

Dr. Th. Th. Thomsen, der tidligere havde været i ledelsen af "Hotel Danis" i Århus, blev i 1921 udnævnt til formand for Århus Kommunes Alkoholkommission. Han sagde 1914 om spiritusloven: "Den er en langvarig og langsom behandling af et stort og vigtigt problem." Han havde i øvrigt solgt spiritus ulovligt. 1922 L. Tidning, 1924 N. Østergaard, der tidligere havde været leder af det nu nedrevne Hotel "Danis", Høstgaardsgade 49. (Th. Thomsen II, 1938, s. 285).

Det er selvfølgelig ikke noget sensationelt at berette om alkoholkommissionens aktiviteter. Det bestod indtil 1976, da først Statsministeren og senere Århus Skoleinspektør, overtog bygningen.

Billedet i lokalsamlingen og hos N. R. T., 1920, s. 322. Se også Ejert Eriksen, s. 16-18.

John W. Oldam

TRÆK AF HOTEL-,PENSIONATS- OG RESTAURATIONS-LIVET I ÅRHUS 1921-41

SUPPLEMENT 1900-20 OG 1942-

II

nr. 50, Hotel "Danis".

En lav usælsk bygning, der senere "indtog" sig som bolig for bebyggelse. Billedet hos N. R. T., 1920, s. 325.

Det kan ikke fortælle om det, der blev bygget i 1900-1910. 1899 J. Høden, staldbygning hos N. R. T., 1920, s. 325.

"Til l. Nærta søges en dygtig koch. Ansøgninger til N. R. T., 1920, s. 325.

J. Høden aflæses (eller) som bygning hos N. R. T., 1920, s. 325. I 1922 angiver som bestyrerinde N. R. T., 1920, s. 325. 13/7 s. 4. Frk. Thomsen blev 1924 gift med N. R. T., 1920, s. 325. Dette foretog under N. R. T., 1920, s. 325. Næsten flyttede de sin bevilling til "Indre-Islands-Bygning 2, og fra N. R. T., 1920, s. 325 som bestyrer ddt. 1/7 1920/21 s., 1/7 1920, s. 325. 1/7 1920, s. 325.

Derefter kom J. P. Sandelsen til og var chef for det tidligere "Hotel Borred" i nr. 69. Han "regerede" parollen ud.

aktiviteten kendes ikke, men har nok været af en vis betydning for sparsomme og af den største art. Han er end videre, hos N. R. T., 1920, s. 325. Hotel "Danis", Frederiksgade 49. (Th. Thomsen II, 1938, s. 285).

Nr. 79, Ny Missionshotel. "Ny" står formentlig i modsætning til "Missionshotel "Ansgar"", Banegaardsgade 49, jfr. ndf.

Ses ikke før 1909. Niels Carl Nielsen. Han søgte 1914 om spiritusbevilling, men fik efter en længere behandling afslag 13/7 s. å. ÅBF 1914/15 B, s. 80-82. Han havde i øvrigt solgt spiritus ulovligt. 1922 L. Ohlsson. 1924 S. Overgaard, der tidligere havde været leder af det nu nedrevne Hotel "Ansgar", Banegaardsgade 49. (Th. Adamsen II, 1938, s. 385).

Der er selvfølgelig ikke noget sensationelt at berette om et missionshotels aktiviteter. Det bestod indtil 1978, da først Stadsingeniørens Kontor, senere Århus Skolevæsen, overtog bygningen.

Billede i lokalsamlingen og hos H. R. I, 1920, s. 322. Se også Hjort Eriksen, s. 16-18.

Nr. 78 og 78 A, afholdsrestaurant, navn uoplyst.

Ses ikke før 1924, hvor Demokraten 27/5 annoncerer om Den nye Afholdsrestaurations, Frederiksgade 78 (78 A?), undertegnet Chr. Vestergaard. Å. St. 19/11 1925: "Flink og paalidelig ung Pige antages. H. Larsen, Frederiksgade 78". Skal formentlig være 78 A. Sst. 30/4 1926: "Den alkoholfri Restaurant, Frederiksgade 78 A, har faaet ny Vært". Stemmer med vejviser 1927, der oplyser, at der i nr. 78 A, bor en restauratør A. M. Frederiksen, formentlig Larsens efterfølger. 12/9/30 er han borte, og der kom ingen caféer dér mere før i allernyeste tid. Ingen billeder.

Nr. 80, Hotel "Dania".

En lav uanselig bygning, der nærmest "stikker af" mod den omliggende bebyggelse. Billede hos H. R. III, 1923, s. 126.

Det kan ikke fortælles hér, hvor langt hotellet daterer sig tilbage. 1899 J. Madsen, staldforpagter, fra 1910 C. Rasmussen. Å. St. 19/2 1913: "Til 1. Marts søges en dygtig Pige. Løn 20 Kr."

J. Madsen afløses (eller dør) omkring 1920 af enkefru P. Madsen, der i 1922 antager som bestyrerinde Frk. Dagmar Frederikke Tinning, Å. St. 13/7 s. å. Frk. Tinning blev 1924 gift med Johannes E. Ransby, og fortsatte derefter under dette navn til 1929. Enkefru P. Madsen flyttede da sin bevilling til "Industricaféen", Skolegade 5, og fru Ransby fortsatte som bestyrer dér. ÅBF 1929/30 A., 3/5 1929, s. 39., jfr. ndf.

Derefter kom J. P. Danielsen til, der er kendt fra det tidligere "Ning Herred" i nr. 69. Han "regerede" perioden ud.

Aktiviteten kendes ikke, men har nok været stille og rolig. Annoncerne er sparsomme og af den stereotype art. Kun én skal anføres, Dem. 8/2 1923: "Hotel "Dania", Frederiksgade 80. Priserne er fra Januar betydeligt nedsatte".

Ejendommen, der stadig eksisterer, blev efter hotellets ophør omkring 1950 i en lang årrække auktionshal for "Sagførernes Auktioner", hvori "udlagte effekter" fra debitorer blev solgt ved tvangsauktion. Dette ophørte 1991, da auktionerne flyttede til Skanderborgvej, og forskellige andre forretninger holder nu til i nr. 80.

Nr. 86, Vester Allé 2. Opr. "Kellers Gaard", senere Hotel "Kronborg", senere "Blochs Hotel", senere Hotel "Sct. Jørgen", senere "Kellers Gaard"

1899 C. M. Christensen, Hotel "Kronborg". Han døde 1932, Å. St. 12/8 s. å., og blev efterfulgt af Hans Jørgensen Bloch, der tidligere havde drevet "Torve-Caféen", Skolegade 7, jfr. ndf. Th. Adamsen II, 1938, s. 339.

Han forandrede navnet lidet originalt til "Blochs Hotel", og det hed det perioden ud. I en senere tid blev navnet ændret til Hotel "Sct. Jørgen". Om der er nogen forbindelse med den tidligere "Sct. Jørgens Vinstue", får stå hen.

I 1970'erne skete en stor renovering og omstrukturering, og der fremkom en meget eksklusiv restaurant heraf, der antog det gamle navn "Kellers Gaard". Den er hovedsageligt beregnet på møder, runde fødselsdage, jubilæer efter forudgående anmeldelse og holder ikke åbent for tilfældige forbipasserende, der blot skal nyde en bajer eller flere. Priserne er også derefter. Det er en tendens, der har grebet meget om sig i de sidste 20 år og helt har forandret de gamle skovrestauranter. Hoteldriften er så vidt ses opgivet.

Der kom næsten ingen annoncer derfra. Der er derimod mange - næsten alt for mange - billeder i lokalsamlingen. Se også "Århus dengang og nu".

Sct. Clemensstræde. Før 1900 "Barberggyde".

Nr. 7, "Sct. Clemens Vinstue".

1931 Fru Vivi Johanna Margaretha Guldmann. Aarhusposten 27/11 s. å. (Th. Adamsen II, 1938, s. 340). Hun forblev perioden ud. Der er ingen karakteristiske annoncer og heller intet billede. 1960-81 Fru Karen Ceccarelli Olsen, herefter skiftede caféen helt karakter.

Nr. 22, Café "Rømerhus".

Ligger i det 1895 opførte "Rømerhus-Kompleks". Det vender sin "bagside" ud mod den lavere liggende Aagade, senere Åboulevard. I 1927 købte forsikringsselskabet "Hafnia" det, ^{hvorefter det blev til "Hafniahus"} Det navn fortsatte til 1970, da "Hafnia" overtog "Reginakomplekset" og flyttede sit "hus" dertil, hvorefter "Rømerhus" vendte tilbage. Dem. 20/1 1927. Rent en passant forsvandt "Hafnia" 1994 og blev overtaget af "Codan".

I nr. 22 lå "Rømerhus Café" i en mellemting mellem stue- og 1. sal ^{eller bmarere Røddel}

etage. Sidstnævnte ud mod Ågade.

1900 S. Jensen, 1902 A. N. Zachariassen, senere Sct. Clemens Torv 10. Å. St. 29/12 1903: "Restaurationen i "Rømerhus" med tilhørende Lejlighed er til Leje fra April Flyttedag". 1904 J. Jensen. Sst. 6/5 1904: "Rømerhus Café" er efter endt Restaurering overtaget af Undertegnede og anbefales til Publikums velvillige Erindring. Daglig Servering af Frokostretter, á la Carte hele Dagen. Værelser til Møder og Selskaber anbefales. Ærbødigst Jens Jensen, tidl. Vært Søndergade 70". 1908 Carl Hansen.

Carl Hansen, der indtil 1931 tillige var vært i "Pavillonen", Riis Skov, residerede i hele perioden. (Th. Adamsen II, 1938, s. 351). Han havde dog i flere år sin yngre bror Holger H. som bestyrer (Sst. s. 381). Holger H. var derefter for kort tid bestyrer for Café "Heimdal", Frederiksgade 70, jfr. "Café "Clemensborg" ved Clemensbro er til salg straks på Grund af

Der er intet billede ^{af} og ingen interessante annoncer fra "Rømerhuscafé". Den må i forbifarten sagt ikke forveksles med Café "Rømer", først Frederiksallé 125, jfr. ndf., senere Graven 27, jfr. ovf.

Navnet blev mange år senere ændret til Café "Royal Oak", der fik et helt ^{andet} interiør og klientel.

Sct. Clemens Torv, herunder også Sct. Clemensbro.

Nr. 6. Hotel "Skandinavien". Annoncerer næsten aldrig og gennemgås kun summarisk.

1899 Georg Jørgensen, 1901 C. Nielsen. Å. St. 9/8 1901: "Kælderen under Hotel "Skandinavien" er tilleje til Oktober. 8 store Spejlglasruder ud til Clemenstorv". Ingen underskrift.

Sst. 9/10 s. å.: "Hotel"Skandinavien" er endeligt overgaaet fra Hr. Georg Jørgensen til Hr. Carl S. Nielsen".

1902 Elwin Wistoft, 1906 L. Petersen, 1907 A. C. Jensen (bestyrer), 1917 Hans Nissen, 1919 H. Boisen, der tiltrådte efter Charles Ehlers (Badhotellet) 1/4 s. å. Å. St. 27/3 s. å. Boisen afløstes 1931 af N. P. Eilersen (Th. Adamsen II, 1938, s. 349-350), der tidl. havde drevet "Koncerthallen", Østergade 31 (21), jfr. ndf. Dog først med fuld restauratørbevilling fra 23/9 1936 (B. 398, 1988-1143). Han sad perioden ud.

Hotel "Skandinavien" forfaldt til sidst til et tilholdssted for prostitueredes aktiviteter og ophørte 1960. se Århus 1870-1945.

Nr. 8, "Aarhus Billard-Salon", på det "modsatte" hjørne af strædet.

På 1. Sal. Å. St. 19/5 1938: "2 unge, propre Piger til Hjælp i Køkkenet kan faa Plads straks eller til 1. Juni. Løn 50 Kr. mdl. Maa bo hjemme." "Aarhus Billard Café", Clemenstorv 8". Den sidste indehaver hed Adolf Thomsen. Ophørte 1957. (B. 398. 1988-1143. Bev. 1913-61. 22/5 1957.)

Nr. 10, Restaurant "Sct. Clemensborg", tidl. "Sct. Clemensborg Café".

På broen. Ovennævnte "Sct. Clemensborg Café" var tilsyneladende en forløber for de senere automatcaféer, men indeholdt dog tillige en rigtig restaurant.

Å. St. 30/3 1902: "...!" "Sct. Clemensborgs Café" aabnedes Paaskelørdag og anbefales til det ærede Publikum. NB á la Carte Retter hele Dagen. Cabaret med Øl og Snaps. Pilsner og Porter fra Fad.." På begge sider af annoncen står lodret Automatcafé. Ingen Underskrift. Sst. 1/6 s. å. Vært Gjørling fra "Mejlborg", jfr. ovf. Iflg. Å. St. 11/10 s. å. gik virksomheden konkurs.

Det "nye" Restaurant "Sct. Clemensborg".

1905 A. N. Zakariassen, tidl. Café "Rømerhus", jfr. ovf. Å. St. 24/5 s. å.: "Café "Clemensborg" ved Clemensbro er til Salg straks paa Grund af anden Forretnings Overtagelse". Ingen underskrift. Sst. 11/1 1906: "Clemensborgs Café" anbefales ærede By- og Landboere! Ingen Underskrift.

1908 Jens Jensen (bestyrer). Under ham skete en skandale, der kun er refereret i Demokraten 16/11-18/11 og 3/12 s. å.

En ung gæst, en ung unavngiven mandsperson, havde overfor serveringsjomfruen prælet med, at han havde 200 kr. i tegnebogen. Den oplysning havde hun ifølge Dem.s forklaring ladet gå videre til værten. Han er også unavngiven, men må have været J. Jensen.

Derefter havde J. J. iværksat et større opbud med champagne, tilkaldt andre gæster, heriblandt en "dame". Da regningen havde sneget sig op til 164 kr. forlangte han at se kontanter! Den unge fyr havde imidlertid kun så mange penge på sig, at han kunne betale sin første bestilte drink. Han var helt konfus af hele den stads, som han efter eget udsagn slet ikke havde bestilt noget af.

Det ville værten ikke lade sig nøje med, da han ingen penge kunne få gennempryglede han i stedet for "delinkventen", som bagefter gik til politiet, der anholdt den hidsige vært.

Dem. konkluderede, at denne var en skamlet på sin stand og burde miste sin adkomst. Pudsigt nok havde avisen først taget fejl af "Rømerhus Café" og måtte dagen efter redressere fejltagelsen, da Carl Hansen naturligvis ikke kunne finde på sligt.

Der må have været en divergens i forklaringerne for retten, for ganske vist blev værten idømt 60 dages fængsel på sædvanlig fangekost men ikke frataget sit borgerskab. Retten har nok ikke helt troet på den unge "flottenheimers" uskyldighed.

Inden dommen ses flg. annonce i Dem. 1/12 s. å.: "Er De kendt i Aarhus og ved, hvor Kafé "Clemensborg" er, saa se ned. Fra 1. Dec. er Resturan-

ten aaben til Kl. 12 Nat. Altid flink Betjening og gode Varer". Det stemmer jo ikke særligt godt med det ovenfor anførte.

Sst. 27/4 1909: "En Pige kan faa Plads til 15. Maj eller 1. Juni. God Løn gives. Jens Jensen, Kafé "Clemensborg", Aarhus.

Cafeen ses ikke i fagreg. efter 1911.

Nr. 15, først "Jønssons Konditori", senere "Palæ Konditori", senere "Ungarsk Vinhus", derefter "Leonhards Konditori"

Jønsson døde i 1924. Konditoriet blev så restaureret, udvidet og fortsat af konditor Hedegaard Schou under navnet "Palæ-Konditoriet" (Dem. 20/12 og 24/12 1924) i ca. 4 år. I 1928 blev der indrettet en rigtig restaurant i nr. 15 med det eksotisk klingende navn "Ungarsk Vinhus" v/ J. Møller. Det er ikke klart, hvori det ungarske bestod. En juleannonce i Åst. 21/12 1928 lyder meget dansk: "'Ungarsk Vinhus" Juleaften. Risengrød og Gaasesteg med Rødkaal. Frugt. Borde bedes reserveret".

Den café var nok lagt op til det store, men allerede i efteråret 1929 måtte den iflg. Å. 23/10 give op. Og så skete der det pudsige, at Leonhard flyttede over åen fra nr. 11 til nr. 15, hvor han med "Leonhards Konditori" forblev perioden ud. Det fortsatte i mange år, hvorefter der kom rigtige caféer, sidst sydlandske.

Nr. 17, Café, Restaurant "Bropalæ". Den anden halvdel af ejendommen "Bropalæ".

Denne restaurant blev erklæret for åbnet i Å. St. 11/7 1923 v/ H. Nissen. Denne var dog, så vidt ses kun bestyrer, bevillingshaver var restauratør Hans Peter Iversen (B. 398. 1988-1143). De følgende er bestyrere.

I.Å. St. 11/5 1924 annoncerer Café "Bropalæ", Clemensbro med Middag fra kr. 2,50. Det var dyrt på den tid, og denne prisbundgrænse kunne tyde på, at restaurationen skulle være "mondæn". Det kunne den ikke leve op til, jfr. ndf.

Som et udslag af denne tilsigtede "eksklusivitet" kan nævnes, at der i AaP 17/11 1924 annonceredes med radiotelefon i caféen og hovedtelefoner ved alle bordene. Annoncen blev gentaget.

H. Nissen forsvandt året efter og blev afløst af restauratør Carl Andersen. Han søgte Kl. 12-lukning, men fik afslag. Dem. 4/12 1925. Heller ikke han fik noget langt ophold, men blev i 1926 erstattet af Chr. Kragh. Fra dennes side fremkom 3 ret så interessante annoncer i Å. St.:

30/8 1926: "Café-Restaurant "Bropalæ", Clemensbro. Frokostretter Kr. 1,-; Middag á Kr. 2,-; Dinér Kr. 3,50; Smørgaas Kr. 2,25. Chr. Kragh, ny Vært".

13/9 s. å.: "'Bropalæet" annoncerer en Special Whisky-Soda til 85 Øre."

20/12 s. å.: "Byens billigste Spisested, Café "Bropalæ", Clemensbro.
 Borgerlig Middag Kr. 1,35; Kold Anretning Kr. 1,75; Frokost
 og á la Carte fra 65 Øre. Kaffe 20 og 35 Øre. Pensionærer og
 Middagsabonnenter modtages."

Det kan man vist kalde en kraftig "nedtur" i løbet af ét år. I forbifarten kan noteres, at Whisky-Soda var mere udbredt i de højere kredse dengang end øl. Se afsnit II om priser.

1929 kom en ny vært til, N. C. Clausen. Han fortsatte til 1934 og blev da efterfulgt af Einar Randinus Sørensen. Denne fik 14/2 s. å. rigtig restauratørbevilling (B. 398, 1988-1143), men caféen ophørte året efter. Der findes et billede hos H. R. III, 1923, s. 630. Der kom aldrig restauration ~~dér~~ mere.

Østergade

Nr. 3. Café (Hotel) "Dagmar" (ikke at forveksle med Guldsmedgade 1 eller Banegaardsgade 53), senere Koldings Vinstue.

1914 Jens Jørgensen, ses ikke før.

Å. St. 28/1 1916: "En pæn Serveringsjomfru kan faa Plads straks i Café "Dagmar"; Østergade, Aarhus." Jens Jørgensen". Sst. 26/9 1917: "Restaurationslokale. Café "Dagmar", Østergade 3, er til leje fra Oktober Flyttedag".

Sst. 5/11 1918: "En flink Pige, der kan ligge hjemme, kan faa Plads straks. Hans Coldings Vinstue, Østergade 3." Denne havde tidligere ligget Frederiksgade 68, jfr. Det er umuligt på det foreliggende grundlag at afgøre, om navnet stavedes med C eller K. Ophørt få år senere. Intet billede

Nr. 3 b, Hotel "Bjørnbak".

1903 Anton Nielsen. AaP 13/7 1903: "Hotel "Bjørnbak (!)", Østergade 3 (b), anbefales det ærede Publikums Velvilje. Anton Nielsen. I 13 Aar Bestyrer af Forsamlingsbygningens Kælder".

Å. St. 21/4 1907: "Hotel "Bjørnbak", Østergade 3 (b), bliver tilleje straks. Henv. Fotograf Hermansen, Østergade 3". Ses ikke senere. Intet Billede.

Nr. 6. Hotel "Dagmar", hjørnet af Asylgade, tidl. Nr. 3.

Jens Jørgensen fortsatte her. Å. St. 24/8 1920: "En flink og dygtig Køkkenpige kan faa Plads til 1. Sept."

Han fortsatte til 1924 og blev afløst af restauratør Julius Tholstrup, (Th. Adamsen II, 1938, s. 348) der sad perioden ud. Hotellet og restaurationen fortsatte til omkring 1970, da huset blev nedrevet for at give plads for supermarkedet "Fakta" og andre forretningslokaler. Hotel "Dagmar" har ikke tiltrukket fotografierne i den undersøgte periode, men der findes faktisk 2 gode billeder af det i lokalsamlingen fra 1954 og 1955, og det forandrede sig næppe meget i det ydre i sin levetid.

Nr. 7, Café og Hotel "National". Usikkert om forbindelse med Frederiksgade 61. Må naturligvis ikke forveksles med det senere Café "National", Mejlgade 61.

1909 Mette Nielsen. Mette Nielsen fik dispensation til at beværte andre gæster end tilrejsende. ÅBF 1909/10 A, 22/12 1909, s. 335.

1911 H. S. H. Nielsen. Å. St. 8/9 1911: "En tro Pige, som er vant til at servere, kan straks faa Plads. Café "National", Østergade 7".

Sst. 18/5 1913: "En pæn Pige, som vil deltage i Morgenrengøring, kan faa en vellønnet Plads l. Juni". Sst. 20/3 1914: "To flinke Piger kan faa Plads til den 1. April. H. Nielsen, Kafé "National", Østergade 7." Sst. 26/2 1918: "En dygtig Serveringsjomfru kan straks faa Plads. Hotel "National", Aarhus".

Men da var det af en eller anden grund slut.

Sst. 19/6 s. å.: "Hotel "National", Østergade 7, Aarhus, er af Ejeren H. Nielsen solgt til rejsende Larsen for 48.000 Kr." Ses ikke senere, og der kom aldrig restaurant der mere. Intet billede.

Nr. 12-14, senere 12-18, senere 12-20, "Den folkelige Forsamlingsbygning, Østergades Hotel.

1899 Sørensen og Jørgensen, 1904 Chr. Jørgensen, 1921 S. Randa, 1939 S.

M. Mikkelsen ("Mikkel")! Se i øvrigt det tidligere afleverede, jubilæumssk. og Århvs 1870-1945. Århvs årbog 1976. E. Korrfohansen; Østergades Forsamlingsbygning 1750 år. s. 85ff.

Nr. 20, navn uoplyst.

1905 Th. Thomsen, der 1909 flyttede til nr. 31 og året efter tilbage igen. Å. St. 14/4 1918: "Restaurationsbestyrer søges paa Grund af Sygdom. Østergade 20, l. Th. J. Thomsen." Ophørt omkring 1920.

Nr. 31, efter 1930 21; "Koncerthallen" (hed muligvis noget andet tidligere), senere Café "Maxim", senere Restaurant "Størekassen", sidst Etablissement "Valencia".

1908 Chr. Jensen. Dem= 18/12 1908: "Koncerthallen", Østergade. Det meddeles herved det ærede Publikum, at jeg i Dag har aabnet mit Koncertlokale med Restaurant. Hver Aften Koncert fra Kl. 8; Søndag fra Kl. 4. Frokostretter og á la Carte serveres hele Dagen. Ærbødigst Chr. Jensen". Flere lignende annoncer fulgte.

1909 Th. Thomsen, 1910 N. C. Møller, 1913 N. Ejlensen. Hos B. J. 1966, s. fortælles, at ejendommen, som der ikke er billede af i lokalsamlingen, tidligere (før 1908?) var beboet af ældre, fine og fornemme folk. De har nok ikke fået det så godt, når en orkesterrestaurant med udenlandske musikanter og dans rykkede ind. Men koncerthaller var "in" dengang, jfr. tidligere. Annoncen fra 1908 synes at vise, at det ikke er korrekt, når B. J.

* (1894-1943) Kerkeløg Å. St. 7/2 1943 med billede, ~~15 år Hotel~~

"Skæbne nummer"

påstår, at det var N. P. Ejlersen, der startede "Koncerthallen". Han kom først til betydeligt senere.

En ansøgning om restaurationsborgerskab 1910 blev først afslået, ÅBF 1909/10 B, s. 194, 210, 3/2 1910. Blev dog givet 24/2 s. å. for 5 år.

Å. St. 1/7 1910: "Koncert-Hallens Restaurant er aabnet. Specialitet: Billige Middags- og Frokostretter. N. C. Møller".

"Koncerthallen" fik imidlertid hurtigt et dårligt rygte.

Å. St. 20/1 1911: "Skinsygedrama udenfor "Koncerthallen" i Østergade. Besvegen Kvinde affyrede 3 Revolverskud. 2 mod en utro Elsker, 1 mod sig selv. Intet af dem ramte. Hun blev derefter anholdt. Sagen ses ikke fulgt op.

Der har muligvis også været andre episoder. Iflg. ABF 1913/14 B, 30/10 1913, s. 178, ansøgte den nye ejer, N. P. Ejlersen, om Kl. 12-lukning men fik afslag under henvisning til det "liv", der udspandt sig foran beværtningen ud på aftenen. Han indgav imidlertid et nyt andragende under påberåbelse af, at han ellers ville lide et betydeligt tab, sst. s. 235-237. Denne gang fik han det ansøgte bevilget indtil 1/10 1914. Dog under forudsætning af at han var bundet til lejemålet indtil samme dato,

Urolighederne fortsatte imidlertid. Å. St. 8/1 1915: "Et større Slagsmaal stod Lørdag Nat mellem en Del berusede Personer i Østergade udenfor "Koncerthallen". Politiet maatte til sidst tage alvorligt fat paa Urostifterne, og de værste blev kørt paa Stationen med Haandjern paa". Deres videre skæbne kendes heller ikke her.

1917 Søren Jensen. Å. St. 26/5 1917: "En Pige kan faa en god Plads hos S. Jensen, "Koncerthallen", Østergade 31".

Sst. 18/2 1919: "Restauratør Søren Jensen, "Koncert-Hallen", Østergade 31, er død 15/2 1919. Og sst. 3/10 s. å.: "En Mindesten er rejst paa afdøde Restauratør Søren Jensens Grav paa Nordre Kirkegaard". Den ses dog ikke mere.

1919 H. P. Møller, tidl. "Rozzis Café", Domkirkeplads, nedlagt april 1916, jfr. ndf. Han er der givet en skildring af af B. J. anf. sted. Han skal have været en "snurrig" person, men om den karakteristik passer bedre på ham end på andre værtshusholdere, får stå hen.

1923 afhændede han virksomheden, hvoraf der ikke ses noget billede, til en af sine tjenere, M. P. Andersen, en mand i slutningen af sine 30'ere, og han forblev vor periode ud. Han omdøbte etablissementet til Café "Maxim", men fortsatte i samme stil, måske endda med endnu mere dans og solistoptreden. Der findes intet billede af "Maxim" i lokalsamlingen, kun et skilt kan skimtes på et foto fra 1930.

Hermed et lille udpluk af talrige avertissementer. Å. St. 22/12 1925:

"Stor-Restaurant "Maxim". Cabaretsangerinde Fru Folmer Petersen". Sst.

↓ Demonstration 8/8 1924 ←

8/7 s. å. "Restaurant "Maxim". Solist Chr. Chritz. *Demokraten 2/8 1924*

"Sæsonen begynder i "Maxim". Ny Dekoration efter endt Restaurering. Stor Aabningsfest i Aften Kl. 8. Stor Koncert".

Å. St. 21/2 1930: "Danmarks mindste Kunstner, "Lille Harry", gør for Tiden stormende Lykke i Café "Maxim"! Han optrådte også andre steder. Sst. 17/12 s. å.: "Café "Maxim": Solist Robert Sterling (norsk)". Om ham gælder det samme, og der er endda billede af ham med kommentar. Sst. 17/2 1932: melder om "Miss Florens", den aldrende danserinde fra "Bakken" i København. De fleste af de optrædende er forlængst gledet ud i glemselens mørke!

1930 skiftede nummeret i Østergade fra 31 til 21. I 1932 syntes den ufatteligt initiativrige restauratør Andersen åbenbart, at navnet "Maxim" var udslidt og havde tabt sin tiltrækningskraft, så der trængtes til noget nyt. Det er jo alle "show-folks" evige bekymring! Der blev foretaget en gennemgribende "renovering", og nogle måneder senere genåbnede restaurationen under navnet "Stærekassen".

Dette navn, der jo ligger temmeligt langt fra "Maxim", har A. muligvis fået idéen til fra en aktuel foretæelse, nemlig Det kongelige Teaters "Nye Scene", der var genstand for megen avisdebat, og som fik øgenavnet "S". Det er dog tvivlsomt, om den sag interesserede det århusianske cafe-publikum så meget. Underholdningen blev ^{imidlertid} fortsat i samme stil. *Det vistnok mere af den art*

Dem. 27/7 1933: "En ung Pige (ikke under 20 Aar) kan faa Plads 1. Aug. Restaurant "Stærekassen", Østergade".

Af "Stærekassen" findes der til gengæld et eneste godt billede i lokal-samlingen. Navnet ses på et hængeskilt over indgangen med en "stiliseret" stær ovenpå. På de 2 vinduer, et på hver side af indgangsdøren er malet: "Den gamle By Koncert". På en plakat i det ene vindue står: "Stor Landsbyfest. Bengalsk Belysning". Hvad der ligger bag, vides ikke. Billedet er tidfæstet i samlingen til 1935, men det er nok lidt for sent.

Da dukkede den institution, vi mødte under Frederiksgade 76 A, det nye "Valencia", ^{op} Dem. 11/8 1935: "Det nye "Valencia" aabner Østergade 21 om en maaned. Pr. Dato aabnes en ny Billardsalon paa 1. Sal". Den hører man i øvrigt intet til senere. Sst. 24/8 s. å.: "Storrestauranten "Valencia" aabner Torsdag den 20. September."

Aktiviteten blev nok mere hektisk, og solisterne vekslede hyppigere. B. J. giver selv et udpluk anf. sted, og hertil kan tilføjes. Dem. 5/2 1936: "Restaurant "Valencia" aaben til Kl. 1. (Den dyre Bevilling). Den svenske Sanger Rolf Hilding, Cabaretsangerinden Viola Kirkegaard, Mystikeren (velsagtens tryllekunstneren?) August Frith. Onsdag: Dansekongurrence; Torsdag: Karnevalsløjer; Søndags-Matiné Kl. 4-6.

Midt i denne hurlumhej fyldte restauratør Andersen 50 år, Dem. 5/8 1936.

Th. Adamsen II, 1938, s. 379.

Blandt solisterne kan særlig nævnes Viola Kirkegaard, der dengang var ret kendt indenfor det århusianske forlystelsesliv. Hun optrådte også hyppigt på "Salonen", Riis Skov (senere 6. Frederiks Kro). Et andet nummer var if. Dem 2/12 1937: "Det store Decemberprogram Glatveds Parketshow". Dette show var også en ret kendt foreteelse dengang. Det bestod af en udsøgt samling (unge velskabte) dansende kordamer, der blev meget populære. Senere nedvurderende kaldt "lårsvingere". Endelig Sst. og Å. St. 16/5 1941: "I "Valencia", Østergade 21, optræder Danmarks eneste kvindelige Tryllekunstner, Madame Leona, Boselles Orkester". Madame L. optrådte også andre steder.

Efter krigen og besættelsen ebbede energiudfoldelserne langsomt ud. Op-høret skete 1960 i forbindelse med A/S Sallings kæmpemæssige udvidelse. Ejendommen blev nedrevet og intet spor efterladt. Der findes kun et facadebillede af "Valencia" i lokalsamlingen fra 1958, altså kort før nedbrydningen.

Hotel "Cimbria", Rosensgade 5, Bispegade 4.

Se også her E. S. Gamle Århusgader I, 1960, s. 44-45 med billede taget fra lokalsamlingen. Herefter grundlagt 1858 af restauratør J. Jensen, død 1892

1899 S. R. Sørensen. Å. St. 3/11 1902: Auktion over afdøde hotelejer J. Jensens ejendele. 1903 V. Strathe. Sst. 27/5 1903: "Det centralt beliggende Hotel "Cimbria" kan straks faas til Leje med Inventar. Har bestaaet i 50 Aar (det er nu ikke helt korrekt). Restorationslokale, Dansesal, Selskabslokaler, 17 Gæsteværelser, Kælderrestoration, Staldplads til 40-50 Heste. Henv. til Sagfører Jacob Branth, Lille Torv 6, Aarhus."

Men hotellets "Storhedstid" var forbi for stedse. Det blev nu til et afholds-hotel. AaP 2/10 s. å.: Caspar Kofoeds Afholdshotel "Cimbria" aabner 20. Okt!"

Han blev ikke ret længe. Å. St. 29/3 1904: "Afholdshotel "Cimbria" aabnes Tirsdag den 29. Marts og anbefales det ærede Publikum". "

Det gik tilsyneladende stadig ikke godt. Et par annoncer i Å. St. 11/7 1904: "En sindssyg Person søgte at hænge sig paa Hotel "Cimbria", men Slyngen brast"(!). 6/2 1906: "Hotel "Cimbrias" Dameværelser med særskilt Indgang fra Rosensgade anbefales". Dameværelser har været omtalt tidligere.

Men det gav heller ikke meget. Sst. 15/3 s. å.: "Hotel "Cimbria", der nu ejes af Vinhandler Marius Jensen og Grosserer Borum, Kbh., ønskes solgt til et Konsortium, der agter at bygge en stor Badeanstalt paa Grunden. Nedrivningen begynder 1/4".

Dette konsortium bestod if. E. S. anf. sted af grosserer Viggo L. Rahr, sagfører P. J. Vestergaard og murermester R. Hvid.

21/3 s. å. kom en artikel sst. om den projekterede badeanstalt samt tegning

derved Dødkirkeplads syd for kirken.

Kannikegade, se stadig E. S. anf. sted.

af facaden mod Bispegade. Det skete så ikke.

Sst. 27/3 s. å. Annoncering af Hotel "Cimbrias" inventars bortauktion 2/4

Sst. 31/5 s. å.: "Hotel "Cimbria" ligger tomt hen, og Rosensgades Beboere ønsker det sløffet (nedrevet).".

Det ville byrådet imidlertid ikke gå med til, da det ville betyde, at Århus kommune skulle købe grund og bygningerne af konsortiet til en alt for høj pris. ÅBF 1907/08 B, 30/5 1907, s. 82 ff. Denne tilstand varede ved i årevis, og bygningerne blev mere og mere forfaldne. De blev ofte karikeret i dagspressen.

Dem. bragte 20/11 ¹⁹⁰⁹ en nyhed: "Planer om Opførelse af et nyt stort Forlystelsesetablissement paa det tidligere Hotel "Cimbrias" Grund af et Konsortium af inden- og udenbys Pengemænd".

Det var også en "and", og spilfægteriet mellem ejere og byråd fortsatte. Til sidst ^{At sidstnævnte gik sig.} ~~må en ordning være blevet fundet~~ ^{og} det fremgår af ABF 1913/14 A, ^{A. St. 11/9 1913. Byen køber Hotel "Cimbria" til nedrivning.} s. 555, at det nu er borte. Der drøftes hegnsforholdene på det tidligere Hotel "Cimbrias" grund.

"Rozzis Café og Konditori", Domkirkeplads 4.

Der kan stadig henvises til E. S. anf. sted. Grundlagt omkring 1850 af en svejtser ved navn Weinschenk, senere solgt til landsmanden Rozzi. Flere generationer.

1899 J. Rozzi, 1901 Anthon Jensen. Å. St. 22/4 1901: "Rozzis Kafé og Restauration" vil fra 1ste Maj blive overtaget af Kellner A. Jensen, tidl. "Grand Hotel". Hr. Jensen betaler 10.000 Kr. i Afstaaelse og en aarlig Leje af 4.000 Kr."

1905 P. Møller. Å. St. 26/1 1905: "Café Rozzi" har jeg d. d. overtaget. P. Møller. NB. Alle Slags Kager fra eget Konditori samt raa Is anbefales".

P. Møller solgte 1916 ejendommen til konsortiet "Andelsselskabet", der ville opføre en høj forretningsejendom her. Sst. 29/3 1916: "Kafé Rozzi" skal nok flytte, men ikke nedlægges. Restaurationen vil blive fortsat, saa snart passende andre Lokaler er fundet".

Det kom aldrig til at ske. Sst. 26/4 1916: "Café Rozzi" har i Dag været aaben for sidste Gang. Efter i 65 Aar at have været drevet paa sin nuværende Plads lukkes Dørene i Aften for sidste Gang." P. Møller ses senere i "Koncerthallen", Østergade 31, jfr. ovf.

I den forbindelse skal nævnes, at den planlagte høje ejendom aldrig blev opført. En arkitekttegning opskræmte byens velstillede borgere så meget, at de fik samlet midler til at købe Andelsselskabet ud. Det blev starten til nedrivning af andre bygninger, herunder de langs Kannikegade liggende, så det nuværende store Bispetorv opstod. Det blev "frilagt" og opslugte derved Domkirkeplads syd for kirken. *Flere billeder i lokalhistorien.*

Kannikegade, se stadig E. S. anf. sted.

Denne omkalfatring fik stor indflydelse på husnumrene på Kannikegades venstre, ulige, nordre side. Fra Sct. Clemenstorv befandt sig selve hjørnejendommen, Yhrs, i nr. 1, samt et mindre hus i nr. 3, og derefter ses ingen numre før nr. 17 omkring år 1900.

Det havde sin naturlige forklaring deri, at der ingen bygninger var på hele denne strækning, den store åbne plads, Bispetorvet, som senere blev endnu større, vendte ind imod gaden. Først næsten nede ved Skolegade sås nogle små huse, nr. 17 og 19, hvoraf sidstnævnte dannede hjørne til denne (nr. 20).

Nr. 1 var en 3 etagers ejendom med forretningslokale i stueetagen. Ejer var modehandler F. Yhr. Naboer, nr. 3, som Yhr også ejede, lignede den slet ikke. Det var et lille 1. etages hus med kvistlejlighed. I stueetagen lå en restauration, hvilket forkyndes af et skilt ved siden af indgangsdøren i hjørnet mod Bispetorvet. Bygningen er forevigt adskillige gange i lokalsamlingen, hvor den bliver kaldt... Hjørnet til Bispetorvet.

I et par år før foreliggende beretning, ^{begyndelse} havde det nuværende Århus Teater været under opførelse til afløsning af det gamle i nr. 14; det skete på et stort areal ned mod Skolegade-Kannikegadehjørnet. 1900 var det færdigt, arkitekt var som bekendt Hack Kampmann.

Dermed skete imidlertid det besynderlige, at Kannikegade nr. 17 fik et enormt omfang. For det første selve teaterbygningen, for det andet en fløj ud mod gaden, der senere kom til at indeholde et biografteater (teater for "levende billeder"), "Vulcan", senere "Fotorama", for det tredje en tilbygning ud mod Skolegade, hvori "Teater-Caféen" eller - "Restorationen" kom til at ligge. Det kan godt virke forvirrende, når man i vejviseren ser dens adresse i Kannikegade nr. 17. Opklaringen kommer ved inspektion af billederne i lokalsamlingen. I øvrigt havde en teaterrestauration ligget i den gamle teaterbygning i nr. 14. Mere herom ndf.

Det gamle Bispetorv blev ikke bare "frilagt", det blev også sænket, så der blev en mur til Kannikegade med en trappe midt i. Det er mindre væsentligt i denne forbindelse.

1916 forsvandt nr. 3 (markering på billede) og 1920/21 nr. 1. Året efter kom så den store ^{nåmmet} ændring i den nederste venstre ende. Teaterhjørnet blev nr. 3 og de 2 følgende huse nr. 5 og 7, inden teatret i slutningen af 1940'erne opslugte også dem. I nr. 5 kom en ny restaurant, jfr. ndf. Billeder H. R. III, 1923, s. 589. "Teatercaféen" skal nu søges under Bispetorvet ligesom teatret. Uden nr.

Også Kannikegades højre, lige, sydlige side er undgået store forandringer siden tiden lige før 1900. Anæggelsen af Aarhus Privatbanks hovedsæde på det vestlige hjørne af Harald Skovbysgade, hvor tidligere en lille bevært-

ning, der hed Emckens Restaurant, havde ligget. Begge dele er gengivet på mange fotos i lokalsamlingen.

Huset på det andet hjørne, nr. 10, går længere tilbage og har beholdt sit udseende nogenlunde uforandret pr. dato. Den efterfølgende ejendom, nr. 12, var en langstrakt 2 1/2 etages bygning, der blev endelig nedrevet 1927/28 og efterfulgt af en 3-4 etages pragtbygning. Den kom til at hedde "Koncertpalæet", jfr. ndf.

Nr. 14 var tidligere "Polihymnias" tilholdssted, jfr. ndf. Blev helt ombygget, da Aarhus Stiftstidende rykkede ind i 1914.

Nr. 16 var tidligere teatret. Det blev påbegyndt nedrevet 1901, og 17. januar 1905 (H. R. III) blev den helt nybyggede hovedpostbygning åbnet. Nr. 18, "Kannikegaarden", hjørnet til Skolegade er også ombygget.

Nr. 3, på et vist tidspunkt K. Larsens Restaurant.

1899 N. Nielsen, 1904 F. Mikkelsen, 1910 Restaurationsbestyrer K. L. Larsen. Å. St. 30/4 1912: "En ordentlig Pige søges straks. K. Larsens Restaurant, Kannikegade". Sst. 2/11 s. å. "En ung Pige kan faa Plads straks som Ene pige i Restaurationen Kannikegade 3". Formentlig ophævet inden bygningens nedrivning.

Nr. 5, dette nr. fremkom som sagt først 1922, "Kannike-Vinstuen", senere "Molles Kro".

Grundlagt af restauratør S. P. Nielsen, tidl. "Varna". Åbning 18/10 1922. Dem. 15/10 s. å. : "Kannike-Vinstuen". En Kaffe med CLOC (en meget almindelig likør dengang) 1 Kr. Paa 1. Sal "Munkestuen", hvor der kan spilles Kort". Nok lige på grænsen ~~til det lovligt~~ af det lovlige!

S. P. Nielsen døde 2/2 1931 (Å. St.) ^{68 år gl.} Hans enke Caroline, der var 67 år, søgte en bestyrer, nemlig Merry Gaardsted, hvilket blev bevilget (B. 398 - 1988- 1143, 27/3 1931). Senere kom også Lilli Sørensen til. Dem. 23/7 s. å.: "Kannike-Vinstuen". Ingen Drikkepenge. Smaa Priser. Lilli Sørensen og Merry Gaardsted". M. G. overtog senere "Børscafeen" og senere igen ^{café} "Guldhornet".

1934 var de "væk" fra "Kannike-Vinstuen", og en restauratør Nissen blev vært. Å. St. 3/10 s. å. Muligvis W. Nissen, tidl. "Teater-Caféen". (Th. Adamsen II, 1938, s. 340).

1935 blev restaurationen overtaget af Marie Mathilde Byg (bestyrerinde) og J. Ehlersen. Året efter er sidstnævnte gledet ud, og M. M. B. har fået egentlig restauratørbevilling 2/11 s. å. (B. 398. 1988 -1143). Hun huskes senere fra "Sct. Jørgens Vinstue", Frederiksgade 76, jfr. ovf. (Th. Adamsen II, 1938, s. 339).

18/11 1913

Indbydelse til Parkens Bevægelsesforenings
[1881] selskabelige Sammenkomst Onsdag 26/11
Kl. 6 1/2 i Restaurant "Enigheden" [Kannikegade 12, 1.
Restaurant R. M. Erichsen] Smørbrød, Ost, Øl,
Smags à 1,50 Kr. pr. Kuvert. Indtægning hos
Værtten eller d. Hrr. Bestyrelsesmedlemmer:

- Restaurant f. Møller, Spanier [19, Gæstgiver]
- "- M. Tychsen Store Torv 9 [Gæstgiver]
- "- S. Fjellerup, Bagade 7
- "- Th. Kramer, "Lorolyst" [Nørregade 1]
- "- Carl Jensen, Haunegade [44, Horn Café]

Schildsgades Hotel [Nr. 46, h. Høst. Afholdsvært]
P. Rasmüsens Hotel [Banegaardsgade 46, Bruns-
gade 2, R. Rasmüsens] Aaa for?

Er her
Stale
fra
Klubben
Klubben
Klubben
Klubben

staura
der ti
350).
Å.
middag
hvad
måske
Sst.
caféer
i "Un
blad
4 år
i nr.
Chr.
lige
ninge
Lige
Lige
Bar
Alt f
ét fa
Sidst
Fests
navne
tens
limie
Det
inspi
bevæg
ikke
bare
Bevæg
Per
tidsp
Der v
en va
Samb
Det v
før.
Sol

staurations og selskabslokaler på 1. sal under ledelse af Chr. Jørgensen, der tidligere havde drevet Riis Skov Badehotel (Th. Adamsen II, 1938, s. 350).

Å. St. 12/5 1929: "Koncertpalæets" Restauration 1. Sal. En Væddeløbsmiddag á 4,50 Kr. Frokostretter fra 65 Øre". Det står ikke ganske klart, hvad "væddeløbsmiddag" står for. Da den var temmelig dyr, henlyder den måske til, at giveren havde vundet på væddeløbsbanen!

Sst. 14/5 s. å. nævnes "Koncertpalæet" som nr. 1 blandt en række andre caféer og spisesteder i Århus. Interiør ses i Eva Hemmer Hansens artikel i "Ung i Århus" I, 1964, s. 221, der igen er taget fra det kortvarige ugeblad "Aarhusianerinden".

4 år efter indrettedes det nok mest kendte og annoncerede samlingssted i nr. 12, ja formentlig i Kannikegade i det hele taget. Et nyt påfund af Chr. Jørgensen i tilgift til den meget respektable, men måske lidt kedelige café på 1. sal. "Funkis Bar". Begge ^{de store} Århusaviserne averterede med åbningen. Å. St. 21/3 1933 med stregtegning: "Koncertpalæet" "Funkis Bar". Lige ind fra Gaden. Aabner i denne Uge." Dem. 22/3 s. å.: "Funkis Bar". Lige ind fra Gaden. Aabner i Morgen. Stueétagen i "Koncertpalæet".

Baren lå på højre side af indgangsporten, og døren befandt sig i porten. Alt for synligt skulle det åbenbart heller ikke være. Lokalsamlingen har ét facadebillede af stedet fra 1933 og et ukarakteristisk udateret interiør. Sidstnævnte ses også hos Finn H. Lauridsen: "Og mit". Artikel i "Dit Århus"; Festskrift til Gunner Rasmussen 15. febr. 1990, s. 47. Det bemærkes, at navnet på skiltet er stavet med små bogstaver hele vejen igennem, vel sagtens for at det skulle være "rigtig" funkis. B. J. 1966 ofrer kun 6 halvlimler på etablissementet s. 134!

Det er jo muligt, det ikke har fortjent mere! Navnet er selvfølgelig inspireret af den i 1930'ernes begyndelse så stærkt opreklamerede "Funkis-bevægelse". Møbler og inventar såvel i privat ^{hjem} som forretning skulle slet ikke have noget dekorativt over sig, tilhøre en eller anden "stilart", men bare være brugbare, fungere. Stålmøbler var et af udslagene (Poul Henningsen). Bevægelsen fik dog kun kort levetid.

Personlig synes jeg, der selv har frekventeret baren på et noget senere tidspunkt (1940-42), egentlig ikke, der var så meget "funkis" ved den. Der var et par mindre lokaler med borde og stole (af stål?), en bar langs en væg, et klaver med en pianist (m/k) og en mikrofon til en "sangerinde". ^{Samt et diminutivt danseselskab.} Det var ganske almindeligt på den tid og har nok også været det 7-8 år før.

Solister, som det hed, her pianist + "sangerinde", vekslede hyppigt.

m/s
26/11
gade 12, 1.
t. ØL,
hos
r?
[gæstgiver]
[gæstgiver]
Varnsgade 1]
14, 4. om. Cafi]
[idsvort]
Bruuns-

Nogle var mere berømte end andre, så godt som alle er sunket ned i glemslens mørke pr. dato (1996). Tønnersen, Inger Christrup, Ellen Norris, Elisabeth Klein, Aage Schulze og Nana Tognarelli (var hun i familie med Scandio T?), Gudrun Findsen, Laila André er et udpluk af navne, hvortil kunne føjes mange flere.

Der reklameredes også tit med de mad- og drikkevarespecialiteter, etableret kunne tilbyde. Å. St. 20/12 1933: "Fredag Pølsegilde "Funkis Bar". Pølser med Salat og Sauerkraut 90 Øre". Sst. 29/11 1934: "Fredag Aften Pølsegilde i "Funkisbar". Pølser, Øl og Rundstykker 90 Øre". Dem. 29/11 1935: "Funkis Bar". I Dag Isben (tysk Eisbein) med Ærtepurré, Gemyse og 1 Krus Øl. Kr. 1,75". Å. St. 26/11 1936: "Her er noget splinternyt. Kom ind og forlang en "Støvle". Nok til 4 Personer 2,50 Kr. "Funkis Bar". Øl i en glasstøvle var et særligt raffinement, der bestod langt op i tiden. Der var en enslydende annonce i Dem. AaP. 15/5 1937: "Funkis Bar". Dagens Frokost. 3 Snitter Kalvelever med Bacon 1,50 Kr."

Priserne var som ses yderst rimelige. I slutningen af vor periode fortælles en annonce i Å. St. 22/12 1941: "ELEFANTER" i "Funkisbaren". Det var den berømte tegner og vittighedsmager NOLD, Arnold Bundegaard, fra Å. St., der havde fabrikeret en række øldrikkende elefanter på plakater ophængt i lokalerne.

Endnu en har udødeliggjort "Funkis Bar", nemlig den berømte digter Thor-kild Bjørnvig, der i sin erindringsbog "Jordens hjerte", 1986, s. 64-65, har fortalt, at han var en god gæst dér i sin ungdom sammen med digterkolleger og andre kunstnere. Han havde endda en "sælsom" oplevelse, da han i vist nok beruset tilstand efter et privat nattesold ville gå derind. Men så rejste en "mur" sig og spærrede ham adgang! Ak, ja, de digtere! For en anden sølle prosaisk person ville tjeneren nok bare have drejet nøglen om i døren ved synet af en gennem vinduet!

"Funkis Bar" ophørte i begyndelsen af 1950'erne, og der kom ikke restaurant dér mere før i 1991 med "Bryggeri Sct. Clemens". "Koncertpalæet" blev 1956 inddraget under Århus Stiftstidende og 1990 under Den danske Bank. Der er intet spor af de gamle aktiviteter tilbage, der er lokaler for advokater, tandlæger og endelig Tinglysning og Skifteret, der i øvrigt vistnok også snart skal flytte.

Nr. 14, "Polyhymnia", selskabelig borgerforening. ^{*) stiftet 1815.} Å. St. 10/10 1904: "Opvarter- og Tjenerforeningen i Aarhus af 1879 holder 25-års Jubilæum hér".

"Polyhymnia" v/ Ditlev Jensen, senere Hotel "Gammelgaard" og "Apollo", Gerda Marie Nielsens svigersøn, annoncerer i Dem. 15/8 1908 og Å. St. 15/1 1912.

*) "Polyhymnia" behandles ikke her. Se Julitaumssku. 1915 og Finn H. Lauridsen: "Polyhymnia". Lohås arbog 1976 s. 78-84. Nedlagt 1975
 **) Å. St. 29/3 1944. Enskilt Iversen solgte palæet til tømrerhåndværker Gregor Petersen og Blåskenslagens B.A. Olesen for 480.000 kr., Pleaver om Hotel og Biograf. Blav aldrig til nyt.

A. St. 19/11 s. å.: "Selskabet "Polyhymnias" Ejendom i Kannikegade er til Salg.". Sst. 5/11 1914: "Klubben "Polyhymnia" besluttede paa Generalforsamlingen at leje Lokaler paa Hotel "Royal" fra April Flyttedag at regne". Sst. 31/3 1915: "Selskabet "Polyhymnia". De gamle Lokaler lukker Kl. 4, og de nye paa Hotel "Royal" aabnes Kl. 6 Onsdag den 31. Marts. Direktionen." Derefter rykkede Aarhus Stiftstidende ind.

Før 1900 lå vistnok "Teaterrestaurationsen" her. *Ingen billeder*

Nr. 17, "Teater-Cafeen", der lå nord for teatret, behandles særskilt *mdf.*

Nr. 18, Café "Posthuset", hjørnet til Skolegade.

1901 A. Holst, 1902 Fru E. Holst, 1903 N. Madsen. A. St. artikel 12/11 1902. Sst. 6/1 1903: "Husk Café "Posthuset". Frokostretter og á la Carte hele Dagen". Sst. 1/5 s. å. Meddelelse om restaurering undertegnet N. Madsen. Sst. 15/5 s. å.: "Husk Café "Posthuset", á la Carte hele Dagen. Cabaret med Øl og Snaps 75 Øre".

1904 N. Jensen. Sst. 15/3 s. å.: "Café "Posthuset" er overtaget af Undertegnede og bringes i Publikums velvillige Erindring. Ærbødigst N. Jensen". 1907 O. C. Jensen, men nu var det slut. Sst. 19/2 1908: "Restaurationslokaler ønskes til April Flyttedag. Café "Posthuset"."

Bygningen blev 1908 overtaget af firmaet Bruun & Sørensen v/ Carl H. Sørensen. Der kom aldrig restauration dér mere. Flere billeder i lokalsamlingen.

Ågade, senere Åboulevarden.

Der må her i stor målestok henvises til min artikel "Åboulevardens tilblivelse med glimt fra de gader, den opslugte 1897-1957", der blev afleveret til Erhvervsarkivet sidst i oktober 1996. ^{*)}

Opgivelserne fra værtshusene er meget sparsomme.

Nr. 7, navn uoplyst.

1906 Søren Fjellerup Jensen, senere Jensen Fjellerup. (1861 14/6 - 1930) ¹⁹³⁰ ~~(1930)~~ ~~(1930)~~
 Havde tidligere drevet Mejlgade 70 og derefter Vestergade 59, jfr. ovf. Han var medlem af og havde en kort tid været formand for Aarhus Restauratørforening af 1881 (Oluf Arndal, 1931, s. 23-24). Der er ikke oplyst noget om restaurationens art og karakter, men den har nok hørt til de "pæne".

1928 Axel Christensen. I Dem. 16/4 s. å. fortælles, at lokalerne er blevet istandsatte. Ophørt ca. 1931. Intet billede i lokalsamlingen.

Nr. 12, navn uoplyst.

Denne beværtning lå i den "berømte" lille husklynge ud mod åen. Den er

**) Den runde børnebopfatterinde Ellen Krist Bütterschøn har givet en skildring af yderst "Drengene fra Marskandisstrøgaden", 1962, 1995. Her er dog alle navne fordoble.*

yderligere bekendt for naboskabet til brandstationen, der også omhandles i artiklen.

1899 N. Christensens enke Karen Marie C, f. Jacobsen (f. Løgstør 25/3 1832, d. ca. 1919). Det var hendes mand, der bliver berettet om i forbindelse med brandstationen. Restaurationen ophørte ca. 1914. *Indgangs døren ses på billede i lokalsaml.*

Nr. 14_a. Aarhus Folkekøkken 1916-30.

Henvises ligeledes til artiklen.

Nr. 23, navn uoplyst. Nøj Ole Haagensens Ølhalde

1899 Ole Haagensen. Han betegnes dog i folketællingen som ølhandler. Ses ikke i vejviserens fagregister for 1905 men i folketælling 1910, hvor det oplyses, at han var født i Sverige 5/4 1838, men havde erhvervet dansk indfødsret. *Ses ikke i Vejviseren efter 1916* Ophørstidspunktet uopklaret, sikkert før 1920. *Forhvisnings* ~~Intet~~ billede i lokalsamlingen.

Nr. 25, navn uoplyst.

1911/12 C. C. Madsen, ses ikke før og ses ikke efter 1914.

Man kunne gætte på, at det var i en af de 2 sidste beværtninger, den i artiklen omtale ældre landmand forødte sine 280 kr. Intet billede.

Nr. 59, navn uoplyst.

1899 J. Hansens Enke, ses ikke efter 1902. Intet billede.

Nr. 97, Hotel "Dannebrog".

Det er muligt, der har været nogle i "mellemmrummet!"

1899 H. Ostenfeldt (1851-1932) havde drevet hotellet fra 1882, men satsede samme år over på Hotel "Victoria", Ryesgade 27. *A. St. 18/4 1900. Han døde 18/2 1932, bst.* 1900 S. J. Jørgensen. Å. St. 23/4 s. å.: "Undertegnede, som har overtaget Hotel "Dannebrog", Aagade, anbefaler sig i Publikums velvillige Erindring. Ærbødigst S. Jørgensen". Gode Gæsteværelser for Rejsende haves".

Som kuriosum sst. 25/8 1901: "Gedebuk (6 Aar) vant til at gaa i Seletøj, store Horn, staar til Salg. Hotel "Dannebrog"".

1903 Anton Sørensen, senere Kvægtorvets Restaurant, 1908 S. Lyngfeldt. Å. St. 31/3 1907 er Hotel "Dannebrog" averteret til salg eller mageskifte. Sst. 4/6 s. å.: "Hotel "Dannebrog" er til Leje. At overtage i nær Fremtid". Vel Anton S.'s flytning til Kvægtorvet!

Ejer- og bestyrer- eller forpagterforholdene er imidlertid vanskelige at gennemskue. Hertil kommer, at restaurationens drift formentlig i en tid har været udskilt fra hotellets.

Det påstås, at H. P. Hansen fik borgerskab som gæstgiver og købte hotellet allerede 1903 (A. Errboe & E. Strange P., s. 49). ^{x)} Anton Sørensen og S. Lyngfelt har da været forpagtere. Annoncerne i Å. St. 31/3 og 4/6 1907

x) Ses imidlertid ikke i ABF,

er uunderskrevne.

1910 er det helt galt. Vejviserens husregister siger H. P. Hansen, muligvis har denne boet andetsteds tidligere, mens Århus folketælling siger Hans Søren Hansen Nielsen, f. Maarup 27/12 1878!

Året efter søgte hotelforpagteren Jeppe Jacobsen Dall tilladelse til at servere også for ikke-tilrejsende, jfr. ovf. under Tangen. Den blev givet ham 16/3 1911. ÅBF 1910/11 B, s. 246. 1 1/2 år senere, 5/11 1912, blev en lignende tilladelse givet til G. P. Th. Hansen. ÅBF 1912/13, s. 313. Han ses ikke i vejviseren, det gør derimod J. J. Dall under Ågade 97.

17/4 1913 søgte restauratør M. Mikkelsen Kaae restauratørbevilling med ret til udskænkning af stærke drikke hér. Sådant en bevilling blev som anført givet eller nægtet af byrådet efter indstilling fra bevillingsnævn og pm. Han ansøgte imidlertid efter en § i 1912loven (21), der omhandler særtilladelse, hvor der ellers ville være givet afslag. Det skete imidlertid, da hverken de særlige betingelser blev skønnet opfyldt eller pm. havde anbefalet. ÅBF 1913/14 B, s. 15. Der ses ingen restauratør af det navn i vejviseren. (dog, ikke i fagreg. men i husreg. 1913, Café "Strandbrog")

Sst. 1914-18 ses nu hotelejer H. P. Hansen. 1916 (15) ses tillige en restauratrice K. Kristensen og en kelner A. Lybeck i sidebygningen. De er dog borte året efter.

Et andet billede fra "dagliglivet". Der hørte en stald med en selvstændig staldforpagter til hotellet. Å. St. 13/9 1917: "2 stærke Arbejdshopper, 8-9 Aar, er billige til Salg. Staldforpagteren Hotel "Dannebrog", Aarhus". Hestenes tid som arbejdskraft var endnu ikke forbi.

Næste vært og ejer blev Johannes Møller (muligvis allerede fra 1917), der havde været i Sydafrika. Han fik bevrterbevilling med ret til udskænkning af stærke drikke 22/5 1919. ÅBF 1919/20 B, s. 58. (Th. Adamsen II, 1938, s. 343). Han fortsatte til 1936, da han overlod driften til bestyrerinde Helene Erichsen Sørensen, kendt fra Mejlgade 14 og 20 jfr. ovf. Hun blev efter 1-2 års virke efterfulgt af Restauratrice H. Nielsen. Møller beholdt ejendommen og forblev boende der.

Annoncerne er de sædvanlige kedelige, kun 2 fortjener gengivelse. Å. St. 28/4 1940: "Serveringsdame, ikke for ung, helst tysktalende (!), antages straks. Café "Dannebrog", Aaboulevarden 20". Det nye nummer efter "omvendingen". En lignende annonce efter tysktalende servitrice kom sst. 6/8 1941. Det er 3. gang, vi møder "tyskeriet". Jfr. ovf. Café "Skovlyst" og Café "Heimdal".

Hotel og restaurant ophørte omkring 1960, bygningen ligger der endnu med lokaler for andre erhvervsdrivende.

1940 forandredes stedet helt. Det blev til en "kaffebar", et begreb, der vandt særlig indpas ved den tid. Navnet blev det spansks klingende "Sevilla".

Immervad 11, senere Ågade 1, senere Åboulevarden 66, 1. Sal.

Åboulevarden begyndte som bekendt i artiklen sin navngivne eksistens i byrådsmødet 18, januar 1934, dog kun på strækningen Vesterallé til Immervad. Først 1940 var den fuldført til Dynkarken og fik ny nummerering. Ågade og Revet ^(der forsvandt) skiftede venstre og højre side.

Nr. 1, Ågades hjørne med Immervad, blev indtil 1933 nummereret som Immervad 11. Annoncerne henviste imidlertid til Ågade.

If. Å. St. 27/4 1928 og Dem. 30/4 s. å. åbnede en afholdsrestaurant "City" her på 1. Sal. 1. maj s. å. Ikke at forveksle med "City-Café", Mejlgade 14, jfr. ovf. Den havde åbningstid fra 7 morgen til 11 aften. Indehaverske var restauratrice A. Sørensen.

Ses ikke i vejviseren 1930. 1931 (men der kan være tidsforskydning) har spisehuset skiftet navn til "Moster Mette", og værtinden hedder T. Weis. Hun efterfølges et par år senere af fhv. restauratør H. Petersen, mens navnet "Moster Mette" fortsætter. Å. St. 1/6 1935 averterer med en kostpris på 10 kr. pr. uge og 48 kr. pr. måned.

1936 flyttede "Moster Mette" til Skolebakken 17, men afholdsværtshuset fortsatte v/ afholdsvært Jeppe Sandbæk Sivebæk (B. 398 1988-1143). Å. St. 30/4 1938.

1940 skiftedes nummeret til Åboulevarden 66, 1., og stedet kom nu til at hedde "Spisesalon Lizzi" v/ fru Søs Thomsen. Å. St. 14/11 1940 og 24/7 1941. Restaurationen fortsatte under skiftende ejere og navne til omkring 1960. Den blev ikke efterfulgt af nogen anden.

Nr. 7, senere (1940) nr. 47, "Boulevard-Caféen", senere "Hos Brandt", senere Kafferestaurant "Sevilla".

På den nyoprettede højre side, i komplekset "Aarhusgaarden", blev der i 1936 indrettet en restaurant ved navn "Boulevard-Caféen". Navnet var meget "apropos" og må ikke forveksles med restaurationen af samme navn i Odensegade, der hører en senere tid til. ^(der døde året efter)

Bevillingshaver var enkefru K. Wissing, jfr. ndf. Dynkarken 5, der lod caféen drive ved bestyrer Niels Scheldt (B. 398. 1988-1143). Kort tid efter blev han udskiftet med fru Anna Cathrine Holberg Møller, kendt fra Østbanehotellet, Café "Westend", Vestergade 69, og "Pressejernet". (Th. Adamsen II, 1938, s. 343).

1938 skiftedes der vært igen til G. Brandt, der omdøbte stedet til "Hos Brandt". Å. St. 1/11 1938. Dem. 5/11 s. å.: "Vi mødes Hos Brandt". Fra i Dag aaben til Kl. 24". Brandt flyttede som redegjort for ovf. snart til Frederiksgade 76 A, hvor han jo heller ikke dvælede længe.

1940 forandrede stedet helt. Det blev til en "kaffebar", et begreb, der vandt særlig indpas ved den tid. Navnet blev det spansk klingende "Sevilla",

v/ E. Sørensen. Å. St. 2/2 1940: "Kaffebar "Sevilla", Aaboulevarden 7, aabner i Dag". Kort efter blev nummeret ændret til 47, men det har ingen interesse her. Der vedblev at være kaffebar eller cafeteria, som det senere kom til at hedde, ^{her} helt til 1970'erne, da der blev indrettet en meget fin (og meget dyr) restaurant her ved navn "De 4 årstider". *Inkelt billede.*

Fiskergade.

Fiskergade fører ligesom Ågade-Åboulevarden direkte ned til havnekvartret. Bebyggelsesmæssigt og erhvervsdo. mindede (for meget er forandret nu 1996) gaden meget også om den med enkelte høje huse men flest lave 2-etages med små erhvervsdrivende og et fåtal restaurationer. En relativ stor virksomhed var der dog i mange år, nemlig Flachs Garveri, samt en mindre, Trues Bogtrykkeri. Begge overlevede vor periode i mange år. En tredje blandt de større var Stampes Klædefabrik på hjørnet af Mindegade (senere Mindebrogade), men den blev nedlagt i forbindelse med åens overdækning i 1930'erne.

Nr. 26, Café "á Porta", senere Café "Clemensbro".

Ses ikke før 1914/15. H. Farres Enke, Maren F, tidl. Vesterport 6 (Vestergade 68), Vestergade 69. Å. St. 30/12 1918: "En paalidelig Serveringsjomfru søges straks. Enkefru M. Farre, Fiskergade 26."

1925 O. C. Jensen, 1927 Fru Østergaard Andersen. Sst. 23/7 1928: "En Serveringsjomfru kan straks faa Plads. Fru Østergaard Andersen. Restaurationen Fiskergade 26. (B. 398. 1988-1144. 14/4 1928). Ejendommen lå lige inden Clemensbro og altså under denne i niveau, men der er intet oplyst om værts- husets natur.

1929 angiver vejviseren restauratrice M. E. Andersen. Året efter restaura- tør S. P. Sørensen, formodentlig som bestyrere. Værtsomskiftningen fortsatte 1933/34 med bestyrerinde E. Sørensen, og samtidig ændredes cafénavnet til "Clemensbro".

Videre gik det 1934 med restauratrice fru E. Hvid, senere Hotel "Frede- riksbro", jfr. ovf. Hun var der meget kort. Å. St. 7/8 1935: "Husk Café "Clemensbro". Dér faar De god Kaffe og billigt Smørrebrød. Ny Vært." Den nye vært hed Sv. Aage Andersen (Th. Adamsen II, 1938, s. 338). Han over- tog restaurationen som bestyrer og blev tilsyneladende den sidste. 1939/40 overtog J. T. A. S. ejendommen, opsagde caféen og inddrog lokalet til andet brug. Senere blev huset nedbrudt og en kontorbygning opført i stedet, hvor der aldrig kom café mere. *Der er ingen billeder i lokalsamlingen.*

Nr. 33-37. Café "Svanen", senere Café "Clemensbro".

Hjørnebygningen til Fiskergyde Øst-Syd. ^{x)} Der ses ingen restauration før 1909. Dem. 28/9 1909: "Restavrationen "Svanen" aabnes Fredag den 1. Oktober paa

v) En tid bar denne ejendom navnet "Tøjhuset". Å. St. 17/9 1930.

o) f. 30/6 1858 i Skæring. Folketelling 1915.

Hjørnet af Fiskergade og Fiskergyde. Nye og flotte Lokaler. Hurtig og god Servering. Billige Frokostretter serveres." Ingen underskrift.

1909/10 O. Carlsen. Å. St. 3/1 1912: "En Køkkenpige kan straks faa Plads. Løn 20 Kr. Café "Svanen", Fiskergade. O. Carlsen".

1914 L. J. Petersen. Sst. 18/12 1917: "En flink Pige, som kan ligge hjemme, antages 1. Jan. Café "Clemensbro", Fiskergade 33". Lign. annonce 4/2 1919.

Derefter ses der ingen café her ^{før} 1943, da der opstod en bar og danse-restaurant først under navnet "Café under Broen", senere Café "Dortmund". Den blev ophævet igen ca. 1970 og er ikke blevet efterfulgt af nogen anden. Ingen billeder i lokalsamlingen.

Nr. 46, navn uoplyst.

1900 M. P. Nielsens Enke. Ses ikke efter 1907/08. Ingen billeder.

Nr. 58, navn uoplyst.

1900 V. Fendrich, ses ikke efter 1904. Ingen billeder.

Nr. 104, Fredens Torv 2-4, Café "Fredenshus".

I den høje hjørneejendom med indgang i selve hjørnet. Den eneste tilbageblevne restaurant i Fiskergade.

1902 C. Holtegaard, tidl. Vesterbrogade 68, 1911 A. Chr. Jørgensen. Å. St. 11/4 1911: "Restaurationen "Fredenshus" aabnes Onsdag den 12. ds. og anbefales. Ny istandsat og nymonteret. A. Chr. Jørgensen, forh. Spanien 19."

1913 Carl Christensen (nogle steder K. Christensen), d. aug. 1923.^{x)}

Å. St. 15/8 s. å.: "Afdøde, som var en Mand sidst i Halvtredserne, har i en Snes Aar drevet Restauration i Aarhus. Først i Guldsmidgade (23), senere paa St. Pauls Plads, nu sidst i "Fredenshus". 26/10 1920 fik han Tilladelse til elektrisk Klaver, 13/1 1923 til rigtig Musik af en Trio". (B. 398 1988-1144).

Hans enke Jensine C. fortsatte virksomheden men med bestyrer ^{ølhandler/} P. Petersen. fra 1929 (B. 398 1988-1144, 12/3 1928 og 13/11 1929). Denne blev igen afløst af Egon Norup Christensen 1938 (Th. Adamsen II, 1938, s. 380), der sad ^{Senere Afdøende Restauratør.} perioden ud. Intet billede i lokalsamlingen.

Fiskergyde.

Nogle skridt fra Clemensbros overførsel krydses Fiskergade af en smal færdselsåre ved navn Fiskergyde. Den udsprang nede ved åbredden, hvorfra der indtil overdækningen førte en bro over til Ågade, der populært kaldtes Fiskerbroen. Efter overdækningen blev gyden en "normal" sidegade til Åboulevarden 1940, og det vil den vedlive at være efter "frilæggelsen", da boulevarden kommer til at gå på begge sider af åen, mens broen genop-

^{x)} Det fremgår endelsteds, at C.C. også var ejendomshandler.

^{o)} f. 20/2 1879, folketælling 1915.

Hillerød

lives. Et egentligt gydepræg findes ikke mere. (Victor Jensen, 1968, s. 142).

Fra krydset stiger den lidt men ender snart efter blindt med et plankeværk som stoppeklods. En eventuel fodgænger behøver dog ikke at traske tilbage til Fiskergade, for på højre side giver en port adgang til Søndergade gennem sammes nr. 1 B, en 4 etages ejendom.

Pudsigt nok, selv om det ikke har noget med denne fremstilling at gøre, var der i nogle år forbindelse til den anden kendte gyde, "Posthusmøgen", der går fra Søndergade ned til Fredens Torv, hvor posthuset lå før 1905, men den blev lukket igen.

Nr. 15, "Passage-Vinstuen".

Her foreligger en anden mærkværdighed. Denne restaurants beliggenhed bliver næsten aldrig placeret, hvor den faktisk befinder sig i officielle tilkendegivelser, men enten i Søndergade 1 B eller i Fiskergade 38-40. Årsagen hertil er ukendt. Måske havde Fiskergade et dårligt ry. Det må her videre bemærkes, at det "lige" hjørne mod Fiskergade, dennes nr. 38-40, selv pr. dato strækker sig langt op i Fiskergade, næsten hen til den lille lave bygning med en havestump, som værtshuset udgør. Muligvis boede værten i nr. 38-40.^{x)}

1913 William Maardt, tidl. "Bræddehytten", Vestergade 5, jfr. ovf. og Skolegade 17, jfr. ndf. Der ses ingen restauration før dette tidspunkt.

Å. St. 10/1 og 12/1 1913: "Passage-Vinstuen" er aabnet. "Ankerhus" gennem Porten. Vinhandler W. Maardt". Fra starten den gale adresse. Sst. 29/8 1916: "En kold Sjus 35 Øre. Servering i Haven. "Passage-Vinstuen", Søndergade 1 A."

"Galskaben" fortsætter. Men det fremgår af vejviserens husregister, at den korrekte adresse var og er Fiskergade 15.

Samme William Maardt, der formentlig havde borgerskab som vinhandler med ret til udschenkning for "siddende gæster", var vistnok en spøgefugl og amatørdigter. Den nu afdøde bibliotekar, mag. art. og forfatter Chr. Stub-Jørgensen (1897-1988) omtaler Maardt og restauranten i artiklen "På opdagelse i en halv storstad". Ung i Århus I, 1964, s. 152. M. nævnes dog ikke ved sit rigtige navn men med øgenavnet "Pastor Smadder", hvilket jeg ikke har mødt andre steder. Bodegaens adresse, den falske eller korrekte, gives heller ikke, den placeres i "Vinstuesmøgen".

Stub fortsætter: "Her var tonen bramfri, og der appelleredes til Bacchusdyrkelsen med indskrifter på bjælkeloftet som f. eks.:

"Pris være den gode St. Clemens.
Han opfandt Whisky i Vandet.
Dør man ikke af Tremens,
saa dør man af noget andet".

Desværre undlader S-J - i lighed med alt for mange selvbiografer - at

x) Det gjorde ham faktisk ift Århus Folketælling 1915, i en sidebemærkning, der ikke er cafeen, Fiskergade 38-40. Fiskergade 15 ses ikke i folketællingen, hvilket må betyde, at bygningen er ulæbet. Det synes ikke at være tilfældet, når vejviser 1915's husregister inspireres.

Et egentligt cydebrug findes ikke mere. (Victor Jensen, 1968, s. 122).
 Fra krydsset afgår der ligeledes en anden vej mod vest og mod
 vest mod stoppestedet. En eventuel fodgænger behøver dog ikke at træde til-
 bage til Fiskerikshuset på højre side hvor en port åbner til Søndergade
 gennem sammen nr. 1 og 3 på en stærk støjvej.

Følgelig nok, selv om det ikke har noget med denne fremstilling at gøre,
 var der i nogle år forbindelse til den anden kæde kaldt "Posthuset",
 der går fra Søndergade ned til Fiskerikshuset, hvor posthuset lå før 1905,
 men den blev lukket igen.

Mr. J. "Passage-Vinstuen".
 Her foreligger en anden omkrævdighed. Denne restaurant beliggende til-
 venstre for den tidligere placering, hvor den faktisk befandt sig i officielle fil-
 kendelseslister, men enten i Søndergade i Skellerup eller i Fiskergade 38-40. Årsagen
 hertil er ukendt. Måske havde Fiskerikshuset et dårligt ry. Det må her videre
 bemærkes, at det "nye" hjørne ved Fiskergade, hentes nr. 38-40, selv pr.
 dato strækker sig langt op i Fiskerikshuset, næsten hen til den lille have byg-
 ning med en havestue, som varstuehuset udgør. Muligvis buede venter i nr.
 38-40.

1913 William Maardt, tidl. "Brøddehøften", Vesterbrogade 5, 11. etg. og
 Skolegade 17, 11. etg. Der var ingen restaurant på dette tidspunkt.
 Å. 28. 10. 1913 og 1914 "Passage-Vinstuen" er såkaldt. "Årskrud" gennem
 Porten. Vinstuen W. Maardt". Fra starten den nye adresse. 28. 10. 1914
 "En kold ånd 25. 10. 1914". "Passage-Vinstuen", Søndergade 1 A."
 "Galskaben" fortæller. Men det fremgår af vejviserens angivelser, at den
 korrekte adresse var og er Fiskergade 15.

Samme William Maardt, der formentlig havde borgejerskab som vinstuer med
 ret til udskænkning for "sidende gæster", var vistnok en oplyst og em-
 phatisk og fortæller Chr. Stub-Lar-

→ Herefter befinder vi i handlen W. Maardts bodega sig i stueetagen. På 1. sal bot
 en agent O. f. Glorup } er det ham, Maardt efterfulgte i Vesterbrogade 5 (Damas Have,
 "Brøddehøften"?) og på kvisten en pakhuskarl M. Pedersen.
 Men i 1916 har billedet ændret sig. Nu ses W. Maardt ikke på Fiskergade
 38-40 (sideløst) men på Fiskergade 15, svært stue som 1. sal. Bodega maves ikke
 (i husreg.). Glorup ses ikke men M. Pedersen på kvisten.
 1919 do. men 1. sal arbejdede Nielsen og kv. tilskåret P. Brøchner.

"Pris var den gode St. Clements.
 Han omladte Whisky i Vindst.
 Der var ikke al fremgang,
 som der var al noget andet."

Desværre angiver 2-1 - 1 lighed med alle for samme selvlige...
 Det synes som om det er et fejlslaget forsøg på at rekonstruere...
 og ligger af bygningen er således...
 eller om Capet... 28-0...
 og det er et fejlslaget forsøg på at rekonstruere...

datert
 Derim
 sobe
 denne
 S-5
 hans
 stuer
 verer
 kare
 i ov
 Res
 2/9
 ikke
 1922
 "Ma
 paa
 rata
 ind
 19
 var
 ov
 vou
 l
 sag
 abs
 s.
 1/1
 s.
 om
 Ras
 lan
 mi
 Im
 Bi
 So
 Nr
 L
 ka
 D
 x)

datere sine oplevelser. Det er kunstneriske personer højt hævet over. Derimod skynder han sig at tilføje, at han til daglig levede spartansk og sobert, det gik kun løs ved særlige lejligheder, men det er selvfølgelig denne beretning uvedkommende.

S-J kommer imidlertid ^{tilbage} til "Pastor Smadder" i en munter fortælling fra hans egentlige selvbiografi 1980, s. 95, hvori ^(stadig) hverken sammes eller vinstuens identitet røbes. Bramfri eller ej, det har nu nok alligevel ikke været en ølstue for arbejdere og/eller søfolk. I en sådan har biblioteker og digtere sikkert ikke sat deres ben. Disse inskriptioner findes i øvrigt ikke mere.

Restauratør og vinhandler William Maardt alias "Pastor Smadder" døde 2/9 1920 (Å. St.) efter flere års tiltagende sygdom. ^{*) Så da har han nok (Sophie Margrethe) d. 20/12 1864} ikke været så munter. Hans enke, ^(Andersen) Betty Berling M., fortsatte vinstuen til 1922, da den overgik til restauratør K. P. Østergaard. A. St. 21/5 1922: "Maardts "Passage-Vinstue". Varm Frokost 1 Kr. Godt Smørrebrød. Priserne paa Øl og Spiritus er nedsat (ny Vært). I Dem. 31/5 s. å. fortæller restauratør Ø.A., at vinstuen er restaureret og priserne nedsatte. De morsomme indskrifter er ^(AaP 19/4?) nok fjernet ved samme lejlighed.

1927 døde K. P. Østergaard Andersen og blev efterfulgt af ^{Fiskergade} enken. Hun var tilsyneladende også værtinde i Restaurant "A Porta" i nr. 26, jfr. ovf. Ejerskab og bestyrerforhold i de 2 caféer er imidlertid temmelig uoverskueligt.

10/5 1929 hedder det i AaP: "Vinhandler Jens Jørgensen overtager "Passage-Vinstuen", Søndergade 1 B, Havehuset". Den adresse lyder fuldkommen absurd! Hans tid blev tilsyneladende ikke lang. Ifølge Th. Adamsen II, 1938, s. 340 blev restauratrice Inger Frenz indehaverske af "Passage-Vinstuen" 1/10 1929, og hun fortsatte til 1941, da O. J. Karner overtog. Dem. 5/2 s. å.

Annoncerne er de sædvanlige uoplysende efter kv. arbejdskraft. Intet om priser og lønninger. Går vi imidlertid frem til 1944, trådte Bjørn Rasmussen til, der også da drev Cyklebanens Restaurant. Se "Aarhus. Jyllands Hovedstad II, 1946, 449, hvor cafeen omtales som "En fredfyldt Plet midt i Storbyens hektiske Trafik", og hvor der også gives et interiør. ^{Inlet.} Billede i lokalsamling.

Søndergade.

Nr. 1 B. ("Ankerhus"), Kaffesalon "Hos Jørgen", senere Restaurant "Posca".

Ligger lige på kanten af vor periode. If. A. St. 3/11 1939 begyndte en kaffesalon ved navn "Hos Jørgen" her 4/11 s. å. v/ direktør Lerche.

Dem. 6/7 1940: "I Dag Kl. 12 aabner den nye, moderne og hyggelige

x) f. Kastrup 2/2 1860 (Folketelling 1915)

På 1. Sal bot
5 (Dames Have,
på Fiskergade
dega mames ikke

Brøchuel,

"Tosca" Kaffe- og Vinsalon, Søndergade 1 B. Ingen Drikkepenge". Uunderskrevet, men vejviser 1942 oplyser om restauratrice A. C. Mortensen.

Å. St. 22/2 1941: "Spar paa Gassen og spis paa Restaurant "Tosca". Middag 2 Retter med Kaffe Kr. 1,75. Alle kendte Mærker i Vine og Spirituosa. Ingen Drikkepenge. Husk Adressen Søndergade 1 B." Og sst. dagen efter, 23/2: "Restaurant "Tosca", Søndergade 1 B, serverer Kaffe, Kage + 1 CLOC for Kr. 1,35". CLOC var en dengang meget skattet likør.

Caféen satsede åbenbart på et mere velstillet damepublikum. Den ophørte 1948 efter at have taget navneforandring til "Kronborg". Der kom aldrig re-stauration der senere. Ingen billeder.

Nr. 9, "Søndergades Hotel".

1899 H. P. Iversen eller Ivarsen. Samme ejer til ophøret 1917. Blev lejlighedsvis omtalt i dagspressen under "Byens Gæster", og må derfor have hørt til "de pæne".

Kun få annoncer efter medhjælp. F. eks. Å. St. 11/1 1910 efter en hus-holdningselev, sst. 21/4 1914 efter en ung karl, sst. 16/7 1916 efter stue-pige, sst. do. 14/12 s. å.

Sst. 10/10 1917: "Forinden Auktionen paa Søndergades Hotel i næste Maaned kan forskellige Effekter købes underhaanden".

Å. St. 19/11 1930 melder om Eas 80 års fødselsdag, nu som rentier. Der kom aldrig hotel eller restaurant der mere, en bank rykkede ind. Ingen billeder.

Nr. 11, Café "Milano", Aarhus Afholds Gæstehjem, Søndergades Afholdshotel, Brahes Café, Aarhus ny Automatcafé, Automatcaféen Søndergade 11, Jarles Konditori, Jarles Cabaret.

Å. St. 19/2 1902: "Café "Milano", Søndergade 11, har atter aabnet sine hyggelige Lokaler. Fuld kost 1 Kr. daglig". Uunderskrevet. Men i vejviser 1902 såvel fag- som husreg. er en gæstgiver F. Clausen anført i baghusets sidebygning, her lå formentlig caféen. Allerede 31/5 s. å. sst. sættes den til salg v/^{ejendomsmægler} A. Christensen.

I forhuset 1. sal ses afholdsrestauratør S. Nielsen. Sandsynligvis Aarhus Afholds Gæstehjem. Det blev 1905 til... Å. St. 1/11 1905: "Søndergades Afholdshotel," Søndergade 11. Til dels nymonteret. Ny Vært. Hyggelige Gæsteværelser. Stort Bladhold. Piano." Den ny vært opgives ikke, og trods de store faciliteter blev hotellets levetid kort. 1907 ses det ikke i vejviseren.

1905 ^{til} sidebygning til baghus igen. Å. St. 16/7 1905: "Restauration Søndergade 11. Tirsdag den 18. Juli aabner Undertegnede en Restauration Søndergade 11, over Gaarden under Navn "Brahes Café". Smuk Have. Caroline Bil-

*) "Kronborg" åbnet if. Å. St. 18/5 1943 19/5 s. å. Uunderskrevet H. Bisgaard Mikkelsen.

lard (en vistnok særlig skattet form for billard dengang). Første Klasses Varer. Billige Priser. Erb. J. Larsen Brahe", forhen "Kystpavillonen"!

Dem. 14/4 1906: "Brahes Café", Søndergade 11". B. flyttede 1907 til Høegh Guldbergsgade 97, jfr. ovf., derfra tilbage til Søndergade i nr. 43, jfr. ndf. og endte sine dage Guldsmedgade 21, jfr. ovf. Ingen billeder.

1907 "Aarhus ny Automatcafé" i stueetagen.

1906/07 gennemgik ejendommen, så vidt ses, en betydelig ombygning. Tilsyneladende kom der intet værtshus i baghuset mere.

Å. St. 19/10 1907: "En Automat-Kafé skal, efter hvad vi erfarer, ^{ind}rettes i den ny Ejendom, som De Forenede Bogtrykkerier lader opføre paa Søndergade (nr ?). Som Bestyrer af denne har man valgt Handels og Kontoristforeningens (ikke HK) nuværende Vært, Hr. A. C. Strube."

Men det skulle alligevel ikke blive sådan. 3 dage senere, sst. 22/10 s. å.: "Automat-Kaféen" skal indrettes i E. Wistofts og Laurits Beck's (der altså var ejere) Ejendom (er det en anden end den førnævnte?) If. vejviser Søndergade 11. Videre sst. 14/11 s. å.: "Restauratør S. P. Nielsen, tidl. "Kasinos" Restaurant (Senere Varna jfr. ndf., senere "Kannike-Vinstuen", jfr. ovf.), skal være Vært (Bestyrer) i den nye Ejendom paa Søndergade".

Den noget afvigende tekst i det tidligere indleverede må redresseres i overensstemmelse med ovenstående.

Efter disse "præliminære" oplysninger følger endelig 20/12 s. å. sst.: "Automatkafeen paa Søndergade aabnes paa Søndag. Den skal staa færdig i Morgen Aften". Iflg. sst. 7/1 1908 blev S. P. Nielsen bestyrer.

Denne automatcafé var altså blevet den første med et ganske lille forspring for den i Guldsmedgade 22, jfr. ovf. s. 44, hvor også den slags restauranter beskrives nærmere. Der var dog en kortvarig forløber på Clemensbro 1902, se s. 86. Ca. 1910 åbnede en 3. i M. P. Bruunsgade 36, jfr. ndf.

Sst. 19/5 1910: "Automatcafeen Søndergade 11. Automatisk Kunstspillepiano. Aaben til Kl. 12 Aften".

Tilsyneladende havde etablissementet endnu ikke en egentlig restauratørbevilling. Først 15/6 1911 hedder det i ÅBF 1911/12 A, s. : "Restauratørbevilling er givet til "Aarhus ny Automatcafé" indrettet af Bogtrykker Laurits Beck og Direktør Erwin Wistoft".

S. P. Nielsen blev 1912 efterfulgt af C. Strube. Nytårsaften 1913/14 blev en bombe brændt af i gården og forårsagede en del ^{Sst. 2/1 1914} ~~gladsskade~~. Strube blev 1915 afløst af restauratør A. Christensen. ~~1914~~ Å. St. 20/5 1919: "En flink Kellnerlærling antages straks". Mærkeligt, for hvad skulle han i en automatcafé. Så er annoncen sst. 15/10 1924 mere rimelig: "Dygtig og proper Køkken-"

**Tilsyneladende kunne en sådan bevilling udmøntes ved gives til selve restaurationen.*

pige kan faa Plads paa Automatcaféen, Søndergade (11)". A(xel) Christensen flyttede 1928 til Aagade 7, tidl. Fjellerups Café (jfr. ovf.) Dem. 16/4 s. å.

Dermed synes automatcaféens dage at være talte, i hvert fald ses den ikke længere i vejviseren, og formentlig var der slet ingen restauration i ejendommen før 1932. Der er ingen billeder i lokalsamlingen.

Omkring dette år opstod der her i stedet et konditori, der skulle blive "århusiansk" berømt og strække sig langt ud over vor periode, "Jarles Konditori". Dette navn er egentlig gådefuldt. Ejeren hed if. vejviseren A. Raun. (Hakon) Jarle var navnet på en musiker, der en overgang var kapelmester ved "Kasino", men om han havde noget med denne afholdskafé at skaffe, får stå hen.

A. Raun blev 1936 afløst af sønnen Holger Kolvig Raun, hvorefter konditoriet blev til en "rigtig" afholdsrestoration (B. 398 1988-1143 27/6 s. å.). Navnet blev senere igen ændret til "Jarles Cabaret", Å. St. 9/2 1938. Forinvar opnået Kl. 12-bevilling 3/6 1937. ÅBF 1937/38 B, s. 8.

Denne spiserestaurant ophørte i begyndelsen af 1970'erne. I de seneste år befandt der sig en natrestaurant ved navn "Kit-Kat" ovenover, men det er en anden historie. Intet billede.

→ Nr. 30 Blad frem!

Nr. 32, meget vekslende navne.

1900 N. C. Th. Møller. Å. St. 15/1 1901: "Hotel "Sct. Clemens" (tidl. "Labori"), Søndergade 32. Efter at have overtaget Hotellet anbefaler jeg mig til det ærede Publikum. Stort Udvalg i Frokostretter. Godt Køkken. Moderate Priser. Ærbødigt J. Wendelboe.

Kælderrestorationen anbefales. Ærb. Søren Jensen, Bestyrer".

Sst. 26/4 s. å.: "Anbefalingsannonce fra Hotel "Sct. Clemens" underskrevet S. Jensen. J. Wendelboe ses ikke mere. Kælderbeværtningen underskrevet C. A. Boesen, bestyrer. (Boisen?).

Derefter navneforandring. Sst. 14/5 s. å.: "Hotel "Hads Herred", Søndergade 32 (tidl. Hotel "Sct. Clemens") anbefales i det ærede Publikums velvillige Erindring. Ærb. S. Jensen. Kælderrestoration C. J. Boisen, Bestyrer".

Å. St. 9/12 1905: "Vinhandler Jens Jørgensen har købt Søndergade 32, Hotel "Hads Herred" for 47.000 Kr. Der skal indrettes Bodega med Udskænkning".

Sådan skulle det ikke gå, Jens Jørgensen må have solgt igen, for det forlyder sst. 9/8 1906: "Søndergades Café og Restaurant", Søndergade 32, aabnes Fredag den 10. Aug. og anbefales det ærede Publikum. Fuldstændig ny Montering. Ærbødigt C. Carlsen."

Der er billede af Caféen på fotografi i oval 1906. Dog kun delvist. Navnet Carlsen kan tydes med lup. Lokalhistorisk samling. I øvrigt er C. Carlsen nævnt hos Victor Jensen, 1968, s. 125.

1913 skiftes navn og vært igen til "Halds Restauration" v/ F. P. (S)

Hald,
ndf. S.
Restau
Hald
Café"
navn
if. Å.
Med
Dem. 1
midda
Ekstra
Så
Tilsy
De
kring
af 19
var r
Ifa
gled
til
Få å
Lars
1938
ter
derg
den)
De
1944
omkr
← Nr.
De
De
ber
gad
keg
D
tid
ner
nu
M
i P

Hald, tidl. Frederiksgade 5, Studsgade 3, jfr. ovf. og Havnegade 38, jfr. ndf. Sst. 2/3 1915: "En ikke for ung Pige kan faa Plads straks." "Halds Restauration", Søndergade 32".

Hald døde if. Å. St. 14/12 1918, og navnet bliver nu igen "Søndergades Café" v/ C. L. Jensen. Hos H. R. II, 1921, s. 95, ses skiltet med dette navn over porten. "Halds Café" synes dog fortsat og så lidt efter hans død if. Å. St. 29/3 1919. C. L. Jensens tiltræden ses sst. 19/5 1920.

Med ham syntes der at være blevet et mere "mondant" præg over stedet. Dem. 17/12 1923: "Søndergades Café". Koncert hver Aften og Søndag Eftermiddag Kl. 4-6 af 1. Kl. Duo Dame-Herre. Billige og gode Frokostretter. Ekstrafint Smørrebrød. Søndergade 32".

Så kan man fundere over, hvad den koncert bestod af. Var der sang med? Tilsyneladende ikke jazz. Måske et modtræk mod denne.

De senere omskiftelser er ikke helt klare. Jensen må være "gået af" omkring 1928, for i Dem. 11/9 s. å. bekendtgøres, at restauratørforeningen af 1903 (den "store") holdt 25 års jubilæum. Og blandt de tilstedeværende var restauratør Iversen, "Søndergades Café"

Ifølge AaP. 3/1 1930 hed værten nu J. Petersen men caféen det samme. 1932 gled han ud og blev efterfulgt af P. Møller, samtidig med at navnet blev til "Den ny Vinstue" (Å. St. 2/3 s. å.) Ingen af delene varede særlig længe. Få år efter hed restauranten "Strøg-Caféen", først med restauratør H. P. Larsen, senere (1936) Ejnar Randinus Nicolaj Sørensen (Th. Adamsen II, 1938, s. 338). Og så lige "til sidst" skiftede etablissementet helt karakter og antog navnet "Coops". Å. St. 10/8 1941: "Restaurant "Coops", Søndergade 32. Her mødes Damerne til rigtig Kaffe (det var jo i besættelsestiden) med Herregaardsæblekage til 85 Øre". Altså noget i stil med "Tosca".

Der er ingen billeder i lokalsamlingen af den senere nr. 32. Den ophørte omkring 1950. Ligesom nr. 30 blev ejendommen helt ombygget.

Der er ingen billeder i lokalsamlingen af den senere nr. 32. Den ophørte omkring 1950. Ligesom nr. 30 blev ejendommen helt ombygget.

← Nr. 30, Café "Bernina", senere Café "Monopol", senere "Richards Bar".

Der var tilsyneladende intet værtshus her i det 20. årh. før 1924. Dem. 23/11 s. å.: "Ny Strøgresterant paa 1. Salen i (skræddermester) Houlbergs Ejendom paa Søndergade". Å. St. 17/12 s. å.: "Café "Bernina", Søndergade 30, 1. Byens mest moderne Café aabner Torsdag den 18. Dec. Har Salonkeglebane med Centralvarme".

Det var den "fantasifulde" restauratør Søren Peter August Rasmussen, der tidligere havde drevet (det gamle) Mindegade 1-3 og derefter nr. 6, "Wiennerhallen", se. ndf. og artikel Historisk Årbog for Århus Stift 1994, der nu forsøgte sig hér efter at have "skippet" "Hallen".

Måske skulle navnet lede tanken hen på den forlængst ophørte kunstnercafé i København, men det gik ikke så godt. Først måtte han foretage store pris-

nedsættelser. Sst. 29/8 1926: "Café "Bernina", Søndergade 30 ^{reklamerer} ~~annoncerer~~ med store Prisnedsættelser. Original Sjus- og Tepunsch Kr. 1,00, Øl- Kaffe og Te (kande) Kr. 0,45, Smørrebrød fra Kr. 0,40, Frokostretter Kr. 0,75, Middag 2 Retter og Kaffe Kr. 1,75, Pensionærer modtages for kortere og længere Tid. ^{Tel.} 2672. August Rasmussen";

25/2 s. å. havde han fået afslag på en ansøgning om kl. 12-lukning ABF 1925/26 B, s. 318. Alligevel blev foretaget en stor ombygning. Dem. 7/2 1927: "Efter endt ombygning er "Berninas" ny Koncertsal aabnet. Koncert hver Aften og Søndag Eftermiddag af en l. Kl. Dame-Duo. Frokost fra 75 Øre. Borgerlig Middag fra Kl. 12 1,50 Kr. Kold Anretning + Øl og Snaps Kr. 2,25. Øl, Kaffe, The 45 Øre. Originale Sjusser Kr. 1,10, Romtoddy 1,15."

Men det nye "koncept" slog ikke an, 22/8 s. å. annonceredes tvangsauktion over inventaret i Café "Bernina", Søndergade 30, dagen efter sst.

Dernæst synes der tavst om stedet indtil Dem. 23/7 1929: "Markør søges til Billard og Keglerejser. Café "Monopol", Søndergade 30". Vært var Richard Houlberg. Det erindres, at der var en anden Café "Monopol" i Graven 27. (i dl. Revet 9)

1935 ændrede R. H. navnet igen. Dem. 13/12 1935: "I Morgen Kl. 2 aabner "Richards Bar", Søndergade 30 (1.). Sst. 10/8 1937: "Køkkenpige søges til "Richards Bar", Søndergade 30". Å. St. 10/4 1940: "Dygtig Serveringsdame antages straks. Foto og anbefalinger sendes til "Richards Café og Bar", Søndergade."

Denne café blev en af de populære og holdt ud til ca. 1955, da ejendommen blev helt ombygget. Der er ingen billeder i lokalsamlingen.
> Tilbage igen.

Nr. 43, "Marmor-Caféen", senere Café "Ceres".

Marie Sørensen, Søren Mikkelsen, J. C. Larsen Brahe.

Å. St. 28/4 1903: "Marmor Caféen", Søndergade 43, aabnes i Dag og anbefales i Publikums velvillige Erindring. Ærbødigst Marie Sørensen". Caféen fik ingen lang levetid, under den værtinde.

Sst. 3/11 1906: "Café "Ceres", Søndergade 43, anbefales. Søren Mikkelsen (tidl. Studsgade 3, jfr. ovf.). Dem. 19/2 1909: "1 flink og dygtig Pige kan faa Plads til l. Marts. S. Mikkelsen, Café "Ceres", Søndergade 43". Ikke længe efter trådte J. C. Larsen Brahe til indtil 1913, hvor han flyttede til Guldsmedgade 21.

Sst. 18/4 1913: "Restaurationen Café "Ceres", Søndergade 43, er til leje fra Oktober Flyttedag." Men der kom ingen restauration dér mere.

Der et billede i lokalsamlingen ^{des} en rude med navnet "Ceres" fra omkr. 1912.

Nr. 47, navn uoplyst.

1899 Th. Jensen Thomsen, formentlig identisk med samme senere Østergade 31 og 20. Ses ikke efter 1904. ¹⁷⁴² Inkl. billede.

Nr. 54, "Reginakomplekset", se herom det tidligere afleverede.

Nr. 70, navn uoplyst.

1899 Jens Jensensen, 1901 Chr. Jensen. Å. St. 27/11 1901: "Restauratio-
nen Søndergade 70 anbefaler sine hyggelige, rummelige Lokaler med Billard.
Enestående i Aarhus med selvspillende, elektrisk Piano, "Phneuma". Ærb.
Chr. Jensen." Ses ikke efter 1907. Intet billede.

Sønder Allé eller Sønderallé.

Om topografi se det tidligere afleverede (1992).

Nr. 3, Asylvej (gade), senere H. H. Seedorfsstræde, 9, "Park-Alléens
Vinstue, senere "Raadhuus-Kaféen.

Ses ikke før 1924. Annonce i Å. St. 9/9 s. å. reklamerer med vinstuepriser.
Undertegnet Jens Jørgensen. Han var imidlertid "kun" bestyrer. Bevillings-
haver var den 73-årige Thomas Sørensen, der i en lang årrække havde dre-
vet Café "Havndal", Skolegyde 8, jfr. ndf. Th. S. var i øvrigt også en tid
bevillingshaver i Hotel "Vestjylland", jfr. ovf. Det hed "Park-Hotel".

J. Jørgensen blev 1928 afløst som bestyrer af Julius Jensen (B. 398 1988-
1144 27/7 1928). Dem. 2/8 s. Å.: "Parkalléens Vinstue" er Dags Dato over-
taget af Undertegnede, der udvider Serveringen til ogsaa at omfatte Fro-
kostretter, Smørrebrød og Kaffe m. v. 1. Kl. Varer og Servering. Med Høj-
agtelse Jul. Jensen".

Julius Jensen blev bevillingshaver 1932 (Th. Adamsen II, 1938, s. 351-
352) og 1929 indehaver af Riis Skov Badehotel, jfr. ndf. {idet tidl. afleverede}

AaP. 20/1 1929: "Har De prøvet vore Frokost- og Aftenretter? Restaurant
"Park-Alléens Vinstue", Sønder Allé 3". Å. St. 4/12 s. å.: "Park-Alléens
Vinstue" er Stedet, hvor man spiser godt. Øl fra Fad".

Billeder i lokalsamlingen. 1925 kan navnet lige skimtes på et sidepanel
ved indgangsdøren, ellers intet. 1927 findes et fint hjørnefacadebillede
(langt den længste facade var jo langs Asylgade). Over indgangsdøren
hænger et stort ^{sort} skilt med hvide bogstaver, muligvis med indlagt lys.

Der står på det i 3 rækker:

WHITE LABEL

PARK ALLEENS VINSTUE

DEWARS WHISKY

2 kendte Whiskymærker dengang, der formentlig
forlængst er udgået.

Et billede fra 1938 er endnu bedre. Dør-overhængs-skiltets tekst er nu
forandret til

PARK ALLEENS VINSTUE
STEDET HVOR MAN SPISER GODT OG BILLIGT

På skiltene ved siden af vinduerne stod yderligere:

KONGRESSENS ØLHUS

FADØL

Hvad har det været for en kongres, der hentydes til i 1938?

Omtrent samtidig må Julius Jensen have indset, at cafénavnet var urimeligt, og da byggearbejdet på det ny rådhus var sat igang, valgte han at kalde restaurationen for "Raadhuus-Kaféen", og det gælder stadig uden hensyn til den nye retskrivning fra 1948. Der findes til gengæld intet billede af cafeeen fra denne senere tid.

Der kom temmeligt mangeannoncer derfra, hovedsageligt efter kvindelig arbejdskraft. Det var uhyre almindeligt, men det prisværdige ved disse, så kedelige de ellers monne være, er, at de indeholder løntilbud og således giver et vist billede af lønniveauet for denne sektor indenfor restaurationsfaget i mellemkrigsårene. Se tidl. afleveret II.

Sst. "Park - Hotel".

Hen ved udgangen af den valgte periode, 1939, dukkede et "Hotel Garni" (uden restaurant) op på 1. sal i den samme ejendom. Det hed "Park-Hotel". Å. St. 16/4 og 18/11 1939. Det blev startet af 2 søstre, frøknerne Asta og Marie Clausen, der tidligere havde bestyret "Højskolehotellet", Kloster-gade 28-30, jfr. ovf. (Th. Adamsen II, 1938, s. 380). Man kan undre sig over, at disse 2, sikkert "troende" damer, valgte dette navn til hotellet. Skandalen fra Ryesgade 27, var jo ikke så gammel endda. Måske hentydes til den rådhuspark, der snart skulle afløse Søndre Kirkegaard.

Hotellet fungerede vistnok hovedsageligt som opholdssted for kongresdeltagere, vel nok især af kristelig observans, selv om det ikke var et missionshotel. Det førte en temmelig ubemærket tilværelse og ophørte først i begyndelsen af 1990'erne. Intet billede.

Nr. 11, Amaliegade 25, Hotel "Hafnia", senere "Aarhus Afholdshotel".

1902 P. Hansen (f. 8/2 1860). If. Å. St. 7/3 1902 havde P. Hansen tidl. drevet Hotel "Sct. Paul", Bruunsgade 1. Det solgte han til Aarhus Oliefabrik for at indrette hotel nævnte sted. Sst. 22/12 s. å.: "P. Hansen har købt Ejendommen Sønderallé 11 - Amaliegade 25 af Murermester Jensen for 20.000 Kr. Ejendommen skal laves om til et Hotel under Navn Kong Frederik VII".

Men det kom det altså ikke til at hedde. Pilsyneladende har P. Hansen derimod for en kort ejet et "Hotel Kong Frederik VII" på Sønderallé 32, jfr. sst. 9/5 s. å. se ndf.

Hotel "Hafnia" var beregnet til at være et artisthotel. Å. St. 7/5 1903: "Kæmpen Gustav Edmann serverer hver Dag 2 Bajere for 35 Øre paa det nye

tidssvarende Hotel "Hafnia" i Aarhus paa Hjørnet af Sønder Allé og Amalie-gade. Ærbødigst P. Hansen."

Men det varede ikke så længe. Allerede 16/3 1904 forlyder det sst.:
"Med gode Pengeforhold og en lille Udbetaling er Hotel "Hafnia" til Salg paa Grund af Overtagelsen af "Vennelund". Henv. Ejeren P. Hansen".
"Hafnia" var ikke solgt 17/5 s. å. Sst.: "Hotel "Hafnia" anbefales. Lokalerne er aabne til Kl. 12 Nat". Kan ikke følges længere.

Der er ikke meget oplyst om det senere "Aarhus Afholdshotel". Vært Niels Hansen fik 7/11 1911 bevilling til at herberge andre end tilrejsende.

ÅBF 1911/12 B, s. 95.

I begyndelsen af 1920'erne Buschs Pensionat.

Nr. 29, lejlighedsvist forkert angivet som nr. 27, Café "Lolland".

Stedet ses først markeret i vejviseren 1885, men der er dog "huller" i denne, der kan tyde på, at der har været lukket ^{visse tidspunkter}. Indtil et ikke nærmere konstaterbart tidspunkt efter århundredskiftet lå værtshuset i kælderen, derefter ^(måske ca. 1920) i den høje stue med ydre adgangstrappe på husets sydside. En ukendt person, der kaldte sig "Kingo" har udfærdiget en stor "stamtavle, ^{optaget i lokalt.} Så vidt ses er den oparbejdet fra vejviseren, der dog ikke er citeret, ligesom der heller ikke er givet noget "beleg" for de tilknyttede bemærkninger på "højre side".

1899 A. Jensens Enke, død 14/11 1900. Å. St. 17/11 s. å. Muligvis lukket 1901. 1902 M. N. Kruse, død 7/8 1903. Å. St. 10/8 s. å., underskrevet enken Sine K, der fortsatte virksomheden. 1906 P. Bitsch, der på det tidspunkt også drev Cafe "Fredensborg", Fredensgade 19, eller måske lidt senere. Muligvis lukket 1910-12. 1912 N. C. Leth, tidl. Café "Phønix", Knudrigade 4, 1913 enkefru A. Leth. En restauratrice A. Leth fortsætter perioden ud, muligvis en datter af enken. ^{x)} Billede i lokalsamling med en gammel ^{og en gaslygte} bil foran. Der er næsten ingen annoncer derfra.

Nr. 32, "Hotel Kong Frederik VII", senere Café "Black and White", senere "Den gamle Café".

Også her er ejer og/eller bestyrer-(forpagter) forholdene ret uigennemskuelige.

1902 P. Hansen. Å. St. 9/5 1902: "Hotel "Frederik VII" ved Hjørnet af Ryesgade (?) aabnes Søndag den 11. Maj og anbefaler sine nye tidssvarende Lokaler og Gæsteværelser. Ærb. P. Hansen".

Dette hotels skæbne kan ikke forfølges her. Formodentlig har det kun været af kort varighed. P. Hansen "gik over på den anden side af Sønderallé". ^{der ses ingen restaurations i de mellemliggende år.}

Først 1912 er der nyt, nu fra Café "Black and White" v/ N. P. Knudsen. Å. St. 1/5 1912: "En Køkkenpige kan faa Plads i Café "Black and White",

^{x)} Fulde navn Anna Andrea Caroline h.

Sønderallé 32". Sst. 25/1 1913: "Hvor mødes man om Morgenen Kl. 5? I "Black and White", Sønderalle".

Navnet "Black and White" stammer utvivlsomt fra, at restauratør Knudsen havde en "kellner", der var neger, nemlig ingen mindre end den senere så kendte James A. Thompson (1883-1953). Vejviseren kalder ham J. Thomsen (!).

Han har nok været et trækplaster for restaurationen, negre var ikke så almindelige i gadebilledet endnu. Han optrådte engang i fin uniform, men det kostede Knudsen en bøde på 200 kr. og uniformen måtte aflægges. Det er ikke rigtig til at gennemskue forséelsen. Å. St. 28/1 1914.

Selvom han opgives som tjener ("Kellner"), ser det ud som om det faktisk var ham, der drev forretningen. Det er derfor ikke så underligt, at han søgte bevrterbevilling men fik ligesom i alle følgende tilfælde afslag. ÅBF 1913/14 B, 28/6 1913, s. 83. Dette afslag fik ^{ubehagelig} betydning for ham, for nu blev han tiltalt for at have drevet ulovlig restaurationsvirksomhed. Muligvis, men kilderne tier, opholdt N. P. Knudsen sig ikke meget i caféen. J. Th. påberåbte sig til sit forsvar, at han kun var bestyrer, men politiretten mente, at han fik så stort udbytte af forretningen, at han måtte betragtes som medejer og idømte ham en bøde på 200 kr. Denne dom blev stadfæstet af såvel over- som højesteret. Å. St. 23/1914. (Se lignende sag fra "Torvecaféen med domfældelse, jfr. ndf. og fra "Landmandshotellet", med frifindelse, jfr. ovf.)

Dermed forsvinder både N. P. Knudsen og James Thompson ud af billedet, sidstnævnte til "Stjernekrøen", Jægergaardsvej 42-44, jfr. ndf. og en restauratør H. R. Andersen ses i vejviseren. Han fortsætter til 1925, men det fremgår af kilderne, at fra et vist tidspunkt, formentlig 1920, var det enkefru Betty Berling Maardt, der havde bevillingen, men lod restauranten drive ved bestyrere. Tidl. "Passage-Vinstuen", jfr. ovf.

Der kom nu "gennemtræk" af værter. 1926 restauratrice R. K. Jacobsen, 1928 restauratrice H. C. Andersen. Dernæst restauratør Carl Rasmus Sørensen (Th. Adamsen II, 1938, s. 387), senere "Grand Hotel", Frederiksgade 76 A. (B. 398. 1888-1144, 17/8 1929). Efter ham fulgte fru K. Christensen. (Th. Adamsen II, 1938, s. 380).

Der ses ikke noget cafénavn i en lang årrække, hvad der selvfølgelig ikke er nogen garanti for, at der ikke har været et, omkring 1930 bliver restauranten til "Den gamle Café". Ophavsmanden m/k er usikker.

Men, AaP. 8/6 1931: "Den gamle Café" i Sønderallé maa alle ind for at sé. Fru Christensen". Enkel "poesi"! Hun blev året efter sammen med flere andre restauratører idømt en bøde på 200 kr. for udskænkning til en beruset gæst, der senere på natten myrdede sin hustru, Å. St. 11/8 1932. Dommen blev anket, ankesagens udfald kendes ikke.^{x)} Hun flyttede 1934 til Café "Skovlyst", Skovvej

x) Se også naf. under "Teatret-Caféen",

23, jfr. ovf.

Den sidste i rækken i "vor tid" blev C. Friis Jensen, der er kendt fra "Alléenberg", jfr. ovf. Han fik egentlig restaurationsbevilling 27/6 1936 (B. 398. 1988-1143. Bev. 1936), omend ^{det} fra en vis side blev indvendt, at caféen til tider blev besøgt af noget "blandet og dårligt publikum".

Efter 1940 fik ejendommen forandret nummer fra 32 til 22, idet et "hul" mellem nr. 20 og 32 blev "udfyldt". Restaurationen blev ophævet ca. 1948 og blev til kontor. Pr. dato 1996 er der cafeteria. Der er ingen billeder i lokalsamlingen. ^{X)}

Nr. 58, Fredensgade 45, "Rutebil-Caféen". I virkeligheden ikke ^{helt} korrekt, da denne café ^{eller rettere lå} ligger i hjørnet Fredensgade & Banegaardsgade mod øst, ihden en forlængelsesgade førte bagom rutebilstationen ned mod Spanien, jfr. ndf.

I årene 1927-30 skiftede Sønderallés højre, sydlige side udseende fra Fredensgade ned til Spanien. I denne "vinkel" lå den såkaldte "amtmandstoft", og her blev den nye rutebilstation placeret. Forarbejdet begyndte 1927, hvilket fremgår af et billede ^{i lokalsamlingen} af Sønderallé, der viser udgravningerne.

I Å. St. 15/3 1930 er der et forsidebillede af rutebilstationen under rejsegilde (I baggrunden ses Café "Lolland"). Den blev indviet 30/5 s. å. (Sst.). Det tidligere nr. 58 og efterfølgende nr. blev helt opslugt af denne virksomhed, og det samme gjaldt Fredensgade 45 ff. Dens oprindelige navn var "Andels-Rutebilstationen", og til denne var foruden meget andet knyttet en restauration, der i daglig tale kom til at hedde "Rutebil-Caféen".

Sådan bliver den ikke benævnt i vejviseren, der er den blot Rutebilstationens Restauration og er opført sammen med en række andre forretninger. Nogen restauratør eller bestyrer ses heller ikke, da bevillingen, der i øvrigt var med ret til stærke drikke, tilhørte "Andelsselskabet Rutebilstationen" og blev udstedt 1/7 1930 (B. 398 1988-1144). Den blev fornyet 1935 og 1940 (ÅBF 1934/35 B, 17/3 1935, s. 252, ~~17/3 1935~~ ^{3/5 1940} s. 3/5 1940, 39).

Den sidste fornyelse synes imidlertid at gælde Hans Kaas Jensen, der således må have været den første restauratør. Hermed stemmer også en annonce i Å. St. 13/10 1938: "Rutebil-Caféen". Nogle faa Pensionærer modtages. Pris 70 Kr. pr. Md. Hans Kaas Jensen". Det synes imidlertid at stå i strid med Th. Adamsen II, 1938, s. 346-347, hvorefter Rudolf Bjørn Rasmussen skulle have været den første restauratør. Oplysningerne fra caféen er imidlertid så sparsomme, at der ikke kan gås videre ind herpå.

Tilbage står spørgsmålet om dens første beliggenhed. På billeder i lokalsamlingen fra Sønderallé og Fredensgade ses flere slags butikker men ingen café eller restaurant. Her skal man være "opfindsom". Den er faktisk gengivet på et billede under Ny Banegaardsgade fra 1935. Det var en primitiv,

x) Å. St. 6/10 1943: Restauratør Charles Friis Jensen
 et uventet død af en Hjertneblødning, 51
 Aar. For mindre end en Uge siden
 fejrede han Sølvbryllup med sin Hustru,
 og han deltog glad i den fornøjelige
 Fest. Han havde i øvrigt været svag
 i en lang Række og haft langva-
 rige Hospitalsophold.

Han var en elskværdig og hjælpsom
 Mand med mange Venner, og han
 har været i Restauratørforeningens
 Bestyrelse (1881). Efterlader sig Hustru
 og ugift Datter.

lav,
 ikke
 Baner
 Res
 her.

Ryeg
 Ryeg
 den m
 let,
 tider
 Eje
 Palæ
 ved

Nr.
 "Ter
 "Pri
 Der
 forl
 Ny m
 Sønd
 De
 som
 sigt
 den
 17
 1, J
 all
 ne.
 De
 tens
 te
 de.
 sats
 N
 den
 ger
 Hot
 * J
 ga
 CA

lav, kantet bygning, hvor man kun ser ordet CARÉ i vinduerne, men det kan ikke være andet end den. Pudsigt nok at man har registreret den under Ny Banegaardsgade 1935, al den stund denne først opstod 1939!

Restaurationen er flyttet mange gange gennem årene. Det må være nok herom her.

Ryesgade.

Ryesgade, der ikke udmærker sig med nogen anselig længde, var utvivlsomt den mest turbulente forlystelsesgade i Århus i første halvdel af 1900-tallet, herunder medregnet "Aarhus-Hallen". Det er der intet spor af mere, tiderne har virkelig forandret sig, ^(i den hensæende) formentlig for stedse.

Ejendom nr. 2 på den østlige side, nabohus til hjørnejendommen "Søndre Palæ", har nr. 3. Det er en bygning i 2 1/2 etager, og der er intet særligt ved dets ydre.

Nr. 3. "Missionshotellet", Ryesgade, senere "Nielsens Hotel", senere Hotel "Terminus", senere "Elmers Hotel", senere Hotel "Aarhus", sluttelig Hotel "Prinsen".

Der ses hverken gæstgiveri, restaurant eller hotel før 1900. Men 27/8 1901 forlyder det i Å.St.: "Missionshotellet", Ryesgade 3, Aarhus, anbefales. Ny monterede Værelser. Proper og billig Betjening. Drikkepenge modtages ikke. Søndergaard".

Den pågældende Søndergaard er if. vejviseren husejeren og betegner sig som marskandiser, senere kommissionær, ikke som vært eller gæstgiver. Pudsigt nok anfører han heller ikke forbogstaver eller fornavne. Hans tid i den rolle blev ikke lang.

17/7 1902 hedder det sst.: "Missionshotellet", Ryesgade 3, Aarhus. Fra 1. Juli har jeg overtaget Missionshotellet og anbefaler mig til Venner og alle, der sætter Pris paa at bo roligt, propert og billigt. Karl ved Togene. J. Petersen". Han står opført som gæstgiver. *)

Derefter er alt "stille og roligt". 1908 bortforpagtede Petersen (velsagtes ejerforhold uklart) hotellet til N. C. Møller, der 23/9 s. å. indsendte det dengang gængse andragende om ret til at betjene andre end tilrejsende. ÅBF 1909/10 B, 23/9 1909, hvilket blev anbefalet. 26/10 s. å. kom dispensationen fra Indenrigsministeriet. ÅBF 1909/10 A, s. 246.

N. C. Møller afløses if. vejviser 1910 (1911) af I. P. Nielsen, der bliver den sidste missionshotelvært. I Å.St. 4/8 1910 averteres der: "To flinke Piger kan faa Plads straks, den ene som Køkkenpige, den anden som Stuepige.

Hotellet Ryesgade 3". Altså ikke missionshotellet.

*) Jens Petersen (1860-1945) overtog derefter Missionshotel "Fusgar" Banegaardsgade 49-51, som han drev til 1913, da han drak sig tilbage som rentier. (Å.St. 19/2 1945). Se mdf.

is femser
ning, 51
sider

in Hustru,
øjelige
ret svag
langva.

hjælpsom
og han
ngens
Hustru

11/3 1911: Sst. "Nielsens Hotel", Ryesgade 3, aabnes efter endt Ombygning 14/3. ^{Koncert}
 Erb. Rasmus Nielsen" ^{X)} Sst. 16/6 1914: "Karl. Som saadan er Plads ledig
 straks. "Nielsens Hotel. <sup>Salvansgrinde Beatrice v. Sara". Der gives et
 Nielsen solgte hotellet (årstal²) til fabrikant Damgaard, der imidler-
 tid bibeholdt navnet. ^{Salvansgrinde". Hun optrådte også senere andre steder.}
 Sst. 21/5 1918: "Fabrikant Damgaard har solgt "Nielsens Hotel", Ryesgade
 3, til Restauratør L. H. Petersen, som vil ombygge og modernisere det".
 Overtagelsen sker til Oktober Flyttedag".
 Ifølge fagregister 1919, der jo vedrører 1918, kom hotellet til at hed-
 de "Bristol", men det må hurtigt være blevet ændret. Sst. 21/2 1919:
 "En Husholdningselev kan faa Plads straks. Hotel "Terminus", Ryesgade 3".
 Et nyt ejerskifte fulgte snart. Sst. 4/8 s. å.: "Hotelejer L. H. Peter-
 sen har solgt Hotel "Terminus", Ryesgade 3, til Rentier (?) Jensen, Riis
 Skov, for 250.000 Kr. Overtagelse 1. Sept." ^{Arbejdsdag". Sidstnevnte op-}
 Men den handel gik åbenbart i stykker, for 5/1 1920 fortælles sst. "Det
 meddeles herved det ærede Publikum, at jeg atter har overtaget Hotel "Ter-
 minus". Hver Dag Dinér á Kr. 3,50. Billige Frokostretter. 20 nymonterede
 Værelser med Centralvarme. Ærbødigst L. H. Petersen".
 Derved blev det i en årrække. Der findes ikke noget særligt godt bille-
 de af hotellet i lokalsamlingen, kun skiltet kan skimtes i 1921. Derimod
 er der et fint facadebille hos H. R. II, 1921, s. 46.
 L. Petersen var meget påvirket af den frembrudte Jazz-tid og indførte
 orkester og dans. Det beskrives hos B. J., 1966, s. 114. Det hedder her:
 "En dirigent ved navn Aage Rasmussen arbejdede med 2 trommer, næsefløjte,
 indisk tromme, kastagnetter, klokkespil, bjælder, slagbækken o. s. v."
 Helt så voldsomt har det ikke været hele tiden. A. St. 24/7 1926: "Hotel
 "Terminus". I Aften spiller for første Gang Frk. Møllers l. Kl. Trio".
 Den må vel formodes at have været noget blidere? ^{Salvansgrinde". 16/2 s. å.: "Salvansgrinde"}
 Forretningen må imidlertid være begyndt at gå dårligt. 24/5 1927 blev
 hotellet solgt på tvangsauktion til Aarhus Discontobank som ufyldestgjort
 panthaver, som straks solgte det videre til V. Elmer, der i 12 år havde
 været restauratør i Arbejdernes Forsamlingsbygning, Amaliegade 23. Dem.
 25/5 og 28/5 1927. ^{Arbejdsdag". "Elmers Hotel". ASt. 15/4. s. å.: "Elmers Hotel"}
 Navnet blev derefter "Elmers Hotel". Dem. 14/9 1927: "Elmers Hotel",
 Ryesgade 3. Fra og med Fredag den 16. September paabegynder ^{Koncert} jeg i mine
 hyggelige Lokaler. V. Elmer". Konserter og dans i aftentimerne fortsatte
 således, suppleret med et hav af solister. Et langt udpluk gives neden-
 stående. ^{Arbejdsdag". Sst. 10/11 s. å.: "Mortensfest i "Elmers Hotel"}
 Dem. 16/9 1929: "En Del af Byens Handlende samledes paa "Elmers Hotel",
 Ryesgade 3, i Anledning af Ryesgades Indvielse". Det var selvfølgelig
 genåbningen til Banegårdspladsen efter den nye hovedbanegårds ikrafttræ-
 den, der er tale om.</sup>

X) J. Lyngaa 2/4 1872, (Folkebetelling 1915)

1931)
 Å. St. 30/1: "Elmers Hotel" - Ryesgade 3 - Byens hyggeligste Hotel. Koncert hver Aften samt Søndag Eftermiddag. Salen er smukt dekoreret". AaP. 14/8 s. å.: "The rhythmic Boys. Solodanserinde Beatrice v. Bern". Der gives et lille billede af hende på bagsiden af avisen. Sst. 3/9 s. å.: "Solist Frk. Sonja Ruun. Akrobatisk Danserinde". Hun optrådte også senere andre steder, jfr. ndf.

Midt i denne stormende livsglæde skete det triste, at V. Elmer pludselig døde, kun 48 år gammel. Dem. 9/9 og 14/9 1931. Enken Nathalie Camilla E. (Th. Adamsen II, 1938, s. 340) fortsatte imidlertid i samme stil (B. J. 1966, s. 115). Der er kun et lille facadebillede af "Elmers Hotel" fra 1938, altså kort før ophøret.

Å. St. 16/10 s. å.: "Solodanserinden Sonja Bengtson. Skobetz Jazzband". AaP. 17/11 s. å.: "Solist Sangerinden Viola Kirkegaard". Sidstnævnte optrådte senere i "Valencia" ^{jfr. ovi.} og senere igen på "Salonen", jfr. ndf. (I det lid. afbilledt)
 Å. St. 15/2 1932: "Tirsdag den 16. Februar Danseparret Muriel og Harald Madsen. 1. Kl. Jazz-Trio". Dem. 5/3 s. å.: "Elmers Hotel". Dans.Musik. Visesangerinde Magna Andersen".

Å. St. 5/9 1933: "Miss Goodie Calloway. American international Sangerinde. Cabaretsangerinden Carmen Luchère". Dem. 1/10 s. å.: "Skuespillerinde Frk. Søderberg. Operettesanger Johs. Darning". De 2 sidste var mere kendte.

AaP. 5/2 1934: "Elmers Hotel". Legestueaften". "Legestue" eller "Liegestouw" blev mere "in" i slutningen af 1930'erne og i begyndelsen af 1940'erne. Den møder vi også andre steder. Her var altså "Elmers Hotel" "på forkant"! Å. St. 31/10 s. å.: "Elmers Hotel". Aarhusianeraften. Benefice for de berømte Artister Percy and Corel. I Morgen Viola Kirkegaard".

Dem. 9/1 1935: "Solist Carmen Leskin. Aaben til 1 Nat". AaP. 12/2 s. å.: "Danserinden Asgjerd Chanet paa "Elmers Hotel"". Dem. 16/2 s. å.: "Solodanserinden Miss Rimona". Sst. 27/2 s. å.: "I Aften Aarhusianeraften. Solodanserinde Emmy Nissen". Å. St. 17/5 s. å.: "Hver Aften Koncert-Dansant. Aaben til Kl. 1 Nat". Dem. 9/10 s. å.: "Elmers Hotel". Aarhusianeraften med Præmiedans".

Dem. 7/4 1936: "Tankelæseren Rosini. "Elmers Hotel"". Å. St. 15/4, s. å.: "Aarhusianeraften med Præmiedans. Solist Kai Rau, "Den store Gaade"". Kai Rau var kombineret skuespiller, tankelæser og tryllekunstner. Han optrådte bl. a. også i visse perioder på "Kasino". Dem. 19/5 s. å.: "Elmers Hotel". Lille helfigursbillede af Solodanserinden Sylvia Darnet mens hun "sparker op". Sst. 10/11 s. å.: "Mortensfest i "Elmers Hotel"".

Å. St. 12/5 averterer "Elmers Hotel" med solisterne "Melody Boys". Sst. 22/12 s. å.: "Juletræ og Aarhusianerfest med Præmiedans. Solistoptræden". Der havde været en nærmest "vulkansk" aktivitet i små 20 år i denne bygning.

Men økonomien var tilsyneladende ikke fulgt med, omkostningerne havde oversteget indtægterne. Orkestre og artister er nu engang dyre, der skal være næsten "fuldt hus" hver aften for at det kan løbe rundt og give en god fortjeneste til ejeren.

Det gik til sidst ligesom med det forrige Hotel "Terminus". 25/2 1938 meldte Dem.: "Elmers Hotel", Ryesgade 3, er solgt paa Tvangsauktion til Restauratrice Elfrieda Petersen, "Torvecaféen", Skolegade 7". (Th. Adamsen II, 1938, s. 345). Forretningen kom nu til at hedde Hotel "Aarhus", og dermed var det for stedse forbi med musik, solistoptræden, store baller o. l.

I slutningen af 1939 skiftede etablissementet igen ejer, nu til L. Ejegod Mortensen, lillebror til direktør Richard Mortensen, "Kasino". Dem. 31/12 s. å.: "Mor Dem Nytaarsaften i Ejegods hyggelige Stald paa "Hotel Aarhus". Souper á 4,50 Kr." Det er ikke klart, hvad der hentydes til med "stald", vel et særligt landligt udstyret lokale, men prisen viser, at stedet stadig skal opfattes som "eksklusivt".

Muligvis var Ejegod kun forpagter i den første tid. I Åst. 25/6 1940 hedder det: "Elmers Hotel" (det må være en "tanketorsk") er blevet overtaget og ombygget af Ejegod Mortensen og omdøbt til Hotel "Prinsen". Og samme dato kunne i Dem. læses en artikel herom med billede af det "nye" hotels facade. I stueétagen var restaurationen helt renoveret og døbt om til "Herregaardskroen".

Det virker derfor noget overraskende, når det oplyses i Å. St. 5/12 1941, at direktør Ejegod Mortensen har solgt Hotel "Prinsen", Ryesgade 3, til direktør A. Kragh-Hansen, tidl. "Varna". Ejegod vendte dog tilbage senere, ^{formodentlig da S. H. købte "Kraghs Hotel" i Parkalle & jfr. ndf.} Hotellet og restaurationen bestod til 1965, da E. M. endelig solgte ejendommen, hvorefter alt sligt ophørte for stedse, og almindelige forretninger og kontorer rykkede ind. I stueetagen Henning Clausens boghandel. E. M. døde året efter.

Nr. 5, først en almindelig restaurant eller et gæstgiveri, senere et afholdshotel. ^{med uoplyst navn}

Også hos naboen foregik der lidt. I vejviser for 1900 (1899) er i kælder og stue anført en gæstgiver S. Lassen, der ses senere andre steder, f. eks. Ryesgade 45, jfr. ndf. og Vestergade 51, Hotel "Phønix", jfr. ovf. I baghuset "huserede" en "loge" ved navn D. G. T. O., der senere blev til "Hermanda", men den kan ikke behandles her. 1901 blev Lassen afløst af Søren Mikkelsen (senere Jægergaardsvej 2 a, jfr. ndf., senere Café "Ceres", Søndergade 43, jfr. ovf.).

Å. St. 26/5 1902: "Restaurationen Ryesgade 5 anbefaler billige Frokostretter, gode Værelser, Billardstue. Pensionærer modtages. Ærb. S. Mikkelsen". Der er intet, der tyder på "afhold" i den/ret sædvanlige annonce.

Sst. 14/2 1903: "En flink og dygtig Pige kan til 1ste Marts faa Plads hos Restauratør Mikkelsen, Ryesgade 5."

1904/05 sker imidlertid et skift. I et par år figurerer ingen gæstgiver i vejviseren, 1906/07 indtræder en afholdsvært S. Nielsen.

Å. St. 6/9 1907: "En proper Pige kan faa en vellønnet Plads i "Afholds-hotellet", Ryesgade 5". Lignende annoncer ses sst. 16/3 1913 og 28/4 1914. Ellers er der ingen "store nyheder" derfra. S. Nielsen afløses 1912 af A. M. Adolfsen, der igen efterfølges i 1915 af C. G. Thygesen. Ophørt 1918/19.

Nr. 8, "Aarhus Gæstehjem", formentlig en Hotel-Pension.

1900 Frk. E. Burchardi. Stiftet 1897/98. (I begyndelsen fejlagtigt Buchardi) Der er ingen annoncer udtaget derfra. Ses ikke efter 1907, men ndf. i nr 23.

Nr. 9, "Grand Hotel", Rosenkrantzgade 36

Et af de mest kendte etableringer i de 2 første årtier af 1900-tallet. Stiftet 1897. Se B. J., 1966, s. 107-110. 1900 hed hotel- og ejendomsjeren Carl Thomsen. Men allerede på det tidspunkt skiltes de 2 funktioner ad, så hotelejereren faktisk var lejer ^{eller forpagter} i bygningen. x)

Å. St. 22/6 1900: "Grand Hotel" er mageskiftet med Grøftbjerggaard i Vissenbjerg paa Fyn, hvis Ejer er Proprietær A. S. Bornemann Møller. Han indsatte først Magnus P. Jensen som bestyrer, sst. 14/8 s. å.

Bornemann Møller interesserede sig ikke længe for etableringen og solgte det allerede 27/12 s. å. til overkellner N. Mikkelsen, Hotel "Phønix", Ålborg for 185.000 Kr. Sst. Han var søn af gæstgiver J. Mikkelsen, Store Torv 8, jfr. ovf., hvem der dog ikke vides meget om. Han kom heller ikke til byen, men overlod hotellet først til forpagter G. Olesen, derefter til S. Jørgensen. Ingen af dem gjorde sig særligt bemærket.

Å. St. 21/10 1902: "Grand Hotel", Hjørnet af Rosenkrantzgade og Ryesgade. (2 Minutters Gang fra Banegaarden).

Da jeg Dags Dato har overtaget "Grand Hotel", tillader jeg mig at anbefale mig i Publikums velvillige Erindring. 1. Kl. Varer. 1. Kl. Betjening. Værelser fra 1 til 2 Kr. S. Jørgensen".

Heller ikke Mikkelsen beholdt ejendommen længe, men den næste overdragelse fremgår ikke så klart på det foreliggende grundlag. 1904/05 fremtræder en gårdejer M. Jacobsen, Viby, som ejer, og han fortsætter til 1916, jfr. ndf.

1905 trådte en ny mand til som hotelvært, nemlig Chr. Christensen, søn Rasmus Christensen, "Frederikshøj Kro", som ejer af hotellet og dertil hørende restauration, men lejer i ejendommen. Med ham kom der anderledes "gny" om etableringen, idet han indførte en lang række kunstneriske aktiviteter. Hans tiltræden ses i Å. St. 7/5 s. å.

Sst. 22/12 s. å.:
x) Der findes følgende billeder i Lokalsamling. 1900, 1905 hvor samtidig et forsikrings-selskab "Mundus" sbilt 600, 1908 hvor sidstnævnte er forsvundet.

Münchener Øl

Frankfurter Pølser
med Surkaal

serveres i Jule- og Nytaarsdagene paa

"Grand Hotel"

Chr. Christensen

Der er ikke noget "kunst" i det men et mere friskt "layout" i moderne sprog!

Sst. 6/4 1907: "Stor Restauration af "Grand Hotel". 20 Værelser flere, større Restaurationssal".

Sst. 5/1 1910: ""Grand Hotel". Hver Aften Kl. 8, 30 og Søndag og Torsdag Eftermiddag Koncert af "Solist-Kvartetten". Dirigent Hr. M. Thor".

Sst. 25/8 1914: "Skuespiller Poul Wendelboe, den unge sympatiske Mand, man husker fra Sommerrevuen i "Vennelyst", synger i disse Aftener paa "Grand".

Sst. 15/10 s. å.: ""Grand", Fredag. Olaf Wilhelm. Norsk Cabaret- og Visesanger".

31/8 1916 fik C. C. kl. 1 natbevilling. ÅBF 1916/17 B., s. .

Å. St. 3/8 1917: ""Grand Hotel". Her synger "Lille Caruso", alias Max Hansen".

Det er kun et lille udpluk af de mange aktiviteter i Chr. Christensens tid. Andre nævnes hos B. J. anf. sted, hvor der også ses et interiør og et billede af en sangerinde Gondar. Ellers ingen billeder fra den tid i lokalsamlingen.

Men igen har der nok været noget galt med økonomien, for allerede 4/10 1918 forlyder det sst.: ""Grand Hotel" er solgt af Chr. Christensen til

Pianofabrikant Chr. Caspersen for 275.000 Kr.". Som det fremgår af vejviseren, var det ^{inidlertid} hele ejendommen, der blev solgt, og Caspersen optræder derefter som ejer i stedet for gårdejer M. Jacobsen, Viby (måske havde denne kun været "stråmand"?). I fortsættelse heraf bekendtgjordes sst. 23/4 1919:

"Auktion over Hotel- og Restaurationsinventar fra "Grand Hotel" 1., 2. og 3. Maj i Mejlgade 45 (Nellemann & Thomsens auktionsfirma).

De kunstneriske udfoldelser ^{og restaurationen} var for evigt slut, men hotellet fortsatte med C. C. som leder på lejebasis, nu kun på 2. sal. (H. R. II, 1922, s. 40).

Denne begrænsede hotelvirksomhed ophørte if. Å. St. 15/7 1922 endeligt 15/10 s. å., da lokalerne blev udlejet til andet formål. Hotellet nåede ikke ind i jazz-tiden som i nr. 3, og der kom hverken hotel eller restaurant dér mere. Chr. Christensen overtog derefter "Børscaféen", Mindebrogade, jfr. ndf.

Nr. 18. Restaurant "Manzama", se ordf. 6, 127.

Nr. 23. "Aarhus Gæstehjem", senere "Hotel la Espero", senere?

var i virkeligheden en fortsættelse af Gæstehjemmet i nr. 8 og ses derfor først

1907. Havde til huse på 1. sal, og var ejet af 2 damer, Frkn. B. Eriksen og

X) J. Samsø, Koldby 8/9 1878. Folketælling 1915.

A. Jensen, der kalder sig "værtinder". Der findes et godt facadebillede af ejendommen i lokalsamlingen fra 1912 og 2 mindre gode fra 1925 og 1930, hvor kun skiltet ses. Der er ikke forefundet annoncer derfra, og det var en hotel-pension uden udskænkingsret. *x se næste side* →

Den eksisterede indtil 1933/34 og kom derefter til at hedde "Hotel la Espero" v/ Hotelejerske A. Jørgensen. Hvor det spanske kommer fra, vides ikke. Dem. 29/3 1934: "Hotel la Espero", Ryesgade 23, 1. Godt Køkken. Rikmelige Priser. Ingen Drikkepenge. 15 Kr. pr. Uge, 65 Kr. pr. Maaned." Pudsigt nok en højere månedspris end 4x ugepris. Hvis der er tale om kostpris alene, ligger det i overkanten af gennemsnittet for 1934, der er udregnet til 51 kr. pr. måned, jfr. ndf.

Året efter skiftedes vært til hotelleder I. L. Larsen. Derefter bliver det uklart, hvad der er sket med foretagendet. Hotelnavn figurerer ikke i vejviser 1937, men derimod en "logevært" T. Kjær, der året efter erstattes af N. Eskerod, hvorefter sporet forsvinder. *Skiltet kan skimtes på billedet i Lokalsamlingen.*

Nr. 27, Hotel "Victoria", senere "Parkhotellet", senere "Centralhotellet". 1900 H. Ostenfeldt, 1919 H. Nielsen, 1920 C. Mikkelsen, 1921 James Thompson, 1934 Erhard Christensen, 1936 Warla Jensen, 1940 N. Jacobsen, 1941 Fru J. K. Larsen.

Her synes ikke at have været gæstgiveri før århundredskiftet. Men netop år 1900 slog en kendt person sig ned her, Hans Ostenfeldt, der tidligere i en lang årrække havde drevet Hotel "Dannebrog", Aagade 97, jfr. ovf. Å. St. 2/5 s. å.: "Nyt Hotel. Hotel "Victoria", Ryesgade 27, Aarhus, kun 5 Minutters Gang fra Hovedbanegaarden, aabnes Lørdag den 5te Maj og anbefales alle mine tidligere Kunder samt til et højtæret Publikum. Gode Værelser til Rejsende.

Godt Køkken. Moderate Priser.

Erbødigst Hans Ostenfeldt

tidligere Vært paa Hotel "Dannebrog", Aagade."

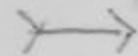
Der forlyder ikke meget fra Hotel "Victoria", højst en annonce efter kvindelig medhjælp i ny og næ. Således Å. St. 16/6 1914: "En flink Pige kan straks faa Plads paa Grund af Sygdom. Hotel "Victoria"."

Men i 1919 holdt det stille op. Ostenfeldt trak sig tilbage som rentier og døde if. Å. St. 18/2 1932, 81 år gl. ^{x)} Efter ham fulgte H. Nielsen. Sst. 10/8 s. å.: "Park-Hotellet", Ryesgade 27, tidligere Hotel "Victoria", aabnes efter endt Ombygning ca. 1. Sept. Centralvarme. Badeværelse. 20 velmonterede, hyggelige Værelser, alle med Telefon samt varmt og koldt Vand. Godt Køkken, kun prima 1. Kl.'s Varer og altid tjenstvillig og proper Betjening.

Med Højagtelse

H. Nielsen, Hotelejer."

x) f. Ormslev 2/1 1851. Folketælling 1915. Fulde navn Hans Sørensen O.

"Aarhus Gæstehjem" ansøgte i lighed med så mange andre tilladelse til at beværte andre end tilrejsende, dispensation fra loven 1906, jfr. ovf. ÅBF 1907/08 B, 4/4 1907, s. 5. Andragende sammen med 2 andre restaurationer. Mens disse "gik glat igennem" til anbefaling, udspandt der sig nogen diskussion om "Gæstehjemmet".

Fm. var betænkelig ved Frk. Bertha Eriksens ansøgning, da hendes gæstgiveri jo egentlig var et "Hotel garni", der tilmed var indrettet i en ret lille lejlighed. Mik. Johansen meddelte, at frk. Eriksens pensionat var meget søgt af grundtvigianere, og at det havde et smukt, hjemligt præg.

Også overlærer Müller anbefalede Frk. E. s "Gæstehjem", som han kendte særdeles godt, da han flere gange havde fået lærere, der var på feriekursus, indlogeret dér. Hjemmet havde et fuldstændigt familiepræg, og der blev ikke udskænket spiritus.

Mich. Johansen oplyste videre, at det var frk. Buchardis (Burchardi?) gamle forretning, frk. E. nu var indehaver af, og som hun tidligere selv havde arbejdet i.

Jacob Jensen var noget skeptisk, fordi der derved opstod konkurrence overfor de restauratører, der havde betalt ^{for} et "rigtigt" borgerskab, men ansøgningen til ministeriet blev anbefalet og formentlig også bevilget.

Det bl
Der ses
siden
årsagen
Det e
med sin
3 og nr
fra Kl.
Det
ninger
"Park-
se og
rer Ho
let si
9/10
en ny
Centra
ner Ho
H. B
var m
sig f
Men C.
gæstgive
borgersk
tallet p
over "Pa
Withen,
for et P
Mikkel
sortranc
2 Retter
Han, o
i 13 år
ovf. "
s. å.
Stra
julegå
teller
været
person

123a,
 Det bliver nok aldrig opklaret, hvorfra navnet "Parkhotellet" er hentet. Der ses ingen park i nærheden. Det har været antydnet, at udsigten fra bagsiden ned mod Fredensgade, hvor der endnu var ubebebygget grund, skulle være årsagen.

Det er ganske tankevækkende, at ^{na, t. n.} samtidig med at "Grand Hotel" ophørte med sine kunstneriske og musikalske udfoldelser, blev de genoptaget i nr. 3 og nr. 27. Sst. 12/2 1920: "Park-Hotellet", Ryesgade. Koncert hver Aften fra kl. 7 3/4 til 10 3/4 og Lørdag og Søndag Eftermiddag Kl. 4 - 6".

Det lød meget godt, men økonomien har åbenbart ikke svaret til forventningerne, for kun godt 1 måned efter, 26/3, forlyder det sst.: "Park-Hotellet", Aarhus, ombygget og nymonteret, Centralvarme, WC, Badeværelse og 14 Senge, er billigt til Salg, naar Handel kan ske snarest. Sagfører Holmark, Aarhus". Der synes at være sket en reduktion af sengeantallet siden 10/8 1919.

9/10 s. å. sst. annonceres ejerskifte: "Park-Hotellet" har gennemgaaet en ny Restaurering. 20 (tilbage til det gamle!) nymonterede Værelser med Centralvarme, kold og varmt Vand. Erbødigst C. Mikkelsen, mangeaarig Kellner Hotel "Skandinavien".

H. R. II, siger s. 21, at hotellet tidligere (under Ostenfeldt og Nielsen?) var misrøgtet (?), men at man med den nye indehaver ikke behøvede at genere sig for at komme der (!). Det kom altså ikke til at gå sådan.

Men C. Mikkelsen kunne ikke få egentlig restaurationsbevilling udover gæstgiveradkomst undtagen på betingelse af nedlæggelse af 2 ikraftværende borgerskaber. Og efter afslaget ABF 1920/21 B, 18/11 1920, s. gik hotellet på tvangsauktion. A. St. 22/11 1921: "Ved Tvangsauktionen i Middags over "Parkhotellet" lod 4. (!) Prioritetshaveren, Tømrermester Chr. N. Withen, sig Ejendommen med Inventar udlægge som ufyldestgjort Panthaver for et Bud paa 170.000 Kr."

Mikkelsens fratræden ses ikke. Men lige efter, 17/12 s. å. sst., ses i en sortrandet annonce: "Parkhotellet" anbefaler en god borgerlig Middag med

2 Retter Mad til Kr. 2,50 samt Frokostretter fra 1 Kr. James Thompson".

Han, der kom fra "Savoy-Hotel", ^{fr. m. d. f.} Banegaardsgade 6-8, skulle fortsætte her i 13 år. Han er tidligere mødt i Café "Black and White" i Sønderallé, ³² jfr. o v. "Savoy-Hotellet" havde han forladt allerede 1/10 1921, A. St. 25/9 s. å.

Straks efter sin indrykning på "Parkhotellet" averterede han med koncert, julegås og nytårsfest, helt i stil med den gængse sædvane på de store hoteller. Sst. 17/12, 24/12 og 29/12 så. På "Savoy-Hotellet" havde han kun været bestyrer ligesom tidligere og forgæves søgt bevillingsnavnet om en personlig bevilling (ABF 1920/21 B, s. 94 ff.). Til "Park-Hotellet" havde

han han dog fået en sådan men kun som gæstgiver, hvilket medførte en begrænsning i det klientel, der måtte serveres for. Han ansøgte flere gange om en rigtig restauratørbevilling, men fik afslag, bl. a. efter pm's indstilling. Den skrappe bevrterlov af 1924 gjorde vel også hans stilling vanskelig.

Allerede fra sin tiltræden overtrådte han alle regler, det være sig musikudfoldelse, spiritusudskænkning for ikke tilrejsende og lukketid. Politiet fik hurtigt kig på ham, og han måtte igennem et hav af bødesager med voksende skala, idømt af den strenge dommer Hvass, og som tiltrak pressens stadig større opmærksomhed. Man kan spørge, om han var værre end visse "hvide" restauratører. J. Th. forsvarede sig lejlighedsvis i dagspressen, således opfordrede han i Dem. 31/7 1925 politiassistent Berlème Nix til at begrunde sine sigtelser mod ham og fralagde sig i øvrigt al skyld!

Helt galt gik det, da han - egentlig ham selv uafvidende - blev indblandet i nogle samtidig verserende retssager af en anden art. Nærmere herom og detaljer kan ses i min artikel i Årbog for Historisk Samfund for Århus Stift 1992: Var "negeren" værre end de hvide, eller var politimesteren korrump?

Annoncerne fra "Parkhotellet" i den tid er derimod næsten alle af den sædvanlige art: Efterspørgsel efter kvindelig arbejdskraft med et par undtagelser vedrørende tjenerlev, kellner og hotelkarl. Dem. 29/5 1923, 5/11 s. å., 15/9 1926.

Om værelsepriser fortæller Å. St. 26/6 1930: "Park-Hotellet" i Aarhus. Efter tilendebragt Istandsættelse og Nymontering af Hotellets Værelser anbefales disse til saavel inden-^{30m} udenbys boende. Enkelt Værelse fra Kr. 2,50, dobbelt fra Kr. 4,- og med varmt og koldt Vand. J. Thompson, Ryesgade 27. Karl ved alle Tog".

De mange bøder til kommune- og toldkasse og efterbetaling til sidstnævnte, antog til sidst en sådan størrelse, at hans økonomi blev tynget. Han ophørte med at indbetale, hvorfor der i begyndelsen af 1933 blev berammet fogedforretning til de skyldige beløbs inddrivelse. Den "detektivagtige" foged, hvis navn pressen ikke røber, havde fået mistanke om, at J. Th. havde skjult en større kontant sum et eller andet sted i bygningen og lod foretage ransagning. Den gav resultat, og nu blev han yderligere tiltalt for skyldnersvig, der er en overtrædelse af selve straffeloven. Sagen blev meget dramatisk, idet den gik gennem alle 3 instanser, men endte med, at højesteret idømte ham 3 måneders fængsel med tab af "borgerlige rettigheder", herunder bevillingen i 5 år. Se artiklen.

Men ikke nok med det. Under sit fængselsophold lod han hustruen drive hotellet helt ulovligt, som en regulær "smugkro". Det medførte efter løsladelsen en ny dom på yderligere 4 måneders fængsel + rettighedstab. Derefter forlod

han Århus men blev senere en velmeriteret restauratør i Ålborg.

Der er desværre intet billede af hotellet i lokalsamlingen, hverken som "Victoria" eller "Parkhotel". Der findes derimod et af sidstnævnte i "Århus-Promenaden" fra 1959.

J. Th. havde i sin sidste tid omdøbt etablissementet til "Højskolehjemmet". Ved indgangen til 1935 kom nyt navn og ny ejer til. AaP. 1/1 1935: "Central-Hotel", Ryesgade 27, aabner Torsdag den 3. Januar. Det rigtige Spisested. De rigtige Priser. Erhard Christensen". Og sst. 25/1 s. å.: "Men vi spiser paa "Central-Hotel"". Det gamle navn fra Ryesgade 34, Banegaardsgade 55, jfr. ndf. var taget, men det Centralhotel havde meget lidt til fælles med det gamle.

E. C. blev der imidlertid ikke ret længe. 1936 blev hotellet overtaget af enkefru Warla Sigrid Jensen, tidl. Hotel "Vestjylland", Vesterport 4, jfr. ovf. (Th. Adamsen II, 1938, s. 341). Pudsigt nok skulle hun også få "ørene i maskinen". Dem. 25/10 1939: "Restauratrice, Enkefru Warla Sigrid Jensen, "Central-Hotellet", Ryesgade 27, har vedtaget en Bøde paa 300 Kr. for Overtrædelse af Beværterloven. Portiøren havde udskænket en Sjus efter Lukketid." Selv om 300 kr. nok var et ret stort beløb, vel ca. 6.000 kr. pr. dato (1996), var det jo beskedent målt med "negerens" bøder. Som bekendt hæfter ejeren også for de ansattes overtrædelser. Portieren ses ikke omtalt.

27/4 1940 overgik bevillingen if. Å. St. til N. Jacobsen, der allerede året efter blev efterfulgt af restauratør L. C. Larsen (ÅBF 1941/42 B, s. 147). Her må vi forlade dette omstridte hotel. Det blev endeligt ophævet omkring 1960. Der ses ikke noget billede af "Central-Hotel" heller, kun et skimtbart skilt derfra i lokalsamlingen 1939 over Ryesgade.

Nr. 29, Missionshotellet "Ansgar", senere Missionshotellet "Norden".

Nr. 27 var den sidste ejendom i den gamle Ryesgade, der undgik nedrivning i forbindelse med gadens "løft" op til den "kunstige" Banegaardsplads i forbindelse med bygningen af den nye hovedbanegård. Nabeen, nr. 29, blev et nyt 4-etages hus på hjørnet af den nye, lille Sct. Knudsgade.

Heri blev 20/6 1930 indrettet et missionshotel ved navn "Ansgar" på 1. sal. Å. St. 17/6 1990 i anledning af 60-års jubilæet. Altså lige ved siden "lastens hule"! Hotelejerens hed C. J. Sørensen, der først døde 1994. Der havde tidligere eksisteret et missionshotel ved det navn i Banegårdsgade 49, der også forsvandt i det store banegårdshurlumhej, men nu genopstod i formindsket format, jfr. ndf.

Der er ikke udtaget annoncer derfra. Det forblev her til 1937, da det rykkede ind i den store nye bygning på Banegårdsgade 14, jfr. ndf. I stedet blev installeret et andet missionshotel ved navn "Norden" v/ Hotelejer J. Larsen. Senere blev der indrettet en mindre afholdsrestaurant i tilslutning

*Århus 1915 v. folketælling II.
Århus 1915 v. folketælling II. Muretorneret. No. 1/1 1915, s. 11, opst. 11
Århus 1915 v. folketælling II. Muretorneret. No. 1/1 1915, s. 11, opst. 11*

hertil. Der er heller ikke taget annoncer derfra. "Norden" bestod til ca. 1970 og blev efterfulgt af sædvanlige advokat- og lign. kontorer. Skiltet fra det ses på ovennævnte billede. *E. Korr Johansen: Fra gæstgibergård til Holsten. Århus' arbej 1983, s. 96-107, Interier fra Hotel "Nordens" restaurant s. 103.*

Nr. 31. Missionshotel "Sct. Knud", senere "Baagøes Missionshotel".

På det andet hjørne, hvis bygning ligner det første, var der året forinden blevet oprettet et andet missionshotel. Det blev meget passende navngivet Hotel "Sct. Knud". Ejer var Fru K. Jacobsen. Det havde ligeledes kun en 1. sal til rådighed kombineret med en mindre afholdsrestaurant. Å. St. 10/4 1934: "Paa Missionshotel "Sct. Knud", Ryesgade 31, antages en opvaktung Mand, 14-16 Aar, som Hotel-Piccolo". Sst. 28/11 1935 fortælles, at Hotel "Sct. Knud" nu er flyttet til Parkallé 11.

I stedet rykkede C. Baagøe ind, der forandrede navnet til "Baagøes Missionshotel". Han averterede i perioden 3 gange efter en piccolo, sst. 8/6 1937, 22/1 1938 og 10/11 1939. Det førnævnte billede viser også skiltet fra dette hotel. "Baagøes Missionshotel" fortsatte med andre ejere og andre navne til ca. 1975 og blev ligeledes efterfulgt af kontorer.

Nr. 18. Restaurant "Manzana".

Ved en fejltagelse ikke medtaget på rette plads. I 1933 indrettet en spiserestaurant "Manzana" på 1. sal. AaP. 3/12 1933. Karakteren af etablisementet fremgår af Åst. 25/9 1934: "Serveringsjomfru kan faa Plads 1. Okt. Fast Løn. Ingen Drikkepenge. Restaurant "Manzana", Ryesgade 18, 1." Det lå ovenover varehuset "Pallas". Billede i lokalsamlingen 1935.

Nr. 32. Hotel Garni (uden restauration).

1912 Dorthea Willemsen, 1920 Fru D. Petersen, ses ikke efter 1923. Ingen annoncer. Billede af skiltet 1913.

Nr. 34. Banegaardsgade 55, "Centralhotellet". Har intet at gøre med det senere lige omtalte "Centralhotel" i nr. 27.

"Centralhotellet" var et af de mest ^{runder} bygningsværker i Århus ved århundredskiftet. Det runde tårn med balkonerne og den afsluttende kuppel er foreviget gang på gang på lokalsamlingens fotografier, næsten altid ^{fra} Banegaardsgade, hvor den senere plads blev anlagt. Faktisk var der også en mindre plads dér dengang. Men det er ~~for~~ for meget af det gode; man kunne ønske, noget større opmærksomhed var blevet andre dele af Ryesgade til del.

Starten kan ikke beskrives her. ~~If vejviser er hotellet formentlig opført 1889/90 af en relativ ukendt person ved navn H. P. Garstensen.~~ ^{xx)} Han ejede det til 1917/18 og lod det i alle de år drive ved forpagter. Han havde ikke sin bopæl dér eller i Århus i det hele taget, men if. vejviser 1900 i Skander-

^{y)} Allerede 1915 if. Folketællingen.

^{xx)} If. folketælling 1915 muremester. Men if. Århus' arbej 1982, s. 77, opført allerede 1876 af arkitekt Carl Dauge.

(Søfart)

1911 trådte S. Jørgensen til. ^{x)} En enkelt annonce. Å. St. 18/8 1917: "En ung Pige, som har Lyst til at lære Madlavning og anden Husgerning, kan faa en god Plads. Løn efter Overenskomst. Hotel "Danmark", Aarhus".

1921 blev bygningen eksproprieret af kommunen som led i Banegårdsprojektet, og S. Jørgensen udsendte derfor følgende meddelelse sst. 12/4 s. å.: "Hotel "Danmark", Ryesgade, Aarhus. Paa Grund af Ekspropriationen af Hotellet meddeles det herved Hotellets Gæster, at Hotel "Danmark" bliver lukket Lørdag den 16. April, og jeg beder herved Hotellets Gæster modtage min bedste Tak for den Velvilje, der er udvist med mig i de forløbne Aar.

Det meddeles samtidig, at min Forretning fra April Flyttedag genaabnes i "Industricaféen" (Handels- og Industricaféen?), "Bispehus", hvor jeg anbefaler mig til nærværende og fremtidige ærede Kunder. Reel og god Behandling skal stedse være mit Formaal. Med Agtelse S. Jørgensen". Her forblev han dog ikke ^{sa} længe, jfr. ndf. Intet billede i lokalsamlingen.

43

Nr. Gæstgiveri, muligvis Virklunds Gæstgiveri.

1899 J. Virklund, 1902 Virklunds Enke, 1903 J. Virklund igen, muligvis søn. Å. St. 13/3 1908: "I Aftes døde Restauratør J. Virklund stille og roligt. Marie V., Andreas V., J. Jensen, N. P. V." ^{Ses ikke senere.} Intet billede.

Nr. 45, "Ryesgades Hotel", senere Hotel "Ryesborg".

I denne ejendom ses ingen hotel-restaurant før 1904. Den var da ejet af Købmand H. Bærentzen, tidl. slagter Nolfi.

Å. St. 26/10 1904: "Ryesgades Hotel". Fredag den 28. ds. aabner jeg Hotel og Restaurant i fhv. Slagter Nolfis Ejendom, Ryesgade 45, og anbefaler mig til det ærede Publikum. *Arb. Jens Dover*,

Jens Dover var en noget omflakkende herre. Han havde tidligere drevet Hotel "Vestjylland", jfr. ovf., derefter "Turisthotellet", Bruunsgade 2, jfr. ndf., som han vendte tilbage til, og derefter Strandvej 2. *Café Strandborg*. Sst. 16/12 1905: "Ryesgades Hotel", ca. 1100 rejsende, god daglig Søgning, kan paa Grund af anden Forretnings Overtagelse faas til Leje til Nytaar eller til 1. April. Ejendommen er til Salg. Hannibal Bærentzen, Jægergaardsvej 70" (forkert stavet i annoncen).

Sst. 6/2 1906: "Publikums Opmærksomhed henledes paa, at jeg atter har flyttet min Restauration til Bruunsgade og haaber paa samme Velvilje som tidligere. "Jens Dovers Hotel"!"

Hans efterfølger blev gæstgiver S. Lassen, senere forpagter Hotel "Phønix", Vestergade 51, jfr. ovf. Han blev kort efter afløst af S. Chr. Christensen. S. Chr. C. forblev til udgangen af 1909. Dem. 10/12 s. å.: "Hotel til Salg. Ryesgade 45".

Den næste gæstgiver er angivet som And. Christensen, og med ham skiftede

x) J. Skanderborg 3/4 1861. Folketælling 1915. Død 15/10 1941. Å. St. 16/10 s. å.

navnet til Hotel "Ryesborg". Navnets oprindelse kendes ikke. Der forlyder stadig ikke meget derfra. Å. St. 25/2 1913: "En Pige, som ikke er ukendt med Servering, kan faa en vellønnet Plads som Stuepige til 1ste Marts. Ryesgade 45." Sst. 25/6 1914: "Stuepige søges til Hotel "Ryesborg". Men heller ikke han blev længe. Sst. 13/11 s. å. hedder det: "Til Salg. Hotel "Ryesborg" er billigt til Salg. Kan overtages April Flyttedag.

Han, der derefter tog over, blev den sidste. Anders Økjær. I lokalsamlingen ses et godt facadebillede af ejendommen, angiveligt fra 1915 (omend angivelserne kan være usikre). Der var et malet skilt med "Hotel Ryesborg" over indgangsdøren. På siderne af denne befandt sig store glasruder, udenfor hvilke ~~befandt~~ ^{stod} 2 små træer i baljer. Et ligelydende skilt ses oppe i l. sals højde lige under vinduerne. I sideporten står en mand med hat med hvidt bånd og urkæde over maven. And. Christensen eller Anders Økjær? *f. øvrigt også et "prospekt" i Erhvervsarbejdet.*

Hotellet gik stadig stille og roligt uden større begivenheder. Det fremgår af vejviseren 1918, at Økjær nu også er blevet ejer af ejendommen. Men ekspropriationerne til Ryesgades forhøjelse og hovedbanegårdens fornyelse trængte snart efter på, og i vejviser 1925 står Århus kommune som ejer.

Der er lidt uklarhed om det endelige ophør. ^{på} Et nyt billede i lokalsamlingen markeret 1926, som udseendemæssigt må være nr. 45 efter lighed med den tidligere indgangsdør, ses på siden af denne skiltet "Spisehus". En annonce i Dem. 28/1 1927 efter en ung kvindelig medhjælper indicerer, at hotellet i hvert fald bestod på det tidspunkt.

Det har nok været slut 1928. Anders Økjær døde 1929, og hans enke Dorthea Ø. overtog "Turisthotellet", Rosenkrantzgade 2, jfr. ndf. ^{xx)} 0

Rosenkrantzgade.

Om gadens historie som sådan, se det tidligere afleverede. Heller ikke "Kasino" vil blive kommenteret. *Se lidt afleverede og B. f.*

Nr. 2, se Fredensgade 48.

Der bliver således kun tilbage

Nr. 20, "Rosenkrantzgades Kafé og Vinstue", senere "Manhattan Bar", senere Bar Vinstuen Rosenkrantzgade, senere Café "Hold an", senere Café "Ritz", senere "Lillys Café".

Den 3 etagers ejendom formentlig først opført 1902, og i ca. 20 år derefter meldes ikke om nogen restauration, højst om pensionater. Men så kommer Å. St. 18/8 1921: "Bemærk! Rosenkrantzgades Kafé og Vinstue, lige overfor "Kasino", er aabnet". Ingen underskrift. Heller ikke sst. 2/9 s. å.: "En Kelner, helst ældre, antages straks. Vinstuen Rosenkrantzgade 20".

x) f. Vester Velling 25/11 1864. xx) f. Hyllested 29/4 1892. Bemerk den store aldersforskel. Folketelling 1915. 1880'erne af hotel ved navn "Gernbanepollen". Nedlagt 1900. Se Ejendomsregisteret. "S r hus vejviser for og mi." Århus arbej 1986 s. 47-53, s. 51

Men sst. 10/11 s. å.: "En Serveringsjomfru søges straks af Rosenkrantz- gades Vinstue. Ane Jensen".

Der er ingen særlige oplysninger om Ane Jensen, i en annonce i Dem. 3/4 1923 efter en pæn pige er henvisningen igen kun til Vinstuen Rosenkrantz- gade. Så kom en mere "farverig" restauratør til. AaP. 15/9 1924: "Rosen- krantzgades Vinstue aabner nu Kl. 5 hver Morgen. Carl Petersen".

Det blev det imidlertid ikke ved. Carl Petersen var en hjemvendt Dansk- Amerikaner, og derfor omdøbte han vinstuen efter renovering til "Manhattan Bar", sst. 24/10 og 30/10 s. å. Hans tid blev dog meget kort, således annonce i Å.St. 30/7 1925: "Vinstuen Rosenkrantzgade 20, lige overfor "Casino", er til leje". Og efter en annonce i Dem. 12/10 1925 synes Ane Jensen vendt tilbage.

1925/26 skiftes påny vært til H. P. Møller, der i hvert fald fortsatte nogle år. Dem. 9/2 1927: "Restauratør P. Møller, Rosenkrantzgade 20, gled og faldt i Morges udenfor sin Cafe og brækkede sit Laarben. Han blev der- efter indlagt paa Kommunehospitalet, hvor et længere Sygeleje venter ham". Ja, det var dengang man beholdt den slags patienter længe i sengen!

I 1931 skiftedes igen cafénavn. AaP. 14/9 s. å.: "'Hold an". Café og Vin- stue, Rosenkrantzgade 20". Heller ikke det varede længe. En ny vært dukkede op på arenaen. Det var ingen mindre end den gamle "veteran" Ludvig Thürmann, samtidig forpagter af "Salonen", Riis Skov, jfr. ndf. og søn af Thürmann, "Thürmanns Cafe", jfr. ovf. Han skiftede navnet til "Café Ritz".

AaP. 4/7 1932: "Besøg "Café Ritz". Nyt. Rosenkrantzgade 20". Dem. 16/12 s. å.: "Café "Ritz", vis á vis "Kasino-Teatret". Indehaver Ludvig Thürmann. Hyggelig Restaurant. Rimelige Priser." Knap 4 år efter trådte han ud af restauratørrollen begge steder (B. J. 1966, s. 175). Efterfølger blev H. C. Bathum (Th. Adamsen II, 1938, s. 338), der jo er kendt flere andre steder fra. Han bibeholdt navnet jfr. Dem. 11/1 1937: "En Formiddagspige eller -kone søges straks. Café "Ritz", Rosenkrantzgade 20".

Og ligesom forgængerne gled han også tidligt ud. Hans efterfølger blev 1938 restauratrice Lilly Keldberg Sørensen, der igen omdøbte stedet, nu meget passende til "Lillys Café". Å. St. 20/4 1939: "En ung Pige, som kan lave daglig Mad, kan faa Plads straks, helst restaurationsvant. "Lillys Café", Rosenkrantzgade 20". Sst. 29/12 1941: "Paa Grund af Giftertermaal kan en dygtig og proper Pige faa Plads l. Jan. paa "Lillys Café", Rosen- krantzgade 20".

Her må vi forlade caféen, som, de mange omskiftelser til trods, næppe har udvist den store dramatik. Det sidstnævnte navn fortsatte i mange år, længe efter at Lilly var rejst bort og afgået ved døden. Selve cafeen består også og har nylig gennemgået en stor forandring. Der er ingen billeder, kun et skilt ^{med "Café"} kan lejlighedsvis skimtes. Heller ingen henvisning i ABF. →

y Ludvig Thürmann døde 9/1 1944. A. St. 13/1 s. å med knap dødsannonce, ingen nekrolog. side 120

Banegaardsgade.

Om topografien i almindelighed, se det tidligere indleverede. I årene indtil ca. 1920 havde gaden et dårligt ry for prostitution og rufferi, men så ændredes billedet.

Nr. 3. Hotel "Carl".

Navnet stammer fra Carl Sørensen, der før århundredskiftet havde drevet hotel i nr. 53 med samme navn, jfr. ndf. 1901 eller 1902 flyttede han til den nævnte adresse, men blev ikke her længe. Efter ham fulgte 1904 J. Erichsen og 1905 Th. Nielsen, hvorefter hotellet ikke ses mere. Bygningen blev senere nedrevet og ombygget uden restauration eller gæstgiveri.

Nr. 6-8, Afholdshotellet Banegaardsgade, senere "Savoy-Hotellet", senere "Jernbanehotellet", senere "Wilsons Hotel", senere "Banegaardsgades Høj-skolehotel". Nr. 8 var dog selvstændig ejendom til 1917, jfr. ndf.

I dag (1997) nok det ældste hotel i Århus bortset naturligvis fra "Royal".

Hvem det i øvrigt absolut ingen lighed har med!

1899 M. Jensen. ^{Formentlig alm. restauration} Ses ikke i fagreg. ^{eller husreg.} de følgende år. Å. St. 30/8 1907:

"Fuld Kost kan faas. Afholdshotellet Banegaardsgade 6". Dem. 15/4 1908:

"Husk Afholdshotellet, Banegaardsgade 6. Store hyggelige Værelser til 1 Kr."

Å. St. 5/8 1910: "Værelser med Pension. Afholdshotellet Banegaardsgade 6. Pensionærer modtages. 35 Kr. pr. Maaned". Vært if. husregister P. Wilson. ^{x)} Han blev if. samme ejer af nr. 6 i 1907, hvor han står opført som gørtlermester. Hvornår derefter ejendommen blev til (afholds)hotel er ikke klart.

Men det fortsatte den med at være i en årrække, og 1917 indlemmede P. W. også naboejendommen i etablissementet, men så skete noget helt overraskende. 1919 (1920) ^{skiftede} hotellet ejer til James Thompson, der kom fra "Stjerne Kroen", Jægergaardsvej 42-44, jfr. ndf., som tidligere endda havde været kelner i "Black and White" i Sønderallé 32, jfr. ovf. og "endte sine dage i Århus" i "Park-Hotellet", Ryesgade 27, jfr. ovf.

Med ham blev der naturligvis ikke noget med "afhold" i virksomheden. Den fik navneforandring til "Savoy-Hotel", hvilket navn stod i skærende modsætning til kendsgerningerne. 22/5 1920 stod følgende annonce at læse i Å. St.: "Savoy-Hotellet", Banegaardsgade 6-8. Ca. 20 velholdte værelser fra 2 1/2 Kr. Hver Dag Dinér á 3 Kr. Frokostretter fra Kr. 1,75. Vellagrede Vine. 2 Bilgarager (!). 3 Minutter fra Banegaarden. J. Thompson."

Thompson fik imidlertid ikke langt ophold her. Han søgte bevillingsnavnet om personligt borgerskab, men sagen trak ud og endte uden nogen klar afgørelse. (ÅBF 1920/21 B, 19/8 1920, s. 94-97. Se min artikel i Århus Stifts Årbøger 1992). Han besluttede derfor at sælge "Savoy-Hotel" og i stedet købe det fallerede "Park-Hotel", jfr. ovf. Førstnævnte blev pr. 1/10 1921 overtaget af Niels Sørensen, tidl. Café "Djursland", Mejlgade 70, jfr. ovf.

yf. 11/1 1868, Folkefortælling 1915,

Å. St. 28/9 1921. 25/9 s. å. sst. havde Thompson indkaldt eventuelle kreditorer til at henvende sig hos ham senest 30/9 s. å. Sst. 28/9 s. å.:
 ""Savoy-Hotellet", Banegaardsgade 6-8, er fra 1. Okt. overtaget af Niels Sørensen, forhen Café "Djursland" og anbefaler sig".

Men Niels Sørensen har åbenbart ikke været udpræget tilfreds med handelen, for i Dem. 7/1 1923 lod han hotellet udbyde til salg. Det kunne tilsyneladende ikke realiseres, og 15/3 s. å. sst. ses en mere optimistisk annonce:
 ""Savoy-Hotellet", Banegaardsgade 6. Koncert hver Aften. 1. Kl. Varer. Selskabslokalerne anbefales. Moderate Priser. N. Sørensen". Der er ikke bilgarager mere! (Det er dog nu aligevel. De eksisterer pr. dato).

Kunne N. S. ikke få solgt etablissementet, kunne han i hvert fald forandre dets navn igen. På et ikke nærmere konstaterbart tidspunkt blev det omdøbt til "Jernbanehotellet". Dem. 11/4 1924: "Serveringsdame og Stuepige søges til "Jernbanehotellet", Banegaardsgade 6." Å. St. 30/7 1925: "Flink Kokkepige søges til "Jernbanehotellet", Banegaardsgade 6". AaP. 4/1 1929: "Koncert hver Aften 8-11. "Jernbanehotellet", Banegaardsgade 6". Pudsigt nok vedblev vejviseren konstant at føre "Savoy-Hotellet" i fag- og husreg!

1932/33 må Sørensen være fratrukket, og nu vendte P. Wilson tilbage. Navnet skiftede igen til "Wilson's Hotel", der i 1935/36 påny blev ombyttet med "Banegaardsgades Højskolehotel",^{x)} hvorved vi nok igen er inde i de "ædruelige baner". Efter Wilsons død 1939 førte enken M. A. W. højskolehotellet videre til 1942, da hotelejer H. A. Jensen kom til og gav det navnet "Hotel Astoria", et navn der var lige så meget ude af proportioner som "Savoy". Det vedblev i mange år, under hvilke hotellet fik et meget dårligt ry, men det er en anden historie. →

Pr. dato hedder det "Eriksens Hotel". Det stod i fare for at skulle forsvinde, da der var planer om, at hele huskæden fra hjørnet af Frederiksallé og nedefter skulle nedrives til fordel for kontorhuse, men faren drev over.

Der er intet at finde i ÅBF efter 1920 udover et andragende fra en fru Karla M. Rygaard om bevrterbevilling til højskolehotellet 19/2 1942. Ansøgningen blev anbefalet men begrænset til nr. 6 alene, hvilket åbenbart ikke har passet hende. ÅBF 1941/42 B, s. 432.

Det er muligt, at cafén ved I. G. Larsens tilfældigvis har til et hoved

Nr. 22. Restaurant "Skandia", hj. af Orla Lehmanns Allé.
 Ligger lige på slutningen af den valgte tid. A. St. 19/12 1941: "Paa Torsdag aabner Restaurant "Skandia", Banegaardsgade 22. 1. Kl. Køkken. 2 Minutter fra Banegaarden". Sst. 20/12 s. å.: "Spis Julefrokosten i den nyaabnede Restaurant "Skandia", Banegaardsgade 22. Indehaver Fru G. Pedersen. Lægger Vægt paa lækker og god Mad! Hun blev 1942 afløst af restauratør Henry Kops. (Aarhus, Jyllands Hovedstad II, 1946, 408-409. Eksteriør og interiør). Caféen

Klostergade 32, FN. Caf.

x) Nr. 3 i byen. Se Frederiksgade 70 A af
 yr) Annonce i A. St. 12/11 1943
 © Niels Sørensen døde 22/2 1944 (Å. St.).

1. 28/9 1921. 22/9 a. A. sat. havde Thompson indkaldt eventuelle fre-
 ditorer til at henvende sig hos ham angående 20/9 a. A. 28/9 a. A. 4.
 "Savoy-Hotellet", Banegårdsvej 6-8, er fra J. O.K. overtaget af Niels
 Sørensen, forhen Café "Djurstrand" og apoteker sidst.
 Men Niels Sørensen har åbenbart ikke været udpræget tilfreds med handelen,
 for i Den 1/1 1923 lod han hotellet udbyde til salg. Det kunne åbenbart
 denne ikke realiseres, og 12/3 a. A. sat. gik en mere optimistisk annonce:
 "Savoy-Hotellet", Banegårdsvej 6-8, hører hert Allen. I. N. Værst. Sal-
 skabslokalerne anbefales. Høderste Priser. N. Sørensen. Der er ikke bli-
 farer mere! (Det er det nu afgjort de mest succesfulde)
 Kunne N. S. ikke få solgt etablissementet, kunne han i hvert fald foran-
 dre det navn igen. På et ikke nærmere kendt tidspunkt blev det
 omdøbt til "Jernbanehotellet". Den 1/4 1924: "Renoveringen og stueplac
 søges til "Jernbanehotellet", Banegårdsvej 6-8. A. 28/9 1923: "Finsk
 Kokkepige søges til "Jernbanehotellet", Banegårdsvej 6-8. 1/1 1923:
 "Koncert hver Aften 8-11." "Jernbanehotellet", Banegårdsvej 6-8. Fuldst.
 nok vedblev vejvisekonkurrencen konstant at fore "Savoy-Hotellet" i salg- og husest.
 1922/23 så Sørensen være tilfreds, og nu vendte P. Wilson tilbage. Navnet
 skiftede igen til "Wilson Hotel", der i 1923/24 blev oplyst med
 "Banegårdsvejens Højskolehotel", herved vi nok igen er inde i de "strævel-
 lige tider". Efter Wilsons død 1929 fortsatte enken N. A. W. højskolehotellet
 videre til 1945, da hotelleder H. A. Jensen kom til og gav det navnet "Savoy"
 Astoria, et navn der var lige så resultat som at foreslå "Savoy" som "Savoy".
 Det vedblev i mange år, under hvilke hotellet fik et meget dårligt ry, men
 det er en anden historie.

Pr. dato hedder det "Wilson Hotel". Det stod i fare for at skulle for-
 værelserne. (Aarhus, Jyllands Hovedstad II, 1946, s. 453). Der er ingen
 billeder i lokalsamlingen fra den behandlede tid, men et senere fra 1953,
 da hotellet endnu hed "Astoria".

Karla M. Rysgaard om bevaringsbevilling til højskolehotellet 1946.
 søningen blev anbefalet men bekræftet til nr. 6 alene, hvilket åbenbart
 ikke har passer hende. A.B. 1946/47 B. s. 455.

Hr. S. Restaurant "Skandia" i det nu gamle Hotellet.
 ligger lige på elstuen af den gamle tid. A. 28/9 1921: "Park Tor-
 dag åbner Restaurant "Skandia", Banegårdsvej 22. I. N. Værst. 2 minutter
 fra Banegården". 28/9 a. A. 4: "Sjette tilfredssten i den nye bygning 22-
 staurant "Skandia", Banegårdsvej 22. Indehaver fru G. Pedersen. Løber Væst
 på jakker og god mad. Hun blev 1945 allet af restaurant Henry Ross, 1/1-
 hus, Jyllands Hovedstad II, 1946, 408-409. Historier og interiør. Gården

Hr. S. Rysgaard om bevaringsbevilling til højskolehotellet 1946.
 søningen blev anbefalet men bekræftet til nr. 6 alene, hvilket åbenbart
 ikke har passer hende. A.B. 1946/47 B. s. 455.

forsvare
 (også)
 Nr. 24
 senere
 Det
 i fagre
 med en
 beboer
 Men f
 gaards
 gerskab
 haft Bo
 Sagen
 i hvert
 bestyre
 Så gi
 St, der
 Aarhus
 straff
 Det m
 få aut
 fået k
 kr. (Å
 altså
 All
 tede t
 ranten
 enke,
 Hans
 A. Ger
 C. Jen
 Det
 "Lars
 jfr. Å
 det fo
 går at
 20/7
 Café
 1936)

forsvandt, da huset blev nedrevet og et nyt kontorhus opført. Facaden ses (også) på et billede af Orla Lehmanns Allé 1955.

Nr. 24, Orla Lehmanns Allé 1-3, Café "Randers", senere "Borgercaféen", senere "Jernbanecaféen", senere Café "Randers" igen, tilsidst Café "Danmark".

Det er en café, det ligger tungt med konkrete oplysninger om. Ses ikke i fagreg. før 1920, men i husreg. 1909, hvor cafénavnet "Randers" figurerer med en bestyrer C. Simonsen. Året forinden, 1908, ses kun en ølkusk som beboer af stueetagen. Han hed N. K. Nielsen.

Men forinden kom Dem. 3/12 s. å. med et udfald: "Café "Randers", Bane-gaardsgade 24, er i et Par Maaneder blevet drevet af en Kellner uden Bor-gerskab eller Kontrakt (formentlig bestyrerk.). Heller ingen andre har haft Borgerskab. Nu er det Fif opdaget".

Sagen ses ikke kommenteret i A. St. eller andre tilgængelige kilder. Men i hvert fald 1910 fremviser husreg. Café "Randers" med Peder Jensen som bestyrer og enkefru Alvilda Offenbergs som indehaver (af borgerskab).

Så gik årene, og der er ingen annoncer derfra, men 25/11 1914 er det A. St., der "farer ud": "Café "Randers", en af de mest obskure Beværtninger i Aarhus, er blevet lukket af Politiet. Den er blevet drevet af en tidligere straffet Person fra Aalborg paa et lejet Borgerskab fra en herboende Enke".

Det må betyde, at Peter Jensen ikke havde opfyldt betingelserne for at få autorisation som bestyrer. Mærkeligt nok havde Alvilda O. ellers lige fået kl. 12-tilladelse året før mod en årlig afgift til kommunen på 200 kr. (ÅBF 1913/14 B, 4/9 1913, s. 118). Så de bevilligende myndigheder havde altså ikke bemærket noget "obskurt" dengang.

Alligevel fortsatte "makkerparret" til 1916, da Alvilda Offenbergs flyt-tede til Vestergade 69, jfr. ovf. Restauratør J. C. Larsen overtog restau-ranten, men døde if. Å. St. 19/12 1919 en "stille og rolig død".(!). Hans enke, Hansine L., der tog A. N. Zachariassen til bestyrer.

Hansine Larsen beholdt stadig bevillingen med skiftende bestyrere, 1927 A. Gerholt, 1928 K. A. Andersen, 1929 H. Petersen, 1931 Svend Nielsen, 1939 C. Jensen, ligesom hun ejede ejendommen. (B. 398. 1988-1144, 1928-31).

Det er muligt, at caféen med I. C. Larsens tiltræden kom til at hedde "Larsens Café". I begyndelsen af 1920'erne skiftedes til "Borgercaféen", jfr. Å. St. 24/3 1923. 1926 syntes dette navn udslidt, og det blev i ste-det for til "Jernbanecaféen", hvilket ikke var særlig originalt. Det frem-går af annoncer sst. efter kvindelig medhjælp 14/12 1928, 29/7 1930 og 20/7 1931. I dette sidste år skiftedes pudsigt nok tilbage til det gamle Café "Randers", hvilket navn forblev perioden ud (B. 398. Aa. B. M. 12/11 1936).

Dem. 11/3 1938: "Restauratrice, Enkefru Hansine Larsen, Hjørnet af Bane-
gaardsgade og Orla Lehmanns Allé, fylder 70 Aar i Morgen". Hende havde man
åbenbart ikke noget imod. Sst. 2/6 s. å.: "Vi mødes paa Café "Randers".
Smaa Retter fra 60 Øre, Smørrebrød 20, ekstra 25".

1941/42 ses enkefru Larsen ikke mere i vejviseren, er formentlig død. Hu-
set er overtaget af et ejendomsselskab. C. Jensen fortsætter. På et senere
tidspunkt blev der navneforandring igen til Café "Danmark". 1960 blev ejen-
dommen i lighed med den på nr. 22 nedrevet og et kontorhus opført. Der kom
aldrig restaurant der mere, og der er ingen billeder i lokalsamlingen. I øv-
rigt udmærkede cafeen sig ikke ved noget særligt i de sidste år (egen erind-
ring). *Ingen billeder.*

Nr. 36, navn uoplyst.

1901 N. A. Nielsen. Å. St. 25/10 1905: "Restauratør N. A. Nielsen er afgaa-
et ved Døden i Formiddags..Elisa Nielsen". Han havde if. sst. været restau-
ratør i Århus i ca. 40 år. Der kom ingen café der mere og der er ingen bille-
der.

Nr. 43 - Hotel, Restaurant, Varieté "Kronprinsen".

I disse år og frem til ca. 1920 ses intet husnr. herfra og til nr. 49 i
vejviseren. Komplekset har således bredt sig over flere grunde. Der er skre-
vet om det af flere forfattere, således B. J. 1966, s. 110-111 og V. J. 1968,
s. 123-124, men altid som brudstykke i forbindelse med noget andet. En sam-
menhængende historisk beskrivelse ses ikke.

Ser man nu på billederne i lokalsamlingen, der næsten alle er taget fra
M. P. Bruunsgades begyndelse lige før broen, viser der sig til venstre i
synsfeltet et 3-etages hus med et tårn bagved, der rager en etage højere op.
På siden af dette hus fører en trappe op til den høje stueetage, og et skilt
over indgangsdøren meddeler "Hotel Kronprinsen". Denne bygning med tårnet
må altså have været selve hotellet og formentlig den ældste del af helhe-
den.

Til højre herfor, noget tilbagetrukket, med et grønt område foran, lå
en lavere 2^{1/2} etagers bygning i 2 etaper. Den må have været det egentlige
restaurations- orkester-dans- og varietélokale.

I 1899 (1900) ses ingen ejer i husreg., derimod en hotelforpagter Chr.
Svendsen. Den tilstand skiftede snart efter. Å. St. 4/5 1900: "J. C. Niel-
sen har overtaget Hotel "Kronprinsen". Nymonterede Gæsteværelser fra 1 Kr.
til 1 1/2 Kr." Nielsens fulde navn var Johan Christian Nielsen, og han var
født i Vium 17/8 1851. Folketællingsliste 1915, hvor han står opført som
agent og gæstgiver. Han blev endvidere ejer af ejendommen.

Ovenstående annonce gentages flere gange sst., således 9/8 s. å., hvor

det kendte billede ses i lille format.

Sst. 12/11 s. å.: "I Hotel "Kronprinsens" Kælder aabnes Tirsdag den 13. ds. en billig Café & Restaurant, som anbefales det ærede Publikum. Ærb. J. C. Nielsen". Det var den "slyngelstue", som hotellerne havde på den tid. Det stod imidlertid i udvidelsernes tegn. Sst. 16/7 1902: "Hotel "Kronprinsens" indviede i Gaar sin nye Koncertsal". Det var også et træk i tiden som vist tidligere. Der følger en længere beskrivelse.

Sst. 31/3 1904: "Salvator-Bier" udskænkes i Helligdagene".

Men få år senere syntes J. C. Nielsen at være blevet træt, han flyttede fra hotellet og lod det drive ved en forpagter, først gæstgiver S. Jørgensen 1905, senere, 1907, den tidligere kelner S. P. Nielsen. 1910/11 synes endda L. Thürmann at have været forpagter. Ca. 1 år senere synes lederen at have været inspektør M. H. Klestrup.

16/5 1907 ses endda følgende overraskende annonce i A. St.: "Lystrestaurant. En saadan med Lysthave, Varietébevilling, Dansesal m. v. kan paa Grund af Alderdom (!) købes for Kr. 30.000 med Kr. 5.000 i Udbetaling eller mageskiftes med en Aarhus-Ejendom. Nærmere hos J. C. Nielsen, Banegaards-gade 51, Aarhus".^{X)} (Måske er der tale om en helt anden ejendom, men hvilken).

I hvert fald skete der ikke noget af den slags på det tidspunkt. Sst. 14/1 1910: "Varietéen i "Kronprinsens". I Aften Cabaretten "Aarhusiansk Badeliv"! Sikkert en latterliggørelse af badestedet "Trouville" ved "Ørnereden". J. C. Nielsen flyttede imidlertid ikke så langt væk, kun til nr. 51, som han købte, og hvori han indrettede et firma, der hed "Aarhus Udvandrings- og Ejendoms kontor".

På et eller andet uidentificerbart tidspunkt begyndte etablissementet at komme i vanry, angiveligt fordi det blev et tilholdssted for prostituerede kvinder. Følgende annonce må opfattes som et forsøg på at råde bod herpå. Å. St. 1/9 1911: "Hotel "Kronprinsens" Koncertsal aabnes 1. Sept. og anbefales det ærede Publikum, hvor ogsaa Familier kan være bekendt at aflægge Besøg. Ærb. J. C. Nielsen".

6 år efter var det slut. 21/10 1917 stod sst.: "Hotel "Kronprinsens", Banegaardsgade, er af Hotelejer Nielsen solgt til A/S Frederiksbjerg Biograf-teater, der har til Huse i en af Tilbygningerne. Købesum Kr. 225.000,-". Biografen kom senere til at hedde A/S "Folketeatret", eller "Theatret for levende Billeder". Selve hotelbygningen overgik til andre erhvervsvirksomheder. J. C. Nielsen døde 14/2 1921. Biografen blev sammen med naboejendommene nedrevet s. å., mens hotelbygningen blev stående helt til 1934, da det

nye Hotel "Ansgar" overtog dets plads.

X) På billeder fra Banegaardsgade ca. 1905 ser det ud som om Nr 51 er et "annex" til Hotel Kronprinsens. I alt fald kan det navn skimkes på dørene.

Nr. 44, efter 1908 Hotel "City".

1906 Frk. C. Overgaard, 1908 Fru C. Aaquist.

Dem. 2/5 1906: "Torsdagen den 3. Maj aabner jeg en første Klasses Restaurant Banegaardsgade 44, som anbefales i det ærede Publikums Erindring. Godt Billard. Ærb. C. Overgaard".

Hun "gled hurtigt ud" og erstattet af fru C. Aaquist, hvis mand, slagtermester H. S. Aa. ejede ejendommen. Samtidig blev restaurationen udvidet til et hotel.

Å. St. 11/6 1910: "En Pige, fiks og proper, kan faa Plads til 1. Juli. Hotel "City", Banegaardsgade 44". Sst. 4/4 1913: "Husk Hotel "City", Banegaardsgade 44. Smaa, hyggelige Lokaler. Rimelige Priser. Aaben til Kl. 12 Nat. Ærbødigt C. Aaquist".

Der kom ikke mange meddelelser derfra. Ophørt i begyndelsen af 1920'erne. Bygningen nedbrudt. Ingen billeder i lokalsamlingen.

Nr. 46, se Bruunsgade 2.-

Nr. 49-51, Missionshotellet "Ansgar"

1908

Muligvis i et par år anneks til "Kronprinsen". 1909/10 Missionshtel "Ansgar" v/ Hotelejer J. Petersen, 1913 flyttede J. P., og S. Overgaard fra Randers blev forpagter. Sidstnævnte blev ejer 1916 og købte også nr. 51.

Der skal her kun fremdrages én bemærkelsesværdig sag fra det ellers så fredfæmmede etablissement i den turbulente gade.

Hotelejer J. Petersen og fhv. hotelejer S. Overgaard, Randers, indsendte i foråret 1913 et andragende til Bevillingsnævnet om sidstnævntes ret til at drive gæstgiveri med udskænkning af stærke drikke i Missionshotel "Ansgar", Banegaardsgade 49. S. O. skulle afløse J. P. her.

Sagen blev behandlet 14/4 1913, ABF 1913/4 B, s. 15-21. Det blev en temmelig lang debat, og den drejede sig hovedsageligt om besværet med at få de gamle borgerskaber afløst af de af bevrterloven 1912 påbudte bevillinger. Af særlig interesse er imidlertid, at formanden gav en yderligere begrundelse for nævnets ikke-anbefaling. Han var nemlig af den overbevisning, at på et missionshotel var totalafhold nærmest en naturnødvendighed! Muligvis er det kun nævnets begrundelse, der refereres. Andragendet blev afslået med 9 stemmer mod 8.

S. Overgaard overtog senere "Ny Missionshotel", Frederiksgade 79, jfr. ovf.

Å. St. 5/3 1921: "Missionshotel "Ansgar", Banegaardsgade 49-51, maa rømmes straks, fordi den nye Gade, Parkallé, skal gaa igennem her".

Erkendbart billede i lokalsamlingen.

x*) f. Randers 28/10 1875.

A) Christime Leontine Aaquist, f. 18/1 1870.

x) Harald Silfius Aaquist, f. 13/5 1876

Og Jens Petersen havde lidt brev til Missionshotellet Ryegade 3. 1913 tak han sig tilbage og levede sin restlevn i sin villa "Ansgar" i Brabrand. Død 19/2 1945, 71 år, s. dato. 83 år.

Nr. 53. Hotel "Carl", senere Hotel "Dalgas", senere Hotel "Dagmar", senere "Aarhus Højskole Hotel".

Det første navn refererer til hotelejer Carl Sørensen, der omkring 1900 flyttede til nr. 3, jfr. ovf. Efter ham fulgte, meget kortvarigt, F. O. Gaarde, der er langt mere berømt for Hotel "Guldborg", Guldsmedgade 34, opbygningen af boligkomplekset Borgporten, jfr. ovf., Restaurant "Palæ" og bygningskomplekset "Strandborg", jfr. ndf.

I Å. St. 19/5 1901 annonceres efter en stuepige og en køkkenpige til 1ste juni på hotellet, Banegårdsgade 53. Der er ingen underskrift og intet hotelnavn.

Men det kom der snart efter. Sst. 21/5: ^{15. d} "Hotel "Dalgas", vis á vis Hovedbanegaarden aabner sine nye Lokaler i Morgen (Onsdag) Eftermiddag Kl. 2. Ærbødigt H. Midtgaard Hansen".

Denne annonce gjorde åbenbart indtryk, for allerede 24/5 får Hotel "Dalgas" rosende omtale sst. tillige med M. H. og dennes hustru, som havde foretaget en del af udsmykningen. Restaurationen var i smagfuld Empirestil, mens værelserne skulle indrettes i hver sin stilart.

Det var jo såre godt, men Midtgaard Hansen forblev kun her ca. 3 år og flyttede da ^{først} til Bruunsgade 4, jfr. ndf. og dernæst til Lille Torv 2, jfr. ovf. Hans efterfølger blev gæstgiver A. Svejstrup, der omdøbte stedet til Hotel "Dagmar". Navnet "Dalgas" hidrørte naturligvis fra Dalgasstatuen på højen i det lille anlæg lige overfor (forevigt adskillige ^{gange} lokal-samlingen). Navnet "Dagmar" fra 1904/05 stammede fra Guldsmedgade 1, der blev nedrevet, da samme gade skulle udvides, jfr. ovf., og som Svejstrup havde drevet.

Svejstrup flyttede imidlertid snart fra hotellet og indst^{te} som forpagter en person ved navn E^{ok}hard Steen. Å. St. 14/10 1904: "Hotel "Dagmar" ved Hovedbanegaarden har aaben til Kl. 12". Et år efter sst. 23/10 1905: "Hotel "Dagmar" ved Hovedbanegaarden i Aarhus anbefales. Eckhard Steen, mangeaarig Restauratør i Odense".

Det var meget dagligdags og stilfærdige annoncer, der tydede på et regulært og stilfærdigt hotel. 1907 blev det købt af Niels Olesen, der slet ikke var af samme kaliber som de foregående værter.

Dem. 30/10 1908. Stor overskrift:

Rufferi-Skandale i Aarhus.

Restauratør Olesen paa Hotel "Dagmar" anholdt.

I Banegaardsgade 53 findes et obskurt Hotel "Dagmar", som Politiet i længe Tid har haft sin Opmærksomhed henvendt paa. Der har hver Aften været et syndigt Leben dér, og forbipasserende har ikke kunnet undgaa at lægge Mærke til, at det særligt var hér, "Halvverdenens Damer" holdt til. I den senere Tid har det været meget slemt, idet ogsaa en Del københavnske Skøger har haft fast Ophold paa Hotellet.

S var en kort overgang restauratør på "Vennelyst".

Det var vanskeligt at gribe ind paa Grund af Mangel paa Vidner. Opda-
 gerne Hansen ^(Nielsen) og Nielsen holdt imidlertid Hotellet under Observation, og
 i Dag greb de ind.

Om Morgenen blev 2 "Damer" ført paa Stationen, og senere kom yderligere
 2 til. Op paa Formiddagen blev Værten Niels Olesen og Kellneren kaldt til
 Forhør paa Stationen hos Politiassistent Hauerbach. N. O. blev senere
 kørt til Arresten paa Tinghuset.

Der var blevet ^{drevet} utugt i stor Stil. Løsagtige Kvinder slæbte Mandfolk op
 paa deres Værelser. Der foregik vilde Bakkanaler med Værtens Vidende,

og hvortil han leverede Drikkevarerne. Eller Kvinderne opsøgte "Ofre"
 blandt Restaurationens Gæster.

Ptass. Hauerbach: "Sagen er ikke opklaret til Bunds endnu. Der er Van-
 skelighed med Vidner. Ifølge ny Politilov kan Kvinder ikke anholdes for
 Utugt".

Værten har haft Hotellet et Par Aar. Han er tidligere Købmand i Beder.
 Hotellet hed før "Dalgas".¹¹

Sst. 1/11 s. å.: "Der er udstedt Arrestdekret over Niels Olesen. Der
 foreligger tilstrækkelige Vidner".

Sst. 2/11 s. å. "Karl og Portier Peter Petersen og Kellner Secher er
 ogsaa anholdt. Olesen nægter sig stadig skyldig, Portieren ligeledes,
 mens Kellneren tilstaar."

Restaurationen blev imidlertid ikke lukket og havde fuldt Hus derefter
 af pæne rejsende. Datteren bestyrede.

Sst. 8/12: "Rufferisagen paa Hotel "Dagmar" er endnu ikke afsluttet.
 Pm. Goll har selv taget Sagen og afholdt en Række Vidneforhør. Kellner
 og Portier, der var løsladt, er paany anholdt."

Sst. 17/12 s. å.: "Forhørene i Rufferisagen fra Hotel "Dagmar" er nu
 afsluttede. Gæstgiver Olesen har overfor det tilvejebragte, omfattende
 Bevismateriale opgivet sin Benægtelse og vil sikkert blive idømt en streng
 Straf. Heller ikke Kellneren og Hotelkarlen er blevet løsladt i Gaar".

Sst. 5/1 1909: "Gæstgiver Niels Olesen er i Dag blevet idømt Fængsel
 paa sædvanlig Fangekost i 120 Dage og dømt til at have sit Borgerskab
 som Gæstgiver forbrudt".

Der ses ikke noget om karl og kelner, ligesom vi ikke hører mere om
 Niels Olesen. Nu sker en hel omkalfatring af etablissementet, der blev
 til Aarhus Højskolehotel v/ Karen Sejersens. *)

Der kom "rolige dage". K. S. fik dispensation til at beværte andre end
 tilrejsende 10/6 1909. ÅBF 1909/10 A, s. 147. Dem. 14/6 s. å.: "En Karl
 kan faa Plads straks. "Højskole-Hotellet", Banegaardsgade."

*) Karen Cæcilie Sejersens, f. Randers, 20/9 1868.

Å. St. 7/3 1917: "En proper Stuepige samt 1 Køkkenpige kan faa Plads til 1. April eller 1. Maj. Aarhus Højskolehotel".

Men så kom ulykkerne bragende ind. Nedrivningerne begyndte, og Højskolehotellet forsvandt 1921. Nr. 53 var en smal bygning med 2 altaner på facaden, som ses på flere billeder i lokalsamlingen.

Nr. 55, "Centralhotellet", er behandlet under Rymsgade 34 ovf.

Nr. 57, Kælderbeværtningen "Jernbanekælderen" ^{alderen} under Frederiksbjerg-Apotek 1900 M. Jensen, 1905 P. Sørensen, 1906 bestyrer P. Zacho, sen. Hotel "Frederiksbro", jfr. ovf. ^{1909 Fenger kælderen} 1910 O. C. Jensen. Der forlyder ikke meget derfra.

ÅBF 1910/11 B, 26/5 1910, s. 27-28. Andragende fra (O) Chr. Jensen om tilladelse til at servere på fortovet ud for Banegaardsgade 57. Bevilget, men med forbehold, og et medlem ytrede, at den slags tilladelser ikke burde gives til kælderbeværtninger med så dårlige lokaler som denne.

Å. St. 21/9 1910: "En flink Kokkepige til daglig Madlavning antages 1. Okt. "Jernbanekælderen". Sst. 7/9 1912: "En flink Kokkepige kan faa Plads 15. Sept. Restaurationen Banegaardsgade 57". Formentlig ophævet 1913, ingen restaura-
 tion der mere. Inger Lillier

Park Allé.

Det ligger vel foreløbigt skjult i arkiverne, hvordan det navn er opstået. Det blev først officielt på et byrådsmøde 27/8 1925 (Demokraten 28/8 s. å.) og er ganske malplaceret, for hvilken park skulle der være tale om? I begyndelsen blev gaden også folkeligt og mere rammende døbt "Kirkegaardsgade", jfr. artikel i Aa. St. 7/5 1922 om Bruunsbro. Men nu havde man en Kirkegaardsgade i forvejen, og måske var det allerede under overvejelse da, at Søndre Kirkegaard skulle omdannes til en park.

Hvorom alting er, så begyndte rydningsarbejderne i 1921 og kan følges nogenlunde kronologisk i lokalsamlingens billeder. Tipvognene med heste for og omdirigering af sporvognen 1923. 1924 ses det første (delvise) billede af alléen. Det er dog kun den vestlige side, fotograferne har interesseret sig for. Her blev nemlig i stedet for et fortov anlagt en noget over gadeniveauet hævet "promenade" med bænke, hvorpå man ser borgere (måske pensionister) sidde og "hygge" sig.

Ved slutningen af alléen, ikke langt fra udmundingen i Banegaardsgade, resp. -plads (men ikke helt hér, jfr. ndf.), blev den nu "hjemløse" statue af E. Dalgas placeret i en slags niche. Omtrent samtidig blev Elias Ølsgaards monument over Peter Sabroe anbragt i den anden ende.

Så langt så egentlig alt godt ud. Et "åndehul" var skabt i storbyen. Men den ubebyggede østside lod vente på sig. H. R. III, 1923, siger s. 567 f.: "Dalgasstatuen, som en lang Tid var sat paa Pulterkammeret, har man opstil-

x) + 1880 kom skal et "Jernbane hotel" have ligget her, jfr. ovf. under Rymsgade.

1. se. 2/3 1917: "En proper stueplac samt 1 køkkenplac kan lade sig
1. april eller 1. maj. Aarhus Biskopsholm".

Men så kom udkyrtne prægede ind. Kjøbmanderne sørgede
hoteller forsvandt. 1921. Nr. 25 var en smil bygning med 2 alenar på facade.

→ et lignende anmodende blev behandlet 28t. w/s fra Fenger hasser,
men henviset til Brolegningsudvalget

Mr. 22. Kjøbmanderne i "Lærernes Bazar" under Apoteker Paa Hjørnet
al Bazaar. sen. 1902 f. Sønnen. 1906 bestyrelse f. Sønnen, den. hotel "Fre-

derkæde". Nr. 27. 1910 B. Sønnen. Der forlyder ikke noget derfra.
1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930.

1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950.

1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970.

1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990.

Park Allé.

let pa
Banega
havet
en Sta
Reste
Arkite
Det s
ning m
bindel
"Jorde
var den
kring l
v/ Frk.
ejer ti
taget a
(Aarhus
eksiste
"Østl
helt l
hovedsa
en ret
moget
andet.
(10), r
"Hotel
og Roko
343-344
side op
Hvis
engage
utvivls
at Park
12! Hot
start h
optræde
"Portie
"Hotel
20-åari
Endel
der som
Jacobse
cer (Th

let paa en Terrasse i Hjørnet af den bevarede Del af Kirkegaarden ud mod Banegaardspladsen. Langs Kirkegaardens ^{Vest} ~~Øst~~side er anlagt en net Promenade, hævet betydeligt over Gadeniveauet. Her har man ud mod Sønder Allé anbragt en Statue af Aarhussocialisten Peter Sabroe. Alléens Østside henligger som Resterne af et Jordskælv, men er projekteret med en ~~Be~~byggelse, der efter Arkitekt Kühnells Mening ikke bliver nem at finde sin Gadedør i"
 ↓ Det skal lige bemærkes, at man gav Park Allé et svagt knæk i østlig retning nede ved udløbet i Banegaardsplads. Derved blev der ingen lige forbindelse mellem den og M. P. Bruunsgade. Se dog lige ndf.

"Jordskælvslandskabet" fortsatte længe. Indtil begyndelsen af 1930'erne var den eneste beboede ejendom hjørnet ved Sønderallé på 4 etager fra omkring 1920, nr. 1. Heri ses i vejviseren 1926 et "Hotel Garni" på 1. sal v/ Frk. K. Jensen. Der er et billede af skiltet 1927 og 1928. 1935 skiftedes ejer til Frk. (Fru?) K. Ibsen, der forblev perioden ud. 1942 blev det overtaget af A. Kragh-Hansen, tidl. vært på "Varna", under navn "Kraghs Hotel". (Aarhus, Jyllands Hovedstad II, 1946, s. 439). Det bestod af 25 værelser og eksisterede til 1980'erne. Der kom aldrig hotel der mere.

"Østbygningerne" blev et ejendommeligt ensartet bælte af gule, høje og helt ligedannede 4-etagers ejendomme i forlængelse af Banegaardspladsens, hovedsageligt indrettet til erhverv, kontorer, klinikker o. l. I grunden en ret så kedelig strækning efter undertegnedes mening, men andre mener nok ^{modet} andet. Numrene gik til 17, naboen til hjørnejendommen med Banegaardsplads (10), netop i "knækket". Her blev 1931/32 grundlagt det store, moderne "Hotel Ritz", hvis indehaver hed Stig Nielsen ¹⁸⁹⁵⁻ (Th. Adamsen II, 1938, s. 343-344). ^{cf. Roberto Weile s. 267 f.} Demokraten 31/8 1931: "Moderne Hotel opføres i Parkalléens Østside op mod Banegaardsplads". Aarhusposten 19/9 1932: "Hotel "Ritz" indvies".

Hvis man ville spørge en ^{hus} "indfødte" århusianer, der ikke er personligt engageret eller kendt med ^{hus} numre, om, hvor "Hotel Ritz" ligger, ville han utvivlsomt svare: "I Park Allé". Men det er forkert. 1935/36 bestemtes det, at Park Allé skulle standse ved nr. 15 og nr. 17 blive til Banegaardsplads 12! Hotellet består i bedste velgående pr. dato (1997) og har lige fra sin start haft et "distingveret" præg. Der har aldrig været nogen form for optræden dér. Der er flere billeder i lokalsamlingen. Demokraten 12/6 1936: "Portier-Piccolo, ca. 14-15 Aar, med gode Skolekundskaaber, kan faa Plads. "Hotel Ritz", Banegaardsplads. Aa. St. 8/6 1937: "Portiermedhjælper, ca. 20-åarig, ung Mand med Kørekort, kan faa Plads. Hotel "Ritz"".

Endelig skal for fuldstændighedens skyld nævnes Missionshotel "Sct. Knud", der som nævnt ovf. flyttede til nr. 11, l. her fra Ryesgade 31 under Fru K. Jacobsen 28/11 1935. Der er ingen billeder herfra og ingen oplysende annoncer (Th. Adamsen II, 1938, 382).

Som bekendt fik den hyggelige Parkallépromenade kun en kort levetid. I slutningen af 1930'erne tog anlægget af det nye rådhus fart, hvilket medførte Søndre Kirkegaards fuldstændige tilintetgørelse med flytning af de mest bevarbare gravstene ned i den søndre ende. Dalgas blev flyttet ud til enden af sin avenue, der netop var blevet forlænget i de år, og dér står han fremdeles. Sabroe blev flyttet til Vennelysttorvet, hvorfra han ca. 40 år senere blev henvist til Østbanetorvet. Rådhuset blev indviet i sommeren 1941. I stedet for Dalgas opstilledes på (omtrent) samme sted Johannes Bjergs "Agnete og Havmanden", og de står der endnu!

BANEGAARDSPLADS ^{x)}

Den nye plads udmærkede sig ved en næsten helt ensartet byggestil, bortset fra bazarbygningerne i forlængelse af banegården mod vest. Den ubebyggede (eller var der bygninger der?) strækning af Banegaardsgades østre ende kom ikke under "udviklingens lov" før 1937. Et andet træk ved pladsen er, at den kun har lige numre, der går fra ejendommen vis á vis hovedpostkon-

toret (nr. 2) først til "Parkallehjørnet" (nr. 10). Så bredte pladsen sig som sagt videre ind i Parkalléen og fortrængte nr. 17, der blev til nr. 12 med Hotel "Ritz". Lige overfor lå indtil 1934 resterne af Hotel "Kronprinsen". Efter dets endelige nedrivning blev det store nye Missionshotel "Ansgar" bygget som nr. 14, og naboerne hertil blev hjørneejendommene til Banegaardsgade, nr. 16-18. Skellet til denne markeres med hver sit skilt. Endelig blev "Demokratens Hus" også indlemmet i pladsen som nr. 20, den gamle begyndelse af M. P. Bruunsgade med "Rasmussens Hotel".

I den nye nr. 2 blev 1934 indrettet et konditori ved navn "Seests Konditori", hvis indehaver rimeligt nok hed H. Seest. Der er billede i lokalsamlingen af skiltet lige over indgangsdøren fra begyndelsen af 1934, men ingen karakteristiske annoncer er udtaget. Konditoriet blev en del år senere omdannet til en rigtig restaurant, pr. dato (1997) en kinesisk.

Omtrent samtidig kom der "liv" i den næste ejendom, nr. 4. Aa. St. 5/11 1934: "Kroen i Krogen". Den mangeaarige Indehaver af Automatkaféen i Bruunsgade (36) (Søren Jørgen Jørgensen. Th. Adamsen II, 1938, s. 352) aabner i Morgen en Restaurant med det morsomme Navn "Kroen i Krogen" lige overfor Centralposthuset og Banegaarden paa Banegaardsplads". Aarhusposten 5/11 s. 5.: "Kroen i Krogen" aabnede i Gaar Søndag". Der er flere billeder af facaden i lokalsamlingen. Ellers har "Kroen i Krogen", der eksisterer i dag (1997), endda under samme navn, ikke udmærket sig med noget sensationelt men ført en borgerlig og rolig tilværelse, omend interiøret naturligvis er blevet ombygget og renoveret adskillige gange.

x) Om den gamle Banegaardsplads: E. Westphall: Et Haandværkerbillede af Aarhus gennem 50 Aar. Aarhus Jyllands Hovedstad I, 1945, s. 90.

Herefter skal vi hen til nr. 10 for at finde næste "bedested". Da den ende af de nyopførte ejendomme blev bygget før end sidstnævnte, er det ikke så mærkeligt, at der her blev indrettet en "Café & Konditori Modeco", v/ konditor J. Jensen i 1929. Navnet synes helt umotiveret. Efter hvad der fremgår af flere billeder i lokalsamlingen ^(Banegaardspladsen) blev stedet meget populært. Skiltene og de store markiser samt enkelte interiørkik synes at vise, at her var tilstrømning i hvert fald i dagtimerne.

1936 skete der imidlertid en vis forskydning af lokalet. Hjørnet blev okuperet af "Politikens Kiosk", og restauranten måtte fortrække lidt ind i den tidligere Park Allé, nu i en anden form og under et andet navn, det oldnordisk klingende "Guldhornet". Vejviseren røber ikke ejerens navn, men det vides fra Th. Adamsen II, 1938, s. 340, at det var den tidligere restauratrice fra "Kannike-Vinstuen" og derefter "Børs-Caféen" Merry Gaardsted, der nu kom her til. ^{af hille Sørensen} Også af den restauration findes flere billeder. Den blev ligeledes et populært sted og et yndet samlingspunkt for det lidt "bedre", velaflagte publikum. Cafeen består pr. dato (199), har skiftet navn og ejere flere gange, men ~~er faktisk~~ ^{navn} det gamle tilbage igen.

Hotel "Ritz" i nr. 12 er omtalt, og Hotel "Ansgar" i nr. 14 for så vidt

også. Dem. 21/2 1937: "Missionshotellet "Ansgar" flytter fra Ryesgade til Parkallé. Nok forkert. Adressen må være forandret fra alléen til Banegaardsplads på det tidspunkt. Sst. 16/4, s. å. "Missionshotel "Ansgar", Banegaardsplads (14) indviet". Fejlen rettet. I Å. St. 18/4 s. å. er der både billede af og artikel om det nye Hotel "Ansgar".

I 60-års jubilæumsartiklen sst. 17/6 1990 fortalte den da endnu levende første ejer, C. J. Sørensen, at han faktisk havde fået spiritusbevillingen af kommunen, men aldrig afhentet den på rådhuset og aldrig savnet den! Efter hans død et par år senere, ^(14/6 1992, A. 92) slog efterkommerne dog ind på et lidt "mildere", ^(Jacob Einar) men 1996 blev hotellet solgt til en århusiansk restauratør og fik navneforandring til "Plaza". De "missionske" tider var forbi. ^{Desværre blev ~~afkøbt~~ ^{han} ~~afkøbt~~ ^{afkøbt} ~~det igen~~.} ^{æften til at bruge dette navn og søger nu et andet. Er vist blevet købt det igen.}

Ny Banegaardsgade.

På den videre strækning af Banegaardsgade ned til Fredensgade skød der efter pladsens opbygning og "indramning" også nye, høje ejendomme op 1937 ff. Den nu bebyggede gade blev omdøbt til "Ny Banegaardsgade". ÅBF 1939/40 A, s. 23. Dens numre på venstre side begyndte med nr. 45 og blev i virkeligheden en fortsættelse af den gamle gades. Ny Banegaardsgade ender imidlertid ikke ved Fredensgade men fortætter bagom Rutebilstationen ned til Spantien, men det er irrelevant her.

x) Aarhus Jyllands Hovedstad I, Erling Elbek Hansen: Udvikling af Erhvervs-
liv, 1945, s. 228-229.

Det eneste sted, der har interesse i denne beretning blev 15/10 1937 indrettet i nr. 47. Det hed "Arena-Bar", men var vistnok kun en afholdsrestaurant. (Aarhus, Jyllands Hovedstad II, s. 392-393). Bortset fra et par intetsigende annoncer er der ingen specielle oplysninger om denne bar, der opførte vistnok omkring 1970. Dens skilt kan ses på et temmelig utydeligt billede i lokalsamlingen. I den allerseneste tid er der kommet en ny stor restaurant på dette sted ved navn "Hollywood" med "dart", "pool" o. a.

M. P. Bruunsgade.

Herunder "Bruuns Bro". I øvrigt omtales gaden i vejviser og andre værker fra den tid kun som "Bruunsgade" i lighed med "Guldbergsgade". Om gadens historie og topografi, broens ombygning o. s. v. må henvises til det tidligere indleverede samt de kendte byhistorikere.

Nr. 1. Hotel "Sct. Paul", senere "Den gamle Kro".

Annonce vejviser 1900, s. 50 (særlig paginering): "Hotel "Sct. Paul", Bruunsgade 1. Værelser fra 1. Kr. P. Hansen". Å. St. 27/10 1901: "Mit Høstel er paa Grund af Sygdom til Salg. Kan ogsaa byttes med en mindre Ejendom. P. Hansen, Hotel "Sct. Paul", Aarhus". Sst. 19/11 s. å.: "Hotel "Sct. Paul" er af Ejeren, P. Hansen, solgt til Aarhus Oliefabrik for 28.000 Kr. med 13.400 Kr. i Udbetaling. Overtagelse finder sted straks, men P. Hansen vedbliver at drive Hotel til April".

P. Hansen flyttede først til Sønderallé 32, Hotel "Frederik VII", derefter til Sønderallé 11, Hotel "Hafnia", jfr. ovf. Derefter blev der en vis tid "stille". Sst. 11/3 1902: "Ejendommen "Sct. Paul", Bruunsgade 1, er til leje fra April Flyttedag. Henv. Murermester Jensen, Ryesgade 31."

Å. St. 27/4 1903: "Ny Restaurant er aabnet Bruunsgade Nr. 1 (forhen "Sct. Pauli"). Solide Kostgængere ønskes. J. P. Nielsen (forhen Skovvejens Café)".

Den sidste angivelse er ikke helt klar. Vejviserens husregister siger 1904-05, men med den sædvanlige tidsmæssige forskydning E. P. Nielsen, gæstgiver, muligvis en fejl. Cafénavn ses ikke.

1909 (08) er der skiftet vært til gæstgiver F. C. Pløen, der tidligere havde Hotel "National", Østergade 2, jfr. ovf., og Café "Fredensborg", Fredensgade 19, jfr. ndf. Under ham (eller under forgænger?) fik virksomheden et navn. Dem. 4/11 1908: "Den gamle Kro" er lukket i Dag paa Grund af Familiefest. Gæstgiver Pløen, Bruunsgade 1.

1912 (1911) ses ingen café der længere. En glarmester og en skræddermester er rykket ind i stedet. Pløen er flyttet til Mindegade 15, Café "Cimbria", jfr. ndf. Der er ingen billeder i lokalsamlingen.

fortæller om etablissementet som sådan. Der er *2 karakteristiske billeder* →
i lokalsamlingen fra 1905-06. Hele ejendommen blev 1917/18 overtaget af Generalpostamtet og nedbrudt 1928/29 i forbindelse med den nye Banegårdsplads's indretning.

Hovedbanegaardens Restaurant.

På den anden side af Bruunsgade lå det omtalte Dalgasanlæg, der strakte sig næsten ned til den gamle banegård. Denne havde naturligvis også en restauration, det skulle alle banegårde jo have, og den havde siden århundredskiftet været drevet af Niels Laursen (Th. Adamsen II, 1938, s. 353).^{*)} Han forvaltede også caféen i den nye banegård (og forpagtede "Central-Hotel" i dennes sidste tid, jfr. ovf.) til sin død 1942. Udover sin restauratørtilværelse havde han også tiltrukket sig opmærksomhed ved en helt anden aktivitet, men det lå nu mange år tilbage. Han havde nemlig i sin ungdom været professionel "Ballonskipper"! B. J., 1966, giver s. 31-32 en malende skildring af 2 af hans "sejladser" fra "Vennelyst" 1892 fra beretninger i Aa. St. 20/6 og 25/6 s. å. Sligt ville naturligvis ikke kunne tiltrække nogen opmærksomhed pr. dato. I lokalsamlingen findes 4 portrætter af N. L., og i chartequet med bilag til billederne befinder sig et helt lille arkiv. Aa. St. 31/5 1930 interview, Aa. Amtst. 27/3 1932 70-aarsdagen.

**) Dog først med større dråke 13/3 1913, ÅBF. 1912/13 B.*

Nr. 4, Hallsvej 62, "American Bar".

Hjørnehuset, der blev nedrevet 1916 i forbindelse med Banegravens udvidelse, jfr. ndf.

Vejviserens husreg. fortæller intet om nogen restauration her. Derimod fagreg. 1911. Indehaveren var K. Midtgaard Hansen, der tidligere drev Hotel, →
 "Dalgas", Banegaardsgade 53, jfr. ovf. Det er ikke klart, hvornår baren blev indrettet, men navnet "American Bar" blev meget "populært" i det første årti efter 1900, og også andre værtshuse benyttede det. Der er desværre kun én annonce derfra, Å. St. 13/7 1910: "En Serveringsjomfru kan straks faa Plads i "American Bar", mindst 125 Kr. maanedlig, Bruunsgade. K. Midtgaard Hansen". Lønnen eller indtjeningen forekommer helt ude af proportioner på det tidspunkt. Der er intet mere derfra, Midtgaard Hansen flyttede sin bar til Lille Torv 2, Badstuegade 1, jfr. ovf. *Intet billede i lokalsamlingen.*

Bazarbygningerne, se i øvrigt det tidligere afleverede.

Allerede i bazarbygningernes første leveår blev der indrettet en restauration her, "Bazar-Caféen", der lå ca. midt på broen. Aa. St. 21/9 1923, hvor efter "Bazar-Cafeen", Bruunsbro, reklamerer med "kold buffet" (?). Et begreb der ikke står helt klart. Var det en slags selvbetjening? Sst. 2/7 1924: "En flink Pige kan faa Plads straks. Løn 50 Kr. Maa ligge hjemme. "Bazar-Caféen", Bruunsbro". Der havde næppe heller været plads til hende!

→ Det drejer sig om et flere gange gengivet Uue over M.P. Brüums-
gade fra sammes begyndelse ved Bamegaardsgade og op til Sct.
Pauls Kirke. Da symet befinder sig over hushøjde, er fotografiet
sikrert taget fra Hotel "Kronprinsens" Årm og overført til
postkort.

Direkte på hjørnet af Bamegaardsgade befinder sig en 2-3 eta-
gers bygning med en cigarforretning. Dernæst ses en lav mur
med indgangsport, hvorpå nummeret 2 kan skimtes.

Efter denne følger en ^{delmed} sammenhængende ^{bygning} af samme højde
som den første. På det ^{gule} ældste billede kan gennem en
lup tydelig skelnes en hvid stribe over vinduene på 1 sal.

På denne er malet med store bogstaver Turist-Hotel.

På det yngre, i ^{ellers} ørigt helt identiske postkort, står
der J. Dovers Hotel. Det pågældende hús grænser åben-
bart ud til bamegraven, som den gamle Brüumsbro
elegant svimfer sig over.

Derimod ses imt ^{derimod} lignende eksteriør af Rasmüssens
Hotel. Det kan ses fra et billede fra Bamegaardsgade
under nedrivningen ¹⁹²⁵. ^{Ouromoual at stult Amerika} Dog også i et billede fra Brüums-
gade 1925 med et Ceres-Plaskilt over, men uden
navnet.

→ Selve hjørnehuset, nr 4, Hallsvej 62 er forevigtet flere gange
for nedrivningen, men ikke i Barens Rorte Tid.

Men café
navngives
lertid na
tidliger
sen II,
deling i
Mens de
lingen, l
1926, om
et noget
1928 o
Fellow-O
Samtidig
kortere
A. Søren
1933 m
tidliger
han kom
Baren", v
I dett
(billede
Midt på
først ha
Å. St. 2
Nielsen"
"Vi møde
Den fa
s. 608-6
mindeli
nat-disc
Nr. 14,
1899 B
Nr. 10,
Der va
betød v
ligere
"Pässag
Den k
*) Han

Men caféen ses ikke i nogen af vejviserens registre, så ejeren kan ikke navngives, da annoncerne heller intet røber herom. I 1924 ændrede den imidlertid navn til Café "Bræddehytten" og fik ny ejer i Carl Johan Jørgensen, tidligere restauratør i Café "Bocken", Guldsmedgade 1, jfr. ovf. (Th. Adamsen II, 1938, s. 352). If. Dem. 23/9 1926 blev der oprettet en særlig afdeling i Restaurant "Bræddehytten" til servering ud af huset.

Mens det er umuligt at finde noget billede af "Bazar-Caféen" i lokalsamlingen, kan et facadeskilt fra "Bræddehytten" ses på et billede derfra fra 1926, omend noget svagt. Dem. bringer 2/10 1927 en artikel om Bruunsbro med et noget uklart billede af den, hvorpå "Bræddehyttens" skilt kan skimtes.

1928 opgav C. Jørgensen "Bræddehytten" for at blive restauratør i "Odd-Fellow-Ordenen (IOOF)", Christiansgade 24, der ikke vil blive behandlet her. Samtidig ophørte den med at være en restaurant og blev til pensionat. For kortere tid genopstod "Bræddehytten" som afholdsrestaurant v/ restauratør A. Sørensen.

1933 markeres i vejviseren en restauratør Chr. Lyhne uden cafénavn. Han er tidligere omtalt under Café "Hjørnet", Frederiksgade 68, jfr. ovf., hvortil han kom senere (Th. Adamsen II, 1938, s. 384). 1934 hedder stedet "Lunch-Baren" v/ M. Lauridsen, og det fortsætter til 1936.

I dette år blev imidlertid alle de små bazarbygninger fra 1923 nedbrudt (billede i lokalsamlingen) og erstattet af nogle større og mere uensartede. Midt på kom en kunsthandel med en stor "overetage". På denne 1. sal, der først havde tjent som udstillingslokale, blev 1941 indrettet en café. Å. St. 23/11 1941: "Restaurant "Rico" paa Bruunsbro aabner 1. Sal. Vært Hr. Nielsen". Dem. s. å. s. dag: "'Rico", Café, Konditori, aabner i Dag Kl. 11. "Vi mødes paa Broen"".

Den første vært hed Hans Nielsen if. "Aarhus Jyllands Hovedstad" II, 1946, s. 608-609. "Rico" fik en lang levetid som et muntert samlingssted med al-
mindelig musik og dans. Det ophørte ca. 1970 og gav plads for forskellige nat-discoteker, sidst "Locomotion".

Nr. 14, navn uoplyst.

1899 Birgitte Petersen. Ses ikke efter 1901. Intet billede i lokalsamlingen.

Nr. 10, senere nr. 28, Lauritz Hansens Vinhandel og Bodega. ("Peter Gift").

Der var her tale om den ejendommelige kombination bodega, der oprindeligt betød vinhandel med ret til udskænkning for "siddende gæster". Vi har tidligere mødt en sådan hos Holger Behrend, Klostergade 10, og William Maardt, "Passagevinstuen", jfr. ovf.

Den kendte Lauritz Hansen, der uvist af hvilken grund fik øgenavnet "Peter" *) Han døde 7/3 1945. Å. St. 8/3.

M.P. Bruuns-
og op til 5ct.
fotografiet
overført til
y-er 2-3 eta-
es en lav mur
skimtes.
samme højde
nære en
pe på 1 sal.
-Hotel,
ort, stor
vænset åben-
Bruunsbro

Rasmüssens
ardsgade
fra Bruuns-
uden

flere gange

"Gift", var imidlertid 2. generation. Han var søn af Lauritz Hansen (Schaa-rups Eftf.), der drev forretning i Vestergade 3 1903-06, hvorefter han flyttede til Nørregade 49 og derefter til Klostergade 23. Her døde han omkring 1910, men hans enke fortsatte vinhandelen her, til hun i 1912 flyttede til Bruunsgade 10, hvor Lauritz Hansen junior overtog. (Th. Adamsen II, 1938, s. 381).

Han forblev på det samme sted til sin død, men efter nedbrydningen af Hallsvej, der blev reduceret til Hall-Sti, kom M. P. Bruunsgade ^{på den 2. side} til at begynde med nr. 22 og ikke med nr. 4 på den anden side af banegraven, hvorfor bogdegaen fik nr. 28. L. H. ejede i øvrigt ejendommen.

L. H., der senere blev "rigtig" restauratør, ønskede af en eller anden grund aldrig at figurere som sådan. Han annoncerede kun med vine, jfr. Dem. 19/3 1926 og senere, han kunne tilbyde og priserne herpå uden hentydning til nogen udskænkning på stedet.

Øgenavnet gik videre til vinstuen, der blev meget berømt i mellemkrigsårene og en slags samlingssted for de såkaldte "litterære" eller "intellektuelle" kredse. Chr. Stub Jørgensen omtaler, anf. sted, caféen som en hyggelig, borgerlig beværtning, der dog ikke var så "bramfri" som ovennævnte "Pastor Smadder", d.v.s. vinhandler Maardt i Passagevinstuen.

"Peter Gift" var en lille, ikke særlig karakteristisk, skikkelse (egen erindring). Han døde 1965, 79 år gammel, og den efterfølgende ejer, hvis identitet ikke hører hjemme her, fjernede vinhandelen i "forstuen", byggede hele restaurationen om og gav den officielt navnet "Peter Gift", hvilket den lyder endnu (1996).

Anm. Min erindring er således ganske forskellig fra afdøde lektor Torben Kisbyes i "Almas Børn", 1988, s. 80-81, hvor der gives et meget farverigt billede af L. H. Måske hidrører forskellen fra, at K. frekventerede stedet først i 1950'erne, jeg først i begyndelsen af 1960'erne. Han ^(P. 9) var ikke, som antydnet af T. K., akademiker, men udelukkende uddannet i vinbranchen. _{Billedet i 1988.}

Nr. 36, Bruunsgades Automatcafé, senere "Grand Café", Jægergaardsvej 90. Den 3. af byens automatcaféer. Starten er ikke helt klar. Men Dem. 13/4 1909: "Automat-Caféen", Bruunsgade 36, er aabnet. Elegante Lokaler. Godt Køkken". Der er ingen underskrift, og der må have været "kludder" med driften, for 19/3 1910 bekendtgøres i Å. St.: "Bruunsgades Automat-Café og Restaurant genaabnes Søndag den 20. Marts Kl. 1 1/2. Drikkepenge maa ikke modtages. G. Hansen."

Denne G. Hansens identitet er ikke opklaret, og han ses ikke senere i denne forbindelse. Indtil da ses intet om bevilling i ÅBF, men det ændrer sig senere på året. Da blev der fra urmager J. P. Larsen og skrædder E. Jen-

Eriksen indgivet andragende om bevilling til at drive automatcafé i Bruunsgade 36. ABF 1910/11 B, 15/12 1910, s. 169. Sagen blev viderebehandlet 23/2 1911 og 2/3 s. å., s. 215 og 222.

Diskussionendrejede sig dels om, hvorvidt bevilling skulle gives til ejendommejere eller til selve ejendommen, dels om automatcaféers gode og dårlige sider. Dette sidste har været drøftet før. Enden på legen blev, at de pågældende ejendommejere kunne få bevillingen for deres besiddelsestid.

Dem hører man intet mere til. Derimod kommer en helt anden person til. Å. St. 17/6 1914: "Automatcaféen Bruunsgade. En dygtig Køkkenpige, restaurationsvant, kan faa Plads 1. Juli (Nu Bestyrer S. Jørgensen)". Ejer? ABF 1916/17 B. 31/8 1916. Tilladelse til Kl 12 lukning.

Der høres ikke meget om automatcaféen ^{ydereligere} bortset fra et par banale annoncer efter kvindelig arbejdskraft. I nov. 1934 forlod S. Jørgensen endegyldigt stedet og åbnede i stedet "Kroen i Krogen", Banegaardsplads 4, jfr. ovf. Der er ingen billeder i lokalsamlingen.

Automatcaféernes tid, i hvert fald deres storhedstid, var forbi. I stedet kom "Grand Café". For år tilbage var Aarhus Privatbank blevet ejer af ejendommen og indrettede en filial på selve hjørnet. "Grand Café" fik derved facade helt mod Bruunsgade, hvilket ses på et billede i lokalsamlingen. Den rådede dog over selskabslokaler på 1. sal.

Dem. 20/1 1935: "Den nye "Grand Café" aabner Bruunsgade 36, Tirsdag Aften Kl. 8". AaP 4/3 s. å. "'Grand Café". Selskabslokalerne aabner i Dag".

Annoncerne er ikke underskrevet, men fra anden side vides, at den første vært hed A. Christensen. 7/3 1935 kom et andragende fra restaurationen om kl. 12-lukning, det blev bevilget mod en afgift på 500 kr. Året efter, 1936, skiftedes restauratør til J. P. Jepsen (B. 398. 1988-1143, Byrådsmøder 1936). I en vis tid må caféen have været lukket, for 14/9 s. å. hedder det i Å. St.: "Onsdag den 16. ds. genaabner "Grand Café og Restaurant", Bruunsgade 36". 1938 kom der igen ny ejer, denne gang Viktor Fonnesby, der tidligere havde drevet "Ørnereden". ^(Th. Adamsen II, 1938, s. 351) Han blev perioden ud, men 1941 flyttede restaurationen op på 1. sal, og banken overtog hele stueétagen. På et senere tidspunkt igen ophørte restaurationen helt og blev til selskabslokaler alene med servering for sluttede kredse så som foreninger, familiefester o. l. I 1980'erne forsvandt de også.

Nr. 54, Brammersgade 15, "Brammers Café", senere "Borger-Café". ^{"Frederiksbjerg"}

Det er ikke opklaret, hvornår stedet fik ovennævnte navn, der næppe ville have konveneret den ærværdige biskop over Århus stift.

1900 F. C. Gaarde, senere meget bekendt fra Hotel "Carl", Hotel "Guldborg", jfr. ovf. og Café "Palæ", jfr. ndf. 1903 V. Laursen, 1904 N. F. Jen-

sen, 1905 Henrik Hansen Schmidt. Denne kom til at sidde i en lidt længere periode.

Der er ikke mange meddelelser herfra i det første 20-år i 1900-tallet. Å. St. 11/4 1910: "En dygtig Kokkepige kan faa Plads straks eller til 1. Maj. H. Schmidt".

Omkring 1920 blev det anderledes. "Jazz-bølgen" og "de brølende tyvere" var sat ind. ÅBF 1919/20 B, 19/2 1920. Andragende fra Restauratør Schmidt, "Brammers Café", om Tilladelse til at holde sine Lokaler aabne til Kl. 1 Nat to Gange om Ugen. Bevillingsnævnte havde ikke anbefalet med 3 Stemmer med 2. Derved blev det.

Snart efter var det slut med Schmidt. Å. St. 10/9 s. å.: "Løjtnant, Restauratør Henrik Hansen Schmidt er afgaaet ved Døden efter et langt Sygeleje. (Anna) Margrethe Schmidt, f. Christensen".

Hun førte virksomheden videre med kl. 12-lukketid. Og snart kom den ovennævnte bølge til. Dem. 24/3 1923: "Brammers Café". Orkester forstærket. Saxofon og Solonumre Søndag Eftermiddag og Aften". H. Ehlers. M. Schmidt". Det blev værre endnu. Sst. 16/12 s. å.: "Sidste Nyt. "Brammers Café". Koncert hver Aften. Byens skrappeste Jazz-Band-Orkester v/ Mr. Brown. Stor Attraktion aldrig før set eller hørt i Aarhus". Mr. Brown var iflg. AaP. 18/12 s. å. en ægte negerdirigent fra Vestindien, der kunne behandle 103 (!) instrumenter på en virksom måde! Dem. 23/7 1924: "Brammers Café". Den bekendte Janitshar og Okkerinefløjter Feldthusen spiller hver Aften".

Men denne stormende aktivitet var for meget for de omkringboende. 6/11 1924 indsendte de en "Besværing" til byrådet over støjen og begærede kl.-12-åbningen frataget fru Schmidt. ÅBF 1924/25, s. 189 f. En henvendelse fra rådet til pm. (Chr. Kiørboe) fik til svar, at denne faktisk allerede havde frataget hende kl.-12 tilladelsen fra 1/12 s. å. at regne. (Se også B. J., 1966, s. 114).

Dermed forsvandt det hele tilsyneladende igen. Anna Margrethe Schmidt flyttede snart efter til Mejlgade 44, jfr. ovf. Hun blev efterfulgt af M. Sørensen med tilnavnet "Ditter". Dem. 9/2 1925: "Ditter" har overtaget "Brammers Cafe". Hjørnet af Bruunsgade og Brammersgade". (B. 398, 1988/1144 1928-31, 25/5 1928). Han forblev til 1929, da han skiftede opholdssted til Graven 14, jfr. ovf.

Han blev udskiftet med den efterhånden 67-årige Jens Rasmussen, tidl. Café "Pressejernet", Skolegade 34, jfr. ndf. (Th. Adamsen II, 1938, s. 346). Igen har restaurationen nok været lukket en vis tid, for AaP. oplyser 17/4 1929: "Brammers Café" genaabnes Fredag den 19/4 Kl. 10 Form. Jens Rasmussen". Han fik kl. 12-lukningen tilbage. ÅBF 1929/30, 3/5 1929, s. 39 (B. 398, 1988-1144. 13/4 1929).

Desværre fik heller ikke han noget langt virke her. Han blev allerede 1930 alvorligt syg og fik et ben amputeret (B. 398. 1988-1144 31/8 1931). Han måtte derfor have en bestyrer, og det blev tjener Alfred Christensen (B. 398. 1988-1144, 14/11 1930). Christensen blev efter ca. 1 års forløb afløst af J. Lund. (Jens R. døde 4/5 1939. ^{77 år} Å. St. 5/5 s. å.).

Men dagene var talte for "Brammers Café". Formentlig har søgningen været svigtende, og en helt ny cafétype måtte findes. I AaP. 24/1 1934 kunne læses: "I Dag Onsdag aabner "Frederiksbjerg Borgercafé og Restaurant" med 1. Kl. Køkken. Populære Priser paa saavel Madvarer som Vine og Spirituosa. Pensionærer modtages. V. F. Frost, Bruunsgade 54".

Det blev den "småborgerlige" afslutning. For heller ikke "Borger-Cafeen" kunne åbenbart klare sig. 1936 ses den ikke i vejviserens husregister, der er kommet en glarmester i stedet for. Der blev aldrig restauration der mere. Pr. dato (1996) befinder der sig en osteforretning på det hjørne, og den har haft sit sæde der i mange år. Der er ingen billeder i lokalsamling.

Nr. 59, Café "de la Reine".

1909 P. Frederiksen, 1911 J. A. M. Jensen (tillige lokomotivfører), tidl. Hotel "Danmark", Ryesgade 41, jfr., senere "Børscaféen", Mindebrogade/Skolgade 37, jfr. ndf.

Å. St. 11/1 1911: "Café de la Reine", Sct. Pauls Kirkeplads, er til leje". Forkert adresse, men den bliver stadig gentaget. Sst. 30/5 s. å.: "Café de la Reine" genaabnes Lørdag den 3. Juni og anbefales det ærede Publikum, Smaa fikse Retter serveres hele Dagen. Nogle Pensionærer ønskes. Ærbødigt N (må være J. A. M.) Jensen, tidl. Ejer af Hotel "Danmark".

Men det gik ikke længe. Sst. 5/7 1912: "Café de la Reine", Paulspladsen, bliver ledig til Oktober Flyttedag". Ses ikke mere og ingen billeder i lokalsamlingen.

Sct. Pauls Kirkeplads.

← Nr. 11, navn uoplyst.

1909 N. Laursen, ses ikke før eller senere.

Nr. 17, Café "Sønderborg".

19? Carl Christensen, 1905 P. M. Lopdrup, 1906 Enke Mette Marie L., 1915 gift Bjarning.

Å. St. 10/4 1905: "En udmærket god og pæn Restaurant paa Byens bedste Strøg er til Afstaaelse paa billige Betingelser. Henv. Carl Christensen, Café "Sønderborg", Sct. Pauls Kirkeplads". Det er imidlertid ikke klart, om det er denne café, der hentydes til, ligesom der ingen café ses ^{pa} Sct. Pauls Kirkeplads i vejviseren før 1906.

Med vejviserens 1 års forsinkelse betyder det, at gæstgiver P. M. Lopdrup nu er blevet vært, samtidig med at han ejer ejendommen. Han fik ikke nogen lang funktionstid. Hans dødsannonce ses i Dem. 17/4 1906 undertegnet af enken Mette Marie L., der fortsatte virksomheden. Han blev 38 år.

1908 flyttede en gymnastiklærer og oversergent Bjarning ind i lejligheden over restauranten, og han blev Mette Marie gift med året efter. De flyttede 1917 til København, og restauranten blev nedlagt, selv om hun fortsatte som ejer af ejendommen. Der er ingen billeder i lokalsamlingen.

Frederiks Allé.

Om topografi se det tidligere afleverede.

? Nr. 18, navn uoplyst. De gamle ejendomme indtil nr. ^{Søgade} er forlængst nedrevne. 1909 P. Nielsen, ses ikke efter 1911. *§ flere år for forsvundet fra husreg.*

Nr. 38-40, Café "Aarhus".

Husreg. 1909
Residuarator K. Christensen. 1910 N. P. Jensen. Ses i Sagreg. 1911-14 men ikke i husreg.

Dem. 14/9 1909: "En restaurationsvant Pige kan straks faa Plads. Frederiks Allé 38-40".

Å. St. 3/11 1910: "En Pige søges straks. Café "Aarhus", Frederiksallé 38".

Sst. 20/1 1912: "En Serveringsjomfru kan faa Plads. Café "Aarhus"".

Ses ikke efter 1913. *I dette år for første og sidste gang markeret "Café Aarhus" i husreg. Intet billede i lokalsamlingen.*

Nr. 48, "Frederikshallen".

1902 N. Laursen, 1904 J. P. Petersen, 1905 Chr. Enevoldsen, 1907 P. Nielsen, 1909 C. C. Thislund, 1910 H. H. Nielsen, 1913 Bestyrer N. Petersen.

Har formentlig været en restauration kombineret med den tids almindelige "Dansehaller". Dans "mellem bordene" i selve restauranten var jo forbudt. Altså et såkaldt "folkeligt" sted. Noget i smag med "Fullings Have"., jfr. *ovf.*

Å. St. 14/8 1906: "Frederikshallen", Frederiksallé 48, med hyggelige Restaurationslokaler og god Beboelse samt Dansesal er tilleje til Okt. Flyttedag. Henv. N. P. Jensen, Fr. Allé 58.

NB. Dansesal kan lejes særskilt".

Dem. 5/11 1908: "I "Frederikshallen", Fr. Allé 48, afholder "Frihedens Venner" stort Gaase- og Andespil Fredag den 6. og Mandag den 9. Nov. Kl. 8 Aften".

Sst. 2/1 1909: "Restauranten "Frederikshallen", Frederiks Allé 48. En ældre, rigtig god Levevej med gode Lokaler og Bolig, samt en god Sal til Møder og Baller og en lille Have, er til Leje fra April Flyttedag for en driftig og solid Restauratør. Nærmere Henv. Søgade 12, 1. Sal".

Sst. 5/12 s. å. næsten identisk annonce + "Ejendommen kan ogsaa faas til *(mødke R.P.)*

Købs. Henv. Farvehandler N. P. Jensen, Fr. Allé 48".

Ses ikke efter 1913. Der er intet billede i lokalsamlingen.

Nr. 61 A, Kriegersvej 1, "Skyttes Gæstgiveri", senere "Brocaféen".

1899 Gæstgiver M. N. Skytte. Å. St. 25/4 1915: "Gæstgiver M. N. Skytte (med dårligt portræt), Frederiksallé 61 (A), har 1/5 55 Aars Jubilæum i Restaurationsfaget. 1883 Ejer af Skyttes Hotel, Skive, 1899 af Frederiksallé 61 (A)." 30/12 1916 bekendtgøres Skyttes død sst.

Restaurationens navn gengives hverken her eller i vejviseren, og der kom ingen annoncer derfra i hans tid. I lokalsamlingen findes ^{imidlertid} et fotografi af en akvarel malet af Therkildsen ca. 1902. Det ^{foreskiller} ~~gæstgiver~~ hjørnet af Frederiksallé og Kriegersvej. Her er det muligt ved ^{hjalp} af en stærk lup at skelne en plakat på siden af nr. 61 A, og på den kan tydes "Skyttes Gæstgiveri". Det sidste ord er dog noget tvivlsomt.

Der spores herefter intet herfra før i Å. St. 10/10 1918: "En Pige kan faa Plads fra 7 Morgen til 3 Eftermiddag i "Brocaféen", Frederiksallé 61 a. Post". Denne Post må være J. J. Post, der havde drevet caféen på det overfor liggende hjørne, den tidligere "Brocafé", jfr. ndf.

I øvrigt foreligger der intet om beværtningen. 1923 flyttede Post til Café "Lunden", Høegh Guldbergsgade 41, jfr. ovf., og Ane Matte Jensen overtog.

Å. St. 5/2 1926: "Serveringsjomfru kan faa Plads som Afløser hveranden Dag. Samme sted søges 4-5 solide Pensionærer. "Brocaféen", Frederiksallé 61 A". Restaurationen var nok ikke "det store sus", den kæmpede som så mange andre om de faste indtægter fra pensionærer.

Efter et par andre bestyrere fik Christen Skov Christensen den post 1928 (B. 398. 1988-1144, 1928-31), og han blev indehaver 1936 (Th. Adamsen II, 1938, s. 339). Skov sad der længe efter "vor tids" ophør og døde i midten af 1960'erne. Han blev efter sigende urimeligt nærig på sine sidste år, vedligeholdte ikke udslidt inventar eller renoverede uhumske toiletter, ja, henfaldt endda til at hælde efterladte snapse- og vinrester tilbage i flaskerne! Denne adfærd gav ham i folkemunde øgenavnet "Bundskraber".

Caféen består endnu (1996) og er således en af byens ældste. Den var lukket i flere år i slutningen af 1980'erne på grund af usikkerhed om kvartets skæbne, jfr. ovf. om Banegårdsgade 6-8, men blev 1992 renoveret og genåbnet. Der er ingen yderligere oplysende annoncer derfra. ~~Hjertet tilhører...~~

Nr. 63, Hallsvej 2, "Brocaféen".

1899/1900, 1902 J. Pedersen. Det var den "oprindelige "Brocafé". Å. St. 7/7 1902: "Beværtningen paa Hjørnet af Hallsvej og Frederiksallé kan erholdes til Leje straks ved Henv. til Sagfører Nørregaard, "Ankerhus"! Ejendommen ejedes af en tømrermester Andersen; det er nok overgangen til J. Peder-

sen. Han blev 1910 efterfulgt af J. J. Post.

Å. St. 30/9 1910: "Flink Pige søges til "Brocaféen", Hallsvej 2". Der fulgte 4 lignende annoncer sst. 7/8 1911, 5/2 1912, 29/1 1913 og 26/1 1915. Ellers er der ingen særlige oplysninger derfra heller.

Så skete der som bekendt det, at banegraven skulle udvides mod syd. Derfor blev Hallsvej "flækket" og omdøbt til "Hallsti". Reminiscensen heraf kan stadig iagttages i de høje begyndelsesnumre på husene i sidegaderne ind til Jægergaardsgade. Hele den gamle husrække blev nedbrudt, herunder også bygningen med "Brocaféen". Der berettes herom i en artikel sst. 18/10 1916: "Gaden, som forsvinder, Hallsvej". I denne artikel findes et fotografi, der viser udsigten fra Frederiksallé ned mod Bruunsgade. På dette kan man skimte navnet "Brokafé" på hjørnejendommen. Et sådant fotografi findes ikke i lokalsamlingen.

Nedrivningen begyndte i dec. samme år, sst. 19/12 med numrene 2-16. Som det fremgår af annoncen 10/10 1918 overtog Post caféen på det modsatte hjørne og førte det gamle navn med sig.

Nr. 64, "Frederiksbjerg Gæstehjem".

Formentlig en afholdsrestaurant. 1899 A. Nielsen. Å. St. 6/4 1903: "En Kokkepige søges til 1. Maj. Helst en fra Landet. Frederiksbjerg Gæstehjem, Frederiks Allé 64". Ses ikke efter 1906. *Inkl. billede*

Nr. 112, Gæstgiveri, navn uoplyst.

1901 P. M. Hansen, 1902 Vilh. Hannibal, ses ikke herefter. Intet billede.

Nr. 116, Holbergsgade 2, kælder, navn uoplyst.

1901 F. B. Petersen, 1902 M. Nielsen, 1903 Hannibal, 1904 J. Chr. Jensen. I Å. St. 20/3 1905 annonceret til leje fra April Flyttedag. Ses ikke siden. Intet billede.

Nr. 122, Gæstgiveriet "Viby".

1899 Corfix Møller, 1901 N. A. Poulsen, 1903 A. Nielsen. Ses ikke senere. Intet billede i lokalsamlingen.

Nr. 125, Ole Rømersgade 1, Hotel "Morsø", senere "Café Rømer".

Bygningen hed på et tidligt tidspunkt "Rømerhus".

1902 N. C. Andersen, ses ikke i husreg. 1909 som hotel eller restaurant. 1910 i fagreg. M. Sørensen, men i husreg. J. Petersen, der i hvert fald er husejer. Det må være ham, der fortsætter som restauratør, og som ophører med hotelvirksomheden. Restauranten omdøbtes til Café "Rømer".

Mens der intet billede ses af hotellet, gives der et ganske udmærket af Café "Rømer" i lokalsamlingen fra ca. 1915. Indgangsdør lige i hjørnet.

(eller "Rømers Cafe")

Der er imidlertid ingen særlige oplysninger om caféen, som blev ophævet 1928 og erstattet af en hesteslagter. J. Petersen flyttede til Graven 27, jfr. ovf. C. Kaas.

Nr. 127, Hotel "Frederiksborg", Ole Rømersgade 2.

1902 P. Kjær. Å. St. 19/5 1903: "Paa Grund af Sygdom er Plads ledig paa Hotel "Frederiksborg", Frederiksallé, Aarhus. P. Kjær."

Han blev året efter afløst af Agnes Jensen. Å. St. 26/4 1904: "Café og Hotel "Frederiksborg", overtaget af undertegnede, aabnes i Dag. Agnes Jensen".

Hun "varede" heller ikke længe. 1905 er en gammel kending trådt til. Dem. 3/5 1906: "Fra Kl. 5-6 Morgen serveres Kaffe med Brød for 10 Øre paa Hotel "Frederiksborg". A. P. O. Berg". Vel et af hans første restauranter i Århus. Ses ikke herefter. Ingen billeder i lokalsamlingen.

Nr. 142, navn uoplyst.

1903 restauratør og ejer af ejendommen M. Bang, 1910 bestyrer J. M. Clausen, 1911 bestyrer J. H. Lund. Ses ikke efter 1913, ingen billeder.

Nr. 172, Café "Slukefter"

1902 S. Leth, 190 V. Hannibal,

Intet billede i lokalsamlingen. Ses ikke efter 1906

Nr. 178 A, Frederiksbjerg Torv 2, "Alpecaféen".

Navnet hidrører fra "Alpehuset", den store bygning der blev rejst på dette hjørne i 1900, og som står der endnu. Hvorfra det navn så stammer, får stå hen.

1901 N. Madsen. Å. St. 8/7 1901: "'Alpe-Caféen", Hjørnet af Frederiksallé og Schleppegrellsgade (Frederiksbjerg Torv var ikke navngivet endnu) vis á vis Væddeløbsbanen[?], anbefales. 1. Kl.'s Kafé & Restaurant. Á la Carte hele Dagen. Servering paa Asfalten. Ærbødigst N. Madsen".

1902 P. Jensen, der har åbenbart været et "stop" uvist af hvilken grund. Sst. 7/4 1902: "'Alpe-Caféen" genaabner sine hyggelige Lokaler Tirsdag den 8. April og anbefaler sig til Publikums venlige Erindring. Ærbødigst P. Jensen." 1904 Alb. Andersen. Sst. 7/7 1904: "'Alpe-Caféen", Frederiks Allé 178 (A tages aldrig med i disse annoncer) aabnes den 9. Juli. Ærbødigst Alb. Andersen, Gæstgiver."

Der må altså igen have været en kortere tids lukning. Fra hans periode haves et godt billede i lokalsamlingen, ca. 1905, hvor hans navn kan skimtes på indgangsdøren. Men også han forlod snart stedet. Sst. 27/12 1905: "Gæstgiver Alb. Andersen, "Alpekaféen", rejser til Silkeborg, hvor han

har faaet Beværterborgerskab".

Derefter bliver det småt med annoncer derfra. 1906 S. Jørgensen, 1911 R. P. Andersen, N. C. Kaae.

Dem. 20/5 1908: "Pige søges til "Alpe-Caféen", Fr. Allé 178".

Det er lidt uklart, hvornår caféen ophørte. Fagreg. opererer med en vært J. Christensen endnu i 1917, men i husreg. 1916 ses ingen restauration i stueétgen, hvor der bor en papirhandler og en barber.

Hallsvej.

Der er ikke meget at hente herfra, men det skal jo med.

Nr. 8, navn uoplyst.

1899 P. Nielsen Sparre, 1906 Sparres Enke, ses ikke senere.

Nr. 30, Dybbølgade 2, navn uoplyst.

1899 J. Christensen, 1901 L. Rasmussen Skjørring, 1902 F. Jensen. Ses ikke efter 1904.

Jægergaardsgade, før 1922 Jægergaardsvej.

Topografi, se det tidligere afleverede. I øvrigt findes ingen brugbare billeder i Lokalsamlingen af noget sted.

Nr. 2a, Frederiks Allé 97, Café "Trianglen", senere "Wiener-Caféen", senere Café "Hvide Hest". I en høj stueétage.

1899 P. Nielsen. Å. St. 18/4 1900: "En flink Pige, helst fra Landet, kan til 1. Maj faa Plads. Kafé "Trianglen", Jægergaardsvej 2. P. Nielsen". Sst. 21/6 1901: "Kafé "Trianglen", Hj. af Frederiksallé og Jægergaardsvej, hvor Omnibussen holder, anbefaler sine nymonterede Lokaler til det ærede Publikum, som vil unde mig deres Søgning. Ærbødigst P. Nielsen."

Sst. 7/7 s. å. Café "Trianglen" annoncerer med varme retter fra 35 øre hele dagen. Underskrevet P. Nielsen.

1902 N. Madsen, 1903 Søren Mikkelsen. AaP. 18/4 1903: ""Wiener-Caféen", Jægergaardsvej, er overtaget af Gæstgiver Mikkelsen, tidl. Ryesgade 5. (Afholdshotellet), og anbefales det ærede Publikum. Billardstue. Lokaler til smaa Møder".

Men han skiftede hurtigt "plads" igen. Sst. 24/6 1904: ""Wiener-Kafeen", Frederiksbjerg, er til Afstaaelse straks ved Henvendelse til Gæstgiver Mikkelsen, Hotel "Skandinaviens" Kælder".

1905 kom Peter Petersen til,*) og han fortsatte til gengæld til sin død 1939. (Th. Adamsen II, 1938, s. 385). Han forandrede påny navnet, nu til Café "Hvide Hest". Å. St. 31/10 1905: "En flink Pige kan faa Plads i Café "Hvide Hest."

*) f. 7/2 1874

Dem. 15/2 1909: "Kafé "Hvide Hest", Jægergaardsvej 2, anbefales. Aaben til Kl. 12 Nat". Sst. 22/12 1916: "Café "Hvide Hest", Julethe á la Russe". Té a la russe var vistnok te med rom i. Meget almindelig under czartidens Rusland, nu helt forsvundet. Julegløgg var endnu ikke opfundet. Annoncen gentages flere gange.

Der er ingen særlige oplysninger om cafeen senere. Efter P. Petersens død blev den ført videre af Frk. A. K. Petersen. Den blev nedlagt i 1950'erne. Mange år senere kom en anden restaurant af samme navn på den anden side i nr. 27, men det er noget helt andet.

Nr. 11, navn uoplyst.

1900 M. Bang (f. 5/10 1844), senere Frederiksbjerg 142, jfr. ovf., ses ikke efter 1902. Å. St. 17/9 s. å.: "Restaurationen Jægergaardsvej 11 er til Leje."

Nr. 42-44, "Stjerne Kroen", i en årrække tillige Frederiksbjerg Forsamlingsbygning.

Bygningens oprindelse kan ikke efterforskes her. Navnet "Stjerne Kroen" stammer i hvert fald fra før 1900, og det er således forkert, når der i det tidligere afleverede står, at det først fremkom 1922.^{*}

Kroværten ejede i reglen ikke huset, en undtagelse herfra se ndf. En anden komplikation for redegørelsen er, at det på det foreliggende grundlag ikke altid er muligt at gennemskue, om gæstgiveren eller restauratøren også er bevillingshaveren eller blot bestyrer.

1900 eller 1899, vejviserens "efterslæb" erindres, var en enkefru Madsen, der boede i St. Blichersgade, ejerinde af ejendommen. Restaurationen holdt til i baghuset, drevet af gæstgiver Poul Petersen. Noget kunne tyde på, at han ikke var så glad ved situationen. A. St. 20/2 1901: "Stjerne Kroen" paa Frederiksbjerg kan faas til Leje eller Købs til 1ste April d. A. Kan ogsaa byttes med en ny rentabel Ejendom. Henv. Fr. Allé 116, Poul Petersen".

Annoncen forekommer lidt mærkelig på baggrund af, at if. vejviseren er enkefru Madsen stadig ejer, men det er måske en fejl. P. P. står først opført som husejer 1903/04. På samme tid overgår kroen til en gæstgiver J. Post, kendt fra senere "Brocaféen", jfr. ovf.

Et årstid eller så herefter ses som ejer af ejendommen gæstgiver M. Petersen, derefter bliver det ret forvirret. 1906 er en gæstgiver A. Christensen husjer, der ses ingen gæstgiver i baghuset. 1907/08 er han imidlertid rykket der ud, mens vejviseren ingen ejerangivelse har. Det kommer der 1909 med en andetstedsboende Ole Jensen, mens A. Christensen fortsætter.

Å. St. 11/4 1910: "Stjerne Kroen", Jægergaardsvej 42-44, kan faas til Leje eller Købs til April Flyttedag". En lignende kedelig annonce Sst.

^{*} Kros Henrik Worøge skriver i "Til Banco-spil". Århus årbog 1980, s. 140-147 at "Stjerne Kroen" blev indrettet allerede 1866. Ikke dateret billede i privat eje s. 142.

11/4 1912: "Stjerne Kroen", Jægergaardsvej 42-44, er til Leje straks. Anviser Nielsen, 1. Sal i Ejendommen".

Tilsyneladende fortsatte Ole Jensen alligevel som ejer i nogen tid, mens A. Christensen i baghuset først indsatte en bestyrer A. C. F. Stahlhut, hvorefter han (C.) fratrådte, og gæstgiver P. Petersen trådte til, der indsatte en bestyrer S. Sørensen.

Det er meget indviklet. 1914 eller 1913 skiftede ejendommen igen ejer til en ikke herboende A. Møller Petersen, og omtrent samtidig kom en ny bestyrer af "Stjerne Kroen" til, James A. Thompson, kendt fra Sønderalle 32, der sad til 1919/20, for derefter at gå til "Savoy Hotel" og "Parkhotellet", jfr. ovf. Lidt senere, 1915/16, blev stedet "ophøjet" til "Frederiksbjerg Forsamlingsbygning". Muligvis indtrådte herved en bedring i økonomien, i hvert fald ses ingen leje- og salgsannoncer mere. Derimod Å. St. 23/4 1917: "Kellner antages straks, Jægergaardsvej 42-44". Sst. 16/7 1918: "En Keglerejser kan faa Plads straks. Forsamlingsbygningen Jægergaardsvej".

Omkring 1920 blev ejendommen solgt til en ikke derboende slagtermester Zwibler, der ikke længe efter lod den gå videre til restauratør H. Nielsen, og med ham skete en forening af husejer og vært i en 10-årig periode.

Sst. 3/6 1920: "Efter endt Restaurering og ny Møblering af min Koncertsal og mine Selskabslokaler anbefaler jeg disse til det ærede Publikum. Koncert hver Aften Kl. 8-11. Ærbødigst H. Nielsen, "Stjerne Kroen"".

Nu var det virkelig blevet "fint", men allerede året efter blev han afløst af H. P. Henriksen, der også købte ejendommen og drev restaurationen til 1928. Men i virkeligheden var han kun ^(forpagter) bestyrer af restaurationen, hvis bevillingshaver var en ganske ukendt Mads Andersen. (B. 398. 1988-1144, 29/12 1928). Denne var 62 år i 1928. I slutningen af dette år blev Henriksen alvorligt syg og kunne ikke bestride bestyrerposten. Mads Andersen, der selv led af en hjerneblødning fik så restauratør A. S. Leth til bestyrer.

Henriksen døde, ¹⁹³⁰ og hans enke førte ejendommen videre til 1934/35, da den blev overtaget af "Tjenernes Byggefond", der fortsatte den "vor tid" ud. I restauranten "Stjerne Kroen" blev Albert Leth, der tidligere havde drevet "Teatercaféen" og "Riis Skov Badehotel", jfr. ndf., (Th. Adamsen II, 1938, s. 595), erstattet (som bestyrer?) af restauratør H. F. Hansen 1932. Der blev hurtigt skiftet videre til C. Jensen og 1934 til Viggo Rasmus Rasmussen. Han er kendt tidligere fra "Apollo", Vestergade 41-43, jfr. ovf. i det tidligere afleverede og senere fra Café "Palæ", Skolebakken, jfr. ndf. Han blev den sidste i dette tidsrum. (Th. Adamsen II, 1938, s. 354-355).

Af annoncer kan fremdrages. Dem. 4/6 1929: "Suzzi Grundlovsbal" (?), Onsdag Kl. 9. "Stjerne Kroen". Å. St. 14/7 1932: "En Keglerejser, Alder 14 Aar, antages. "Stjerne Kroen", Jægergaardsgade". AaP. 16/1 1934: "Stjerne

X Å. St. 1/1 1931: "Kellner H. P. Henriksen, Jægergaardsvej 128, har af Restauratør H. Nielsen købt Ejendommen "Stjerne Kroen" paa Jægergaardsvej, hvor han vil fortsætte Restaurationsdriften."

nekroen genaabnes Tirsdag den 16. ds. og anbefales Forretningens Gæster, Foreninger og private Selskaber. Erb. V. Rasmussen."

"Stjerneekroen", der som ses var opholdssted for mange folkelige arrangementer, ophørte omkr. 1975. I dag (1997) har den homoseksuelle forening "Pan Club" hjemsted her. Sic transit....!

Nr. 59, Café "Heimdal".

1899 N. P. Jensen (i nogle versioner N. S.). Å. St. 23/3 1901: "Gæstgiveriet "Heimdal", Jægergaardsvej, kan faas til Afstaaelse til April Flyttedag. N. P. Jensen".

Sst. 6/10 s. å.: "At jeg Dags Dato har overdraget det af mig i 6 1/2 Aar drevne Gæstgiveri "Heimdal", Jægergaardsvej 59, til Hr. N. P. Rohbrahn, bekendtgøres herved. Erbødigt N. S. Jensen". Rohbrahn fortsatte til 1906/07, han ses senere i Café "Lunden", Høegh Guldbergsgade 41, jfr. ovf.

Ejer af ejendommen var først gæstgiver N. P. Jensen, dernæst brændehandler J. P. Jensen. 1907 skiftes vært til gæstgiver N. P. Jensen Hinge, men tilsyneladende var han ikke tilfreds hermed. Å. St. 18/4 s. å.: "Restaurant "Heimdal", Jægergaardsvej 59, er til Leje fra Oktober Flyttedag. N. P. Jensen Hinge".

Denne Hinge havde mange andre interesser end restaurationsdrift. If. annonce i Dem. 24/10 1908 var han tillige opkøber af klude, ben, gammelt jern og metal, reb, gummi og gammelt tørt brød! ^{x)}

Disse andre interesser nødsagede ham til at anskaffe en bestyrer. Den første hed pudsigt nok J. P. Hinge. Om familjenskab kan ikke afgøres her. N. P. Hinge blev ejer af ejendommen 1912 og udskiftede samtidig J. P. Hinge med bestyrer J. Nielsen, som dog allerede året efter blev erstattet af Jensine Mollenhauer. ^{xx)} En eneste avertering fra den tid er Å. St. 31/5 1915: "En fiks Serveringsjomfru kan faa Plads straks. Café "Heimdal", Jægergaardsvej 59".

Værtshuset figurerer i vejviseren til og med 1919 med Jensine Mollenhauer som bestyrerinde. men N. P. Hinge, der nogle år i forvejen erhvervede ejendommen (1908-11 er ejerforholdet ikke markeret), kalder sig 1918/19 for jernhandler. 1920 ses ingen restaurant mere. Beboere var jernhandler N. P. Hinge (ejer), A. M. J. Hinges Møbelforretning og Snedkersvend J. Hinge. Har formentlig ingen relation til Café "Heimdal", Frederiksgade 70.

Nr. 61, Café "Jægerhytten".

Omtrent samtidig med caféophøret i nr. 59 startede en ny i naboen, nr. 61. Den begyndte 1920 med en restauratrice C. Jeppesen, der tillige var husejeren. 1922 overtog restauratør J. P. Pedersen det hele, ^{xx)} indsatte året

x) i folketællingen 1915 kalder han sig "Produktmandler". Var født 14/11 1848.
xx) f. 2/5 1867.

(1879-1943)

efter P. Petersen som restaurationsbestyrer (søn?), men beholdt selv ejendommen. Vejviseren er i hele perioden tavs med cafénavn, men i Å. St. 24/9 1924 ses det: "En flink ung Pige søges til Restaurant "Jægerhytten", Jægergaardsgade 61". Navnet fortsætter i lignende annoncer fremefter.

1930 trak J. P. Pedersen sig åbenbart tilbage og blev fhv. restauratør, og P. Pedersen blev både restauratør og husejer. J. P. ses ikke 1934 og er formentlig død da. (Th. Adamsen II, 1938, s. 345). P. P. fortsatte perioden ud, og "Jægerhytten" består pr. dato (1997).^{*)} Der er i hvert fald nu intet særligt jagtpræg ved den.

Nr. 67, navn uoplyst.

1911/12 L. Rasmussen, ses ikke efter 1914.

Nr. 71, Helgolandsgade nr. 31, "Brinchs Vinstue", senere "Onkel Peters Restauration", senere Café "Terminus".

1924/25 opstod en ny café på det østlige hjørne af Helgolandsgade, der i vejviseren kun benævnes N. Brinch, Vinstue. Det var den samme Brinch (Niels Madsen Brinch, Th. Adamsen II, 1938, s. 379), som kom fra "Brinchs Café", Toldbodgade 2, jfr. ndf. og via Café "Rex", Nørregade 40, havnede i Café "Guldborg", Vesterbrogade 20, jfr. ovf. Allerede 1926 er Brinch på vandring igen og Peter Nielsen kommet ind.

Samme år bekendtgøres det nye ejerskab med 2 annoncer. Dem. 1/4: "Husk "Onkel Peter" i Paasken. 2 bajerske Pølser, Brød og 1 Glas Paaskebryg 75 Øre. NB Byens bedste Smørrebrød". Senere på året i A. St. 17/9: "Free Lunch (gratis frokost) serveres hver Dag fra Torsdag den 16. Kl. 10-2 og 4-7. "Onkel Peters Restauration", Jægergaardsgade 71". Atter et af de hyppige madtilbud for at opbygge salget af drikkevarer.

Men desværre synes den hyggelige "Onkel Peter" ikke at have haft særligt held med sig. Sst. forlyder det 12/11 1927: "Restauration med Borgerskab er til Leje. Jægergaardsgade 71."

Sst. søges 18/4 1928 en dygtig serveringsjomfru til Café "Terminus", Jægergaardsgade 71. Vejviser 1929 røber L. H. Petersen som restauratør, hans fulde navn var Laurids Jørgen Hansen Petersen (Th. Adamsen II, 1938, s. 345), og han forblev vor periode ud.

Denne restauration udmærkede sig heller ikke med noget særligt. I 1970'erne blev den helt omdannet og udvidet i den moderne ungdomsstil og blev omdøbt til "Café Bogart".

Nr. 78, Bülowgade 2, Café "Bülow". Kælderen.

1902 N. P. Hansen, 1904 J. Jensen Kjør, 1905 Jens Jensen (såvidt ses ikke identiske)
1907 Værtshusbestyrer F. Andersen, 1911 Restauratør V. B. Moss-Mann, 1912 Bestyrer V. Hansen.
Å. St. 1/4 1903: "Restaurationen Jægergaardsgade 78 er billig til Afstaa-

*) Peder Pedersen døde 14. Februar 1943. Å. St. 16/2 s. 6. I nekrologen sst. 17/2 oplyses, at han blev skadet i sin ungdom i 26 år var sømand, sidst styrmand, og derefter toldbetjent i Kina.

else. I Mangel af Salg kan Lokalerne udlejes til anden Forretning. Henv. Jærgaardsvej 78, 1. Sal."

Sst. 2/3 1906. Dødsannonce over gæstgiver Jens Jensen, Jærgaardsvej 78, undertegnet dennes hustru.

Dem. 21/4 1909: "En Kokkepige og en Køkkenpige kan faa Plads i en Restauration. Løn 35-15 Kr. maanedlig." Kafé "Bülöw", Jærgaardsvej 78".
(Bemærk den store Lønforhøiel!)

Der er ikke fundet flere avisannoncer fra caféen, de næste oplysninger er fra vejviserens hus- og personregister. Herefter ses 1908 en værtshusbestyrelse F. Andersen på stedet. Formentlig forfatteren til ovennævnte uunderskrevne avertissement. Muligvis bestyrer for Jensens enke. 1911 viser der sig et nyt navn, restauratør V. B. Mossmann. Året efter, 1912, ses en bestyrer V. Hansen. 1914 er det slut. Kælderen er overtaget af et skomagerværksted.

Nr. 108, H. N. Clausensgade 1, fra et vist tidspunkt Café "Marselisborg".

1899 restauratør A. Andersen. Ejer af ejd. Å. St. 8/9 1901: "Restauration er til Salg. Paa Grund af anden Ejendoms Overtagelse er min Ejendom Jærgaardsvej 108 til Salg straks. Anders Andersen."

Men det skete ikke. A. Andersen fortsatte i hvert fald til og med 1911. Cafénavnet var muligvis allerede da "Marselisborg". Derefter bliver situationen uklar. I husreg. for 1913 er anført en restauratør J. Andersen. Han er dog borte næste år. Muligvis identisk med en vis Jens Andersen Bech. Denne indsendte et andragende til Bevillingsnævnet om bevilling til at drive restauration Jærgaardsvej 108. Nævnet indstillede imidlertid til byrådet, at andragendet ikke kunne anbefales, og denne indstilling blev vedtaget. ABF, 1912/13 B, s. 446, 13/3 1913.

1914 synes der ingen restauration at være på det sted if. vejviseren, men det stemmer ikke med Å. St. 24/6 s. å.: "En restaurationsvant Pige kan faa en let Plads 1. Juli. Clausensgade 1." Restauratøren er "ukendt".

1915 giver husreg. en kelner L. E. Thomsen, det samme gælder 1916 og 1917, men i de 2 sidste år må der have været en bevertning dér, for for første gang fremtræder navnet Café "Marselisborg".

1918 bliver det helt morsomt! Kelner Thomsen er borte, i stedet er kommet en buffist A. P. Obel, der naturligvis ikke kan være andre end vor gamle bekendt A. P. Obel Berg. Hvor denne tilsløring af stilling og navn? Han har vel mindst været bestyrer.

Å. St. 24/3 1918: "Enepige og Serveringsjomfru søges til Café "Marselisborg", H. N. Clausensgade 1". Sst. 29/2 1920: "En Pige fra 6 Morgen til 12 Middag antages. Café "Marselisborg", Clausensgade 1". 25/11 s. å. ses sst. en meget mærkelig annonce: "Bonusudbytte fra Café "Marselisborg"! Bonusbevi-

ser afhentes fra 25. Nov. til 31. Dec."

I 1921 fremtræder Obel i et helt andet lys. Nu er han restauratør A. Berg og ejer af ejendommen! Og så skulle det åbenbart til at gå muntert til; måske som en konkurrent til jazzarrangementerne. Sst. 20/12 1922: "Stor Abefest Torsdag den 21. Dec. Alle faar en Abe. Café "Marselisborg". Dem. 4/12 1924: "Koncert hver Aften. Café "Marselisborg". Sst. 9/1 1925: "Stor Abefest afholdes førstkommande Fredag, Lørdag og Søndag. Mange Overraskelser. Café "Marselisborg".

Desværre får vi nok aldrig at vide, hvori abefesterne og overraskelserne bestod, for året efter, 1926, er caféen borte og ejendommen købt af Oliefabrikken. Berg var flyttet til Café "Olympia", Skolegade 11, jfr. ndf. Der kom aldrig restaurant der mere.

Nr. 150, Strandvej 2, Café "Strandborg".

I forbifarten sagt blev navnet Strandvej først givet 1902, før den tid Hadsherredsvej. Men indtil 1912/13 var dette hjørne ubebygget. Da blev ejendommen opført af F. Gaarde, kendt fra Guldsmedgade 34, jfr. ovf. og restaurant "Palæ", Skolebakken 3, jfr. ndf.

Den første restauratør eller gæstgiver hed S. M. Kaae, 1913. Året efter J. Jensen Dover, kendt fra Bruunsgade og Ryesgade, jfr. ovf. 1916 kom om sider en vært, der holdt længere ud, helt til 1924, og han var tillige ejer af ejendommen. Anders Chr. Johansen, f. Randers 31/5 1876 (folket.).

Der er ikke mange annoncer derfra. 2 efter pighjælp Å. St. 25/7 1917 og 12/4 1918.

Dem. 1/3 1924: "Fru Restauratør Johansen, Café "Strandborg", død i Kolding". Den begivenhed fik ham formentlig til at opgive. Sst. 30/4 s. å.: "M. E. Mortensen overtager Café "Strandborg" 1. Maj. Hans fulde navn var Morten Eriksen Mortensen (Th. Adamsen II, 1938, s. 343) og han forblev tiden ud. dato, men har helt ændret karakter efter "ungdommens" smag. Den sidste af den gamle skole hed V. V. Konradsen, der døde 1982, 75 år gl.

Nr. 154, Kvægtorvets restaurant.

Å. St. 29/3 1907: "Restaurationen paa Kvægtorvet ved det offentlige Slagtehus tilbydes til Leje..." Restaurationen ses ikke før. Sst. 12/4 s. å.: "Gæstgiver Anton Sørensen blev i Byraadets Møde i Aftes antaget som Kvægtorvs-Restauratør. Han skal give Kr. 2.800 om Aaret." A. S. var if. folketælling f. Dejret 11/4 1872. Tidl. Revet II, jfr. ndf. og Hotel "Dammubrog" if. ovf.

Sst. 11/7 s. å.: Stor Annonce: "Restaurationen aabner Kl. 6 Morgen".

Sst. 31/1 1908: "Udvidelse af Slagtehus-Restaurationen vedtaget i Byraadet". Men ligesom det gik så godt, så Å. St. 5/11 1918: "Vært Kvæg-

torvets Restaurant, Restauratør Anton Sørensen, død (46 år).

Hans enke, Anna S., førte forretningen videre til 1938, da en restauratør H. S. Sørensen overtog.

Her samles slagtere, dyrlæger, landmænd og kreaturhandlere efter dagens gerning og handel. Kaféen, der har tidlig lukketid, har meget senere fået det maleriske navn "Kohalen".

Ole Rømersgade.

En nærmest komplet værtshusfri gade. Nr. 7, navn uoplyst.

Å. St. 25/6 1900: "Søndagen den 1ste Juli aabner Danselærer Th. Laursen et Gæstgiveri i Ole Rømersgade Nr. 7, lige overfor Gasværket. Proper Betjening, gode Lokaler. Adgang til Haven. Arb. Th. Laursen." Ses ikke efter 1902. Ingen billeder.

Lundingsgade.

Café

Nr. 8, navn uoplyst, senere "Lundingsborg", senere "Frederiksbjerg Frokoststue!"

1914 R. P. Andersen, 1916 Beværterske (!) Inger C. Grønfeldt, tidl. Vestergade 42, Volden 28-30, Høegh Guldbergsgade 81, jfr. ovf. Fra 1926 ejede hun ejendommen og kaldte sig da Restauratrice, og det vedblev tiden ud.

Restauranten, hvoraf der hverken foreligger billeder eller udtagne annoncer, hed fra et vist tidspunkt Café "Lundingsborg" (Th. Adamsen II, 1938, s. 387). Senere fik den navnet "Frederiksbjerg Frokoststue", forkortet F. F. Den blev nedlagt omkring 1970, og ingen café fulgte efter.

.....

Der gås nu til yderdistrikterne.

Trøjborgvej.

De forskellige værker om Trøjborg er næsten tavse om restaurationer dér.

Nr. 22, Tordenskjoldsgade 1, Hotel "Petersborg", meget senere Café "Trøjborg".

Å. St. 12/6 1905: "Hotel "Petersborg" overfor den elektriske Sporvogns Endestation paa Trøjborg anbefales. NB. Lokalerne er aabne til Kl. 12 Nat".

Sst. 23/8 s. å.: "En Mand, helst med Værtshusholderborgerskab, kan faa en god Restauration. Nærmere ved P. Hansen, Hotel "Petersborg".

Sst. 8/2 1906: "Gæstgiver P. Hansen, Hotel "Petersborg, ønskes til Lykke i Anledning af Fødselsdagen fra Kolleger og Venner". Ses ikke senere.

Men i slutningen af perioden kom der igen en restaurant dér. Ssr. 31/5 1941: "Pinsemorgen aabner Café "Trøjborg" i nye hyggelige Lokaler. Tordenskjoldsgade 1, Hjørnet af Trøjborgvej. Axel Nielsen".

Denne café fik på grund af Trøjborgvejs beliggenhed overfor Nordre Kirkegaard i folkemunde øgenavnet "på gravens rand". Den blev ophævet i 1960'erne og der kom aldrig restauration dér mere. Ingen billeder i lokalsamlingen.

Niels Juelsgade.

Nr. 51, Tordenskjoldsgade 11, Café "Trøjborg", meget senere "Trøjborgkroen". Der ses i øvrigt ingen nr. 51 før 1904.

Hos Axel Holm (journalistforkortet AHO): "Træk fra det gamle Trøjborg". Artikel i "Jul i Århus 1954", s. 21, meddeles, at den eneste bevertning på Trøjborg var Café "Olympia" i Tordenskjoldsgade, hvor senere "Trøjborgkroen" kom til at ligge. Citat: "I "Olympia" førte værten pænt hus. Folk kunne få en punch eller 2, men fuldskab tålt ikke".

AHO fremfører slet ingen årstal, og efter det ovenanførte er hans oplysning ukorrekt. Der kan spores en café på det omtalte hjørne tilbage til 1904, og værten ^{først E. Hansen og efter 1909} hed Christen Christensen. Efter personlige oplysninger med øgenavnet "Punch-Christen". Vejviseren fortæller intet om cafénavn, hvilket heller ikke er almindeligt fra den kilde.

Efter Chr. Christensens død 19 ^(der ses ingen enke i vejviseren) førte hans enke restauranten videre til sin død 2/2 1936, hvorefter Axel Carl Nielsen (efter en folkelig oplysning med øgenavnet "den hvide neger". Det er dog usikkert) trådte til, i hvert fald nu med navnet Café "Trøjborg". (Th. Adamsen II, 1938, s. 343; B. 398. 1988-1143, bevillinger 2/3 1936).

Som sagt ovf. flyttede Axel Nielsen Café "Trøjborg" hen til Trøjborgvejs-hjørnet 31/5 1941 (derfor nye...lokaler), mens den "gamle" café vistnok blev til en kaffebar. (Ja, "Trøjborg Kaffebar" v/ K. Andersen)

Å. St. 6/12 1936: "En flink Pige søges straks til Restaurationen Niels Juelsgade 51." Sst. 5/4 1941: "Pæn Pige antages straks. Restaurationen Niels Juelsgade 51". Det må altså være lige før flytningen.

Omkring 1950 kom der en rigtig restauration igen på det sted ved navn "Trøjborgkroen", der består pr. dato (1997). Der findes ingen billeder i lokalsamlingen eller hos H. R. i den relevante periode. Derimod kan caféen skimtes i førstnævnte på "sidebilleder" fra 1960 og 1961.

Nr. 73, Café "Olympia", senere Hotel "Niels Juel". Nu dukker "Olympia" op.

Å. St. 31/5 1901: "Café "Olympia" er flyttet fra Frederiksallé til Niels Juelsgade 73 og anbefales det ærede Publikum. Erb. Carl Christensen". ^{s. 6} (Den Café "Olympia" i Frederiksallé har jeg ikke kunnet hitte). Sst. 19/10: "Restaurationen "Olympia", Niels Juelsgade 73. Store, elegante Lokaler staar til ~~Ra~~ ^{Ra}adighed for Foreninger og Selskaber. Erb. Emil Hansen."

Der er altså foregået et ejerskifte. 1904 ses E. Hansen ikke her, men ^{*) Sst. 2/9 5. a.} "Trøjborgs og Aldersro Kvarters Grundejere indbydes til et Møde i Restaurationen Nr. 73 Niels Juelsgade for at varetage Kvarterets Interesser, Møde dalt rigt op. Ingen underskrift,

~~en~~ en E(mil) Hansen dukker jo nu op på nr. 51, så det er jo mulig og vel også sandsynligt, at det er den samme Hansen, der har skiftet kvarter og taget navnet "Olympia" med sig. På den måde kan det blive rigtigt, hvad AHo hævder.

"Institutionen" i nr. 73 forsvandt ikke ved den lejlighed. En ny vært ved navn A. Nielsen dukkede op, og stedet er if. vejviserens husregister nu blevet til Hotel "Niels Juel"! 1906 udviser en gæstgiver P. Petersen og 1907 J. J. Fredenskjær. Men så er det også slut. Å. St. 2/10 1907: "Nogle Beværtningslokaler og beboelseslejligheder er til Leje Niels Juelsgade 73. A. Nielsen". Der kom aldrig restauration der mere. *Ingen billeder.*

Niels Ebbesensvej

Randers Landevej, der tidligere begyndte ^{ved} Nørre Boulevard-Vennelyst Boulevard blev ved et byrådsmøde 6/10 1904 omdøbt til Niels Ebbesensvej herfra til bygrænsen. ÅBF 1904, s. 154. 1939 forsvandt den igen for bestandig, idet Nørrebrogade blev forlænget til Ringgadekrydser, hvorefter Randersvej begyndte. ÅBF 1939/40 A, s. 66 ^{7/1939} øvrigt henvises til det tidligere indleverede.

Det eneste værtshus på denne vej lå i nr. 22. Oprindeligt vist et konditori. 1905 konditor A. J. Frederiksen, 1907 hans enke restauratrice Kristine Frederiksen. Noget navn på stedet ses ikke, det lå i et af de små huse mellem Trøjborgvej og Skovvangsvej (egen erindring), og ophørte 1933. Der er hverken annoncer eller billeder derfra. Der kom ingen restauration i det nabolag senere.

Østbanegaardens Restaurant.

Ikke mange oplysninger. Muligvis hørte caféen Skovvej 2, jfr. ovf., herunder.

ÅBF 1923/24 A, s. 212 fortæller, at et andragende om at drive restauration på Århus Ø. Banegaard fra frk. Kirstine Dahl 4/10 1923 blev bevilget.

Å. St. 31/5 1926: "Middagsabonnenter søges. Østbanegaardens Restauration".

Demokraten 6/5 1927: "Frk. Minna Jensen fik Bevilling til Østbanegaardens Restauration". If. Th. Adamsen II, 1938, s. 379 synes hun stadig at være værtinde på det tidspunkt, nu gift Brink (har intet med N. M. Brinch at gøre). Men if. arkivalierne B. 398. 1988-1144, 22/12 1931, syntes bevillingshaveren på det tidspunkt at hedde enkefru Kjerstine Jørgensen. Kan ikke slås efter i vejviseren og har ingen billeder i lokalsamlingen.

Strandvej. Nr. 2 er givet under Jægergaardsgade 150.

Det er en underlig vej nummermæssigt set. Næsten udelukkende lige nr. Af disse i flere år ~~intet~~ efter nr. 32, 1908/09 kommer "Skansepalæet" til i

nr. 34, der senere igen udvides med nr. 36. Villaerne fra den senere "Filtenborgs Plads" ^{og udefter} har numrene 1 med underbogstaver. Først inde i 1940'erne er numrene normale, men det kommer sådan set ikke denne undersøgelse ved.

I nr. 32 lå et hus, der var tilknyttet en fabrik. Hele komplekset hed "Elvirasminde" og ejeren Th. Ramsing. Det er forevigt et par gange i lokal-samlingen, men nogen restauration ses ikke her. Den havde også kun en kort eksistens.

Å. St. 16/5 1902: "Café & Restaurant "Elvirasminde", Strandvejen, aabnes Fredag den 16. Maj og anbefales til Publikums Velvilje. Caféen aabnes Kl. 6 Morgen. Ærb. Lyngbye".

Restaurationen ses hverken i fag- eller husreg., og værten kan kun findes i personreg. med adresse i den nærliggende Heibergsgade.

Annoncen gentages sst. 28/5 s. å. med anbefaling af lokaler, udsigt, have, køkken, frokost- og á la carteretter. Stadig underskrevet Lyngbye. 3/6 s. å. annonceres endda med "Hotel "Elvirasminde"!"

Allerede 6/7 s. å. bekendtgøres sst., at møbler fra den konkursramte gæstgiver Arnold Nielsen Lyngbye, Gæstgiveri "Elvirasminde", kan købes ved henv. til Sagfører Krag-Møller, og 14/7 meddeles det videre, at Villa "Elvirasminde" med fabriksbygning er til leje.

Nr. 34, Restaurant "Skansen", "Skansepalæet"

"Elvirasminde" blev nedbrudt, og en ny bygning blev opført i nr. 34, der kædedes sammen med det såkaldte Skansepalæ, som igen skyldte Landsudstillingsidéen sin tilblivelse. Denne nydannelse benævnes i vejviseren endda som "Strandpalæet", men det er ikke væsentligt her.

Derimod var det meningen at indrette en stedsevarende restauration i bygningskomplekset. Et egentligt billede heraf ses ikke, men det må formodes, at den har ligget i udbygningen på sydsiden, der ellers ser noget "umotiveret" ud.

Dem. 1/5 1909: "Restaurationen i "Skansen" er i Dag aabnet. Koncert fra Kl. 4 til 6 og fra Kl. 8. Ærbødigt Chr. Jørgensen".

Nu er det jo kendt til trivialitet, at landsudstillingen blev en enorm økonomisk fiasko på grund af silende regn. Den noksom bekendte restauratør A. P. Obel Berg havde ellers spået udstillingens succes i Å. St. 16/3, altså på det forberedende stadium. Han havde nemlig set 3 storke flyve over det udvalgte grundareal, og det måtte være et godt varsel!

Om det var den kalamitet, der smittede af på restaurationsbesøget får stå hen. Umiddelbart syntes det ikke så. Restauranten blev tværtom udsat, og en ny vært trådte til. Å. St. 1/5 1910: "I "Skansen" aabnes 3. Maj en 1. Klasses Restaurant. Hyggelige Lokaler. Godt Køkken. Koncert hver

Aften til Kl. 11. M. Knudsen".

Det gik bare ikke. Restauratør Knudsen måtte lukke allerede i april 1911 på grund af manglende søgning. Musikerne nægtede at spille for tomme borde! Det førte til en retssag mod ejeren, sagfører Fr. Høyer, som Knudsen tabte og måtte betale 300 Kr. i erstatning. Han ankede men HR stadfæstede dommen. Å. St. 13/2 1913. Der kom aldrig Restaurant der mere.

"Apollo", Vestergade 41-43, som beboer.

Skolebakken.

Vi går herefter nord på igen.

Nr. 3, Restaurant "Palæ", senere Café "Frascati", senere Fiskerestaurant "Palæ", senere Restaurant "Palæ" igen, senere Restaurant "Plaza".

Grunden var først matrikuleret under Mejlgade 2 (Det erindres, at denne gade først begyndte ved Kathedralskolens ophør) og dannede en "gårdhave" ud mod Skolebakken. Der var et "slip" mellem den ærverdige skole og de senere opførte beboelsesesøjendomme, der går hen til Sct. Olufsgade.

Her fik restauratør og "bygherre" F. C. Gaarde, der er kendt fra tidligere, den lyse idé at opføre en restaurations- og "forsamlingsbygning", der skulle være noget helt enestående. Han købte 1919 grunden af købmand C. Larsen for 60.000 kr. Å. St. 2/7 s. å., "skippede" Hotel "Guldborg", Guldsmedgade 34, og lod ved hjælp af den dengang lokalt berømte arkitekt ^(Frühstück Nielsen) oprejse en 2-etagers hvid bygning med åbne terrasser både forneden og på 1. sal. (B. J. 1966, s. 115-116). Måske var den tænkt som en erstatning for de nu nedlagte caféer på denne strækning, "Kystpavillonen", "Strandcaféen" og "Promenadecaféen", jfr. ovf.

Der findes 2 udmærkede billeder, begge fra 1921, altså indvielsesåret, i lokalsamlingen, der giver beskueren det indtryk, at der her virkelig var skabt noget tiltrækkende udover det mere banale. De mørkkledte tjenere på terrasserne tilkendegiver, at det ikke var noget "billigt" sted; der satse- des på - om ikke et eksklusivt - så dog et "holdent" publikum. B. J. giver ydermere et billede set indefra med udsigt over havnen.

Herefter slog etablissementet godt an i begyndelsen og blev besøgt af mange sejl sportsfolk og private selskaber. Verdenskrigens (I) ^{efter højkonjunktur} forsvandt imidlertid, og tiderne blev dårligere, selv om det måske ikke er så klart, om det var det, der var årsagen. Værtshuslivet følger ikke ~~de~~ ^{strængt} de økonomiske konjunkturer. Værre var måske, at der blev rejst store bygninger, herunder Motorkompagniets, på havneterrænet lige overfor, så den gode udsigt forsvandt. Allerede 1923/24 nedlagde Gaarde terrassen på 1. sal og lod etagen helt ombyg- ge til bal- og musiksals, hvor adskillige jazzorkestre udfoldede sig i over- ensstemmelse med tiden. Også danseskoler lejede sig ind. Et par eksempler udover de af B. J. givne anføres til belysning af aktiviteten.

Å. St. 2/12 1925: "Palæ" annoncerer: Solist Fru Poula Andersen. Concert Hr. Niels Borre. Borde kan forudbestilles". Sst. 1/11 1926: "Skuespillerinde Mille Engberg optræder første Gang i Aften paa "Palæ"".

Alligevel hjalp det ikke meget. Etablissementet gik til tvangsauktion 12/11 1927 (Dem.). Gaarde fratrådte, og et konsortium købte "Palæ" 22/1 1928 (Dem. 23/1 s. å.). Det indsatte Viggo Rasmus Rasmussen, kendt fra "Apollo", Vestergade 41-43, som bestyrer. (Sådan må han opfattes, selv om vejviseren markerer ham som ejer af ejd. B. 398. 1988-1144. Bev. 28/1 1928). Han fungerede til 1932, og fra hans tid kan følgende annoncer citeres.

Å. St. 3/9 1928: "Restaurant "Palæ", Skolebakken. Fra 1. Sept. udvidet Orkesterkoncert. Fra Kl. 8 ved Kapelmester Kysch." Sst. 7/2 1929: "Restaurant "Palæ": Fastelavns Mandag. Kun for reserveret Bord. Kogt Pighvar". Sst. 14/2 s. å. nævnes "Palæ" som nr. 2 i en liste over gode caféer og spisesteder i Århus. Sst. 1/9 1930: "Restaurant "Palæ" aabner Vintersæsonen 1ste September. 3 Mands Jazzorkester". 27/9 s. å.: "Restaurant "Palæ", The Columbia Ramblers. Jazzorkester".

AaP. 4/1 1929: "Restaurant "Palæ": Dansant 10-12 Aften. Jazz Band. Kapelmester Niels Jørgensen". Dem. 2/1 1931: "Tango-Kursus i "Palæ". Bjerregaard (kendt århusiansk danselærer)". Sst. 29/7 1932: "Conchita & Rocca". Dansepar i "Palæ". Lille Billede. Å. St. 27/3 1932: "Restaurant "Palæ", Dondes Band". Det blev senere kendt på "Varna".

Men efter V. Rasmussen, der gik til "Stjerne Kroen", jfr. ovf. begyndte en årlig udskifting af bestyrere. Rækkefølgen blev: J. Poulsen, A. Rasmussen, restauratrice M. Rasmussen og M. Juul Jørgensen. Sidstnævnte må åbenbart have ment, at navnet "Palæ" var "udtjent" og uheldigt, for han omdøbte etablissementet til "Frascati". Å. St. 7/7 1935: "Restaurant "Frascati", forhen "Palæ", Skolebakken. Matiné. Juul Jørgensen". "Matiné" var dengang et meget udbredt restaurationsbegreb, der stod for, at priserne var nedsat for et vist tidsrum.

1936 kom "Palæ" imidlertid tilbage under den næste vært, Svend Aage Loft Mikkelsen (B. 398. 1988-1143. Aa. B. M. 1936), der dog kaldte stedet "Fiske-restaurant "Palæ" (32)". 1938 drog han til "Højskolehotellet", Klostergade, jfr. ovf. (Th. Adamsen II, 1938, s. 353-354) og efterfølgeren Bjørn Rasmussen satte alt på den gamle plads med "Restaurant Palæ". Å. St. 22/7 1938: "Prøv "Palæ-Cabaret" á Kr. 2.00".

Alligevel gik det vist ikke overvældende godt. Sst. 1/4 1940: "Rutineret Servetrice kan straks faa Plads. "Palæ Vinstue". Reduceret til Vinstue! På et billede sst. 12/7 1941 ses skiltet "Vinstue" over indgangsdøren.

Efter 1945 kom vist en kort genoplussen. B. J. 1966, anf. sted. Navnet blev forandret til Restaurant "Plaza", men det kan ikke medtages her.
I midten af 1950'erne måtte bygningen rive for udvidelsen af Katedralskolen.

64.9/9

sta sta stanær læs

64.909

Oldam, John W.

Træk af hotel-, pensionats-
og restaurationslivet i Århus
, Supplement, Bind 2

168

3848575541

160216